

ΑΡΧΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΙ

ΤΟΜΟΣ 12.

ΕΤΟΣ 12. (1932)

Ο ΚΑΠΝΟΣ *)

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΙ

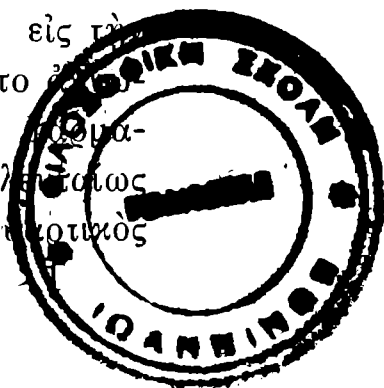
1. Προεισαγωγικά.

Τὸ Φυτόν τοῦ Καπνοῦ ¹⁻²⁾ (Nicotiana, Tabac, Tobacco, Tabak, tabacco τουρκ. τουτουῦν), ὑπάγεται εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν Στρυχνοειδῶν (Σολανιδῶν Solanaceae ἐκ τοῦ Solanum—Στρώχνος), ἡ ὁποία περιλαμβάνει περὶ τὰ 75 διάφορα εἶδη, ἐκ τῶν

(*) Ἡ μελέτη παρεδόθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν κατὰ τὸ θέρος 1928, ἐξικνεῖται δὲ φυσικῶς ἡ ἀνάπτυξις μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης. Ἡ ἐκτύπωσις δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ δυστυχῶς ἐνωρίτερον.

(1) Ρίζα κάπ, καπύω=ἀναπνέω, ἐκπνέω. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐν κυριολεξίᾳ (Κνίση δ' οὐρανὸν ἔκεν ἐλισσομένη περὶ καπνῶ, Ἰλ. α 317, ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι, Ὅδ. α 58), συχνὰ ὅμως παρὰ τραγικοῖς καὶ πεζοῖς καὶ μεταφορικῶς: «Καπνὸς μέλας γενοίμαν» Αἰσχ. ἰκ. 760. «Καπνὸν καὶ φλυαρίαν ἡγεῖται» Πλ. Πολ, 9, 581 «Καπνοῦ Σκιὰ» Σοφ. Φιλοκτ. 934. Παρ' ἡμῖν ὠνομάσθη φαίνεται οὕτω τό τε φυτόν καὶ τὸ προϊόν αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἀναθρῶσκοντος κατὰ τὴν καῦσιν καπνοῦ.

(2) Καπνὸς ἢ Καπνίτης ἢ κάπνιος ἢ καπνογόργιον λέγεται κατὰ τὸν Διοσκορίδην (περὶ τὰ 40 μ. Χ. Materia medica) καὶ γένος τι περιλαμβάνον φυτὰ ποώδη, τὰ πλείστα ἐτήσια ζιζάνια. Ταῦτα καὶ σήμερον καλοῦνται Καπνιά ἢ Καπνόχορτα. Ἀνήκουν εἰς τὸ κατὰ τὸν Λινναῖον (1707—1778) γένος Fumaria, τὸ καὶ πρόιυπον τῆς οἰκογε εἰας τῶν καπνωδῶν (Fumariaceae). Πολλὰ εἶδη, ὑπὲρ τὰ 100, ἀριθμοῦνται ἐν τῇ Εὐκράτῳ Ζώνῃ. Ἡ ἐλληνικὴ χλωρίς ἀπαριθμεῖ περὶ τὰ 14 εἶδη (Κ. ὁ μικροανθής, ὁ πετέρειος, ὁ πυκνανθής, τὸ καπνογόργιον ἢ καπνὸς φαρμακευτικός, F. officinalis, Κ. ὁ μακρόκαρπος, F. makrokarpa), φύονται δὲ εἰς τὰς ἀρούρας. Ὁ χυλὸς αὐτῶν ὄζει ὥς ἀπὸ καπνοῦ, ἐξ οὗ φαίνεται καὶ τὸ ὄνομα εἰς τὴν νεωτέραν ἐποχὴν, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Διοσκορίδου βεβαίως ἦτο ἡ ἐποχὴ τοῦ καπνός. Ὁ χυλὸς οὗτος εἶναι ὀξύπικρος καὶ χρησιμεύει ὥς φαρμακόν (καπνοῦ πόα, Herba Fumariae), ἰδίως τῶν δύο ἀνωτέρω τελεστικῶς μνημονευομένων καὶ συνηθεστέρων, διότι εἶναι εὐσιόμαχος καὶ καρκινοκλῆς τοῦ αἵματος.

ὁποίων πολλὰ εἶναι καθημερινῆς οἰκιακῆς χρήσεως, ὅπως ἡ τομάτα, πατάτα, μελιτζάνα, πιπεργιά (aubergine, piment κλπ.).

Ἡ οἰκογένεια τῶν Στρυγνοειδῶν ὑποδιαιρεῖται εἰς πέντε τάξεις, ἐξ ὧν ἡ μία (οἱ Σολανίδες) περιλαμβάνει τὸ γένος τῶν νικοτιανῶν, εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάγονται ὅλα τὰ εἶδη τοῦ καπνοῦ.

Τρία εἶδη κυρίως καπνοῦ διακρίνονται:

1. *Nicotiana Tabacum* ὁ λεγόμενος βιργινιακὸς (*Virginia*) ἢ κοινὸς καπνός.
2. » *macrophylla* ἢ *latissima* ὁ μακρόφυλλος καπνὸς τῆς Μαρυλάνδης (*Maryland*) (*N. glauca*).
3. » *rustica* *N.* ἢ ἀγρότις (ἀγροδίαιτος, ἀγροῖκος) ἢ ἰώδης (κοινῶς τουμπεκί) ¹⁾.

Τὸ μᾶλλον διαφέρον εἶναι ἡ *N. tabacum*, ἡ ὁποία ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰς ποικιλίας ²⁾. Αἱ ποικιλίαι αὗται ἔχουν πλείστας ὅσας παραλλαγάς, διότι ὀλίγα ἐκ τῶν φυτῶν ὑπόκεινται εἰς τόσον ταχεῖαν μεταβολήν, ἐκφυλλίζονται καὶ νοθεύονται ὅσον ὁ καπνός. Τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς λόγους κλιματολογικοὺς καὶ συνθέσεως τοῦ ἐδάφους. Τούτου δ' ἕνεκα εἰς τὴν αὐτὴν περιφέρειαν δυνατὸν νὰ ἔχωμεν ποικιλίας ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτους.

(1) Ἄλλοι βοτανικοὶ ἐθεώρησαν τὸ εἶδος τοῦτο ὡς ἰθαγενὲς τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ὀνομάσαντες αὐτὸ ἐκ περιτροπῆς *N. tatarica*, *turcica* ἢ *siberica*, ἂν καὶ οὐδαμοῦ τῆς Ἀσίας εὐρέθη τὸ εἶδος τοῦτο αὐτοφυές. Ὁ περιώνυμος βοτανικὸς *de Gandolle* (1778—1841) (*Orig. des plantes cult.* σελ. 113) ἀναφέρει (ἐκ τῶν 50 περίπου τοῦ προκειμένου γένους εἰδῶν, τὰ ὁποῖα εὐρέθησαν αὐτοφυῆ, δύο μόνον δὲν εἶναι ἰθαγενῆ τῆς Ἀμερικῆς, εἶναι δὲ ταῦτα α) ἡ ἰθαγενὴς τῆς Αὐστραλίας ἢ δ ὑ π ν ο υ ς (*N. suaveolens*), ἥς διαφοραὶ (ποικιλίαι, παραλλαγὰι) εἶναι (τὰ κατ' ἄλλους ἴδια εἶδη) ἡ σ τ ρ ο γ γ υ λ ό φ υ λ λ ο ς καὶ ἡ κ υ μ α τ ό φ υ λ λ ο ς *N. Rotundifolia* & *N. undulata*), καὶ β) *N.* ἡ ε ὕ ο σ μ ο ς (*N. fragrans*) εἶδος ἰθαγ. τῆς Πιτυονήσου (*Ile de Pins*, παρὰ τὴν Νέαν Καληδονίαν), ὀλίγον διαφέρον τοῦ προηγουμένου. Ἄλλοι τέλος κάμνουν καὶ ἄλλας διακρίσεις *N. Persica*, *Chinensis* κλπ.

(2) Ὁ Καθηγητὴς *O. Comes* ἐκ τῶν σπουδαίων νικοτιανογράφων διακρίνει ἕξ (*N. Tabacum Fruticosa*, *Lancifolia Virginica*, *Havanensis*, *Brasiliensis* καὶ *Macrophylla*).

2. Φυσικά (Φυτολογία, Βοτανική, Χημεία κλπ.).

Τὰ πλεῖστα εἶδη τοῦ Καπνοῦ εἶναι Ἀμερικανικῆς ἰθαγενείας, καὶ δὴ τῶν τροπικῶν χωρῶν αὐτῆς, ἐλάχιστα δὲ αὐστραλιανὰ καὶ πολυνήσιακά. Εἶναι φυτὰ ποώδη, ἐτήσια καὶ πολυετῆ, ἐλάχιστα θαμνώδη, πάντα δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ναρκωτικά, περιέχοντα εἴτε ἐν ὅλῳ τῷ σώματι αὐτῶν, εἴτε εἰς μερικὰ μόνον ὄργανα, ἀλκαλοειδῆ δηλητηριώδη οὐσίαν, τὴν νικοτίνην ¹⁾).

(1) Νικοτίνη (C 10 H 14 N 2) τὸ κύριον ἀλκαλοειδὲς τοῦ καπνοῦ (τῆς Νικοτιανῆς). Εὐρίσκεται κατὰ ποικίλας ἀναλογίας εἰς τὸν καπνόν, καὶ δὴ πολὺ ὀλιγώτερον εἰς ἄριστα εἶδη (Ἀβάνας 0,6—2 ο)ο N.), περισσότερον δὲ (μέχρι 8 ο)ο) εἰς τὰ εὐτελέστερα εἶδη καλλιέργειας. Καθόσον ξηραίνεται ὁ καπνὸς χάνει τὴν νικοτίνην καὶ βελτιοῦται τὸ ἄρωμά του. Τὸ ποσὸν τῆς Νικοτίνης εἰς τὰ καπνὰ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος κατὰ ἀναλύσεις (Μέθοδος Kissling) τοῦ Α. Δαμβέργη κατὰ τὸ 1894 ἀνῆρχετο ἀπὸ 0,766—1,944 ο)οο εἰς δὲ τὰ Τουμπεκιά ἀπὸ 0,648—2,840 ο)οο.

Εἰδικὸν χημικὸν Ἰνστιτοῦτον συνεστήθη νεωστὶ ἐν Ἑλλάδι ἐν Βόλῳ, τὸ ὁποῖον καὶ προέβη εἰς πολλὰς ἀναλύσεις τῶν ἐλληνικῶν καπνῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπέδειξαν μερικὰ εἶδη τούτων ζακχαροῦχα, ὡσαύτως ἐν Δράμᾳ. Τὸ Γεωπονικὸν Χημεῖον τοῦ αὐτοῦ γραφείου Βόλου κατέληξεν ὡσαύτως εἰς συμπεράσματα ὅτι ὁ ἐλληνικὸς καπνὸς κατατάσσεται μεταξὺ τῶν μᾶλλον εὐκαύστων ἐν τῷ συνόλῳ του, χάρις εἰς τὴν σπανίαν καὶ ἁρμονικὴν χημικὴν σύστασίν του. (Βλ. Δελτίον Καπνῶν τοῦ ἐν Βόλῳ Γραφείου Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ Δεκεμβρ. 1925—Φεβρουάριος 1926. Ἰαν. 1927).

Ἡ Νικοτίνη ἀπομονωθείσα παρίσταται ὡς ὑγρὸν ἐλαιῶδες, ἄχρουν, λεπτόρευστον, ἀνεξάτμιστον, ὀλίγον βαρύτερον τοῦ ὕδατος λίαν δηλητηριῶδες καὶ ὄξον ὡς ὁ καπνός. Εἶναι ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων δηλητηρίων ἐπιφέρων σπασμούς εἴτα δὲ παραλύσεις τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν καὶ τὸν θάνατον δι' ἀπνοίας. Ἡ ναυτία καὶ οἱ παλμοὶ οἱ ἐπερχόμενοι ἐκ καταχρήσεως καπνοῦ ὀφείλονται εἰςτοιαύτην δηλητηρίασιν, ἥ ὁποία δὲν ὑπάρχει μὲν ἐν τῷ καπνῷ τῆς καιόμενης νικοτιανῆς, ἀθροίζεται ὅμως κατὰ σημαντικὰς ποσότητας εἰς τὸν αὐλὸν τῶν καπνοσυρίγγων, ὡς καὶ εἰς τὸ ἐν τῷ στόματι φερόμενον ἄκρον τοῦ σιγαρέττου, ὅθεν συνεισπνεῖται μετὰ τοῦ καπνοῦ. Συνιστᾶται λοιπὸν κατὰ τὸ κάπνισμα ἢ χρῆσις χαρτίνων ἢ ξυλίνων καπνοσυρίγγων, παρενθετομένης εἰς αὐτὰς μικρᾶς ποσότητος βάμβακος ἀπορροφούσης τὴν νικοτίνην. Κατάχρησις καπνοῦ ἐπιφέρει φλογώδη κατάστασιν τοῦ ὑμέως τῶν χειλέων καὶ τῆς γλώσσης, δύναται δ' ἴσως νὰ προκαλέσῃ καὶ καρκίνον τῶν χειλέων ἢ τοῦ στόματος. Πειράματα θανάτων διὰ νικοτίνης εἰς σκύλους, ποντικούς, γάτας, σκιούρους βλ. εἰς Α. Κωνσταντινίδην «Ὁ Καπνός» σ. 34. Γενικώτερον δὲ ἐπὶ καταχρήσεως καπνοῦ παρατηροῦνται φαινόμενα ἀνορεξίας, ζάλης, χρονίου κατάρρου τοῦ φάρυγγος καὶ τοῦ στομάχου, ἀτονία, καρδιακοὶ παλμοί, τρόμοι, ἀμβλυωπία,

Ἡ ἐνέργεια τοῦ καπνοῦ δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τὴν νικοτίνην ἀλλὰ καὶ εἰς ἀρωματικὰ συστατικὰ εἴτε προεσχηματισμένα, εἴτε παραγόμενα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς καύσεως ¹⁾. Τὰ δηλητηριώδη δὲ ἀποτελέσματα αὐτοῦ ὀφείλονται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν νικοτίνην, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὰς βάσεις τῆς πικολίνης καὶ τῆς πυριδίνης καὶ εἰς τὸ ὀξειδίου τοῦ ἀνθρακος. Εἰς τὸ ἐμπόριον εἶναι δυνατόν νὰ κυκλοφορήσῃ καπνός, ἀφ' οὗ ἐξαχθῇ ἅπαντα σχεδὸν ἡ νικοτίνη.

Εἶδη τινα τοῦ Καπνοῦ χρησιμεύουν πρὸς κόσμον, τὰ πλεῖστα ὅμως καλλιεργοῦνται διὰ τὸ φύλλον των, τὸ ὁποῖον παράγει τὸν καπνόν.

Ὁ Καπνὸς καλλιεργεῖται ἐπιτυχῶς εἰς τροπικὰ καὶ ὑποτροπικὰ κλίματα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡπίους τόπους τῆς εὐκράτου ζώνης. Φθάνει μέχρι καὶ τῆς Νορβηγίας καὶ εἰς ὕψος ὑπὲρ τὴν θάλασσαν 2000 μέτρων καὶ πλέον. Εὐδοκιμεῖ εἰς γαίας γονίμους, εὐθρέπτους, ἀργιλοαμμώδεις, ποταμοχώστους, πλουσίας εἰς κάλι καὶ ἀσβέστιον, νοτεράς, ὅχι ὑγρὸς ὅμως. Αἱ καθαρῶς ἀργιλλώδεις ἢ ἀμμώδεις ὡς καὶ αἱ ἐλώδεις γαῖαι εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ. Ἡ ποιότης του εἶναι ἀνωτέρα εἰς τὰ

ἀμαύρωσις κλπ. Ἡ ἐν βραχεὶ χρόνῳ χρῆσις πολλοῦ καπνοῦ δύναται νὰ ἐπιφέρει πρὸς τούτοις σπασμούς, ὑπνηλίαν καὶ τὸν θάνατον, ἂν μὴ γίνῃ ἔγκαιρος χρῆσις καταλλήλων ἀντιδότων ὡς πνεύματος Μινδερερίου.

Τῆς Νικοτίνης καὶ τῶν φύλλων τοῦ καπνοῦ κάμνει καὶ σήμερον χρῆσιν ἡ φαρμακοποιία, σημαντικὴ δὲ εἶναι ἡ κατανάλωσις καπνοῦ (καὶ ἰδίως τῶν ὑπολειμάτων τῆς πρὸς κάπνισιν κατεργασίας) πρὸς θεραπείαν φυτικῶν νόσων, δι' ὃν σκοπὸν δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ τὰ στελέχη τοῦ φυτοῦ μετὰ τὴν συλλογὴν τοῦ ἐμπορευσίμου φύλλου. Ἀπόβρεγμα (ἀπόσταγμα) Καπνοῦ. Ἡ ἐντομοκτόνος ιδιότης τοῦ Καπνοῦ ἐν καταστάσει λεπτῆς κόνεως, ἢ ἀποβρέγματος εἶναι γνωστὴ ἀπὸ πολλοῦ, ὀφείλεται δ' αὕτη εἰς τὴν ἣν ἐνέχει ὁ καπνὸς ἀλκαλοειδῆ οὐσίαν, τὴν νικοτίνην.

Ἐν Γαλλίᾳ χρησιμοποιεῖται τὸ ἀπόβρεγμα ὑπὸ δύο τύπους *jus ordinaire*, *jus de nicotine titrée*. Τὸ πρῶτον ὕδωρ εἰς ὃ ἀποπλύνονται τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ προτοῦ χρησιμοποιηθοῦν διὰ ποῦρα, περιέχει 5—250)ο νικοτίνην. Τὸ ἀπόβρεγμα περιέχει 100)ο νικοτίνην (*titrée*).

(1) Ὡς ἐκ τῆς συγκαύσεως μάλιστα εἰς τὰ σιγαρέτια τοῦ χαρτίνου περιβλήματος ταῦτα εἶναι ἐπιβλαβέστερα τῶν πούρων (σιγάρων).

μεσημβρινὰ κλίματα, τὸ προσφορώτερον δὲ διὰ τὸν καπνὸν κλίμα εἶναι τὸ εὐρισκόμενον μεταξὺ τῶν 15-35°. Φαίνεται ὅτι εἰς τὰς περὶ τὸν ἰσημερινὸν χώρας λόγῳ τῆς θερμοκρασίας πολλὰ φυτὰ μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ καπνὸς ἀναπτύσσονται αὐτοφυῶς ἄνευ οὐδεμιᾶς καλλιέργειας. Ἐν τούτοις ἡ ξηρασία ἐνίοτε τοῦ ἐδάφους κωλύει τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ.

Ὁ καπνὸς σπείρεται εἰς μεσημβρινὰ σπορεῖα (τζάκια), ἡ σπορὰ δὲ γίνεται πρωϊμώτερον ἢ ὁψιμώτερον ἀναλόγως τοῦ κλίματος Ὀκτώβριος (Ἀργολίς) μέχρι Ἰανουαρ. ἢ Φεβρουαρ. (Θεσσαλία, Μακεδονία). Σπείρεται ἀραιά, σκάπτεται, ποτίζεται ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον (μετὰ προσοχῆς 5-6 ἡμέρας ἅμα φανοῦν τὰ φυτὰ), προφυλάσσεται ἀπὸ τοῦ ψύχους μὲ ψάθας.

Ὅταν τὰ φυτὰ ἔχουν 4-6 φύλλα (παρέλθῃ δὲ ἡ ἐποχὴ τοῦ ὀψίμου παγετοῦ) γίνεται ἡ μεταφύτευσις εἰς ὀργωθέντα καὶ σβαρνισθέντα ἀγρὸν εἰς παραλλήλους σειρὰς ἀπεχούσας ἀπ' ἀλλήλων 40-60 ἐ. μ. καὶ μακρὰν τὸ ἐν τοῦ ἄλλου 30 ἐ. μ. Κατὰ τὴν φύτευσιν ρίπτεται ὀλίγον ὕδωρ διὰ νὰ κατακαθήσουν τὰ χώματα καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ρίζωσις, δὲν ἀρδεύεται ὁμως μὲ ὕδωρ οὔτε τότε οὔτε ἔπειτα.

Δύο τρεῖς ἐβδομάδας μετὰ τὴν φύτευσιν τὰ φυτὰ σκαλίζονται καὶ παραχώνονται. Μετὰ ταῦτα εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἄλλα σκαλίσματα ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν ζιζάνια. Τὰ φυτὰ κορυφολογοῦνται ὅταν πλησιάζουν νὰ ἀνθήσουν, λαμβάνει δὲ χώραν τὸ κορυφολόγημα τοῦτο εἰς ὠρισμένας ποικιλίας καπνῶν (τῶν Γενιτσῶν, Ἀλμυροῦ, μυρωδάτων Σαρὶ καὶ ἄλλων μικροφύλλων)· ἄλλα δὲν κορυφολογοῦνται, διότι αἱ κορυφαὶ ἀποτελοῦν κατ' ἐξαίρεσιν τὴν ἀρίστην ποιότητα τοῦ προϊόντος (συνήθως δηλαδὴ τὰ κατώτερα φύλλα εἶναι τὰ καλύτερα, τὰ τῆς κορυφῆς τὰ χειρότερα).

Ἡ συλλογὴ τῶν ὠρίμων (ψημένων) φύλλων γίνεται, ὅταν ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν λάβῃ ὅψιν μαρμαρώδη, παρουσιάζουσα κατὰ τόπους κηλίδας ὠχρὰς κατ' ἀρχάς, ξανθὰς δὲ καὶ ἐξεχούσας ἐν εἵδει φλυκτανῶν βραδύτερον. Ἡ τοιαύτη συλλογὴ ἐκτελεῖται κατὰ τὴν πρωΐαν καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐδία. Κατ' ἀρχὰς συλλέγονται τὰ πατόφυλλα (κατώτερα), τὰ ὅποια καὶ ὠριμάζουν ἐνωρίτερον καὶ εἶναι κατωτέρας ποιότητος, μετὰ τινὰς ἡμέρας τὰ μέσα φύλλα (τὸ ἐκλεκτὸν) καὶ τελευταῖα τὰ κορυφόφυλλα, τὰ ὅποια ποῦ μὲν εἶναι

υποδεεστέρας ποιότητος ποῦ δὲ (Γενιτζέ, Ἀλμυρὸς) τὰ ἄριστα.

Τὰ φύλλα συλλεγόμενα τίθενται ἐντὸς κανίστρων μεταφέρονται εἰς ἀποθήκας καὶ στιβάζονται, τοποθετοῦνται παρὰ τὸν τοῖχον, σχεδὸν ὄρθια. Οὕτω δὲ ἐστιβαγμένα καλύπτονται μὲ χονδρὸν ὑφασμα δι' ἐλαφρὰν ζύμωσιν (ἴδρωμα). Τινὲς ἀποδίδουν τὴν ζύμωσιν ταύτην εἰς τὴν ἐπίδρασιν εἰδικῶν μικροβίων, ἄλλοι δὲ εἰς ὀξειδωτικὰ ἔνζυμα. Ἡ ἐφίδρωσις συντελεῖ εἰς τὴν τελείαν ὥριμανσιν καὶ εἶναι ἔνδειξις τῆς στιγμῆς καθ' ἣν δέον νὰ ἀποκαλυφθῇ καὶ ν' ἀρχίσῃ ἡ ὀρμάθισις.

Τὸ φυτὸν τοῦ καπνοῦ φθάνει τὸ ἐν μέτρον καὶ πλεόν, ἐνίοτε καὶ δύο μέτρα (*N. rustica* 60-130 cm, *N. Tabacum* 1-2m). Εἶναι φυτὸν ἁπλοστον, ἐξαντλοῦν ὑπερμέτρως τὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται ν' ἀνθέξῃ εἰς ἐπανειλημμένας καλλιέργειας ἄνευ ἀφθόνου λιπάσματος. Τούτου δ' ἕνεκα τὰς καλὰς ἐσοδείας ἀκολουθοῦν πτωχαὶ τοιαῦται. Τὰ φύλλα τοῦ καπνοῦ δὲν ὠριμάζουν συγχρόνως ὅλα, δι' ὃ καὶ συλλέγονται κατὰ διαλείμματα. Τὰ κατώτερα (πατόφυλλα καὶ κυρίως φύλλα) εἶναι, ὡς ἐλέχθη, τὰ ἄριστα, τὰ τῶν κορυφῶν τὰ χείριστα. Ἐξαίρεσιν τούτου ἀποτελοῦν τὰ κορυφόφυλλα (οὔτσια) τοῦ μυρωδάτου ¹⁾ καπνοῦ. Εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ συμβαίνει ὅλον τὸ ἄρωμα νὰ συνάξεται εἰς τὰ κορυφόφυλλα καὶ κανεῖς ἔμπορος δὲν ἀγοράζει μερίδα μυρωδάτων καπνῶν ἂν αὕτη δὲν περιέχῃ καὶ τὴν δέουσαν ἀναλογίαν κορυφοφύλλων. Τότε ὑποπτέυει ὅτι ἐχωρίσθησαν ταῦτα καὶ ἐπωλήθησαν ἰδιαιτέρως.

Τὰ φύλλα καπνοῦ συλλέγονται ἐν ὀρμαθοῖς, ξηραίνονται κρεμώμενα ἐπὶ τοίχων, κατὰ τὸ θέρος, μεθ' ὃ φέρονται οἱ ὀρματοὶ εἰς ἀποθήκας· κατὰ τὸ Φθινόπωρον διὰ τῆς ὑγρασίας τῆς ἀτμοσφαίρας γινόμενα μαλακώτερα ἀποσπῶνται τῶν στελεχῶν των καὶ στιβάζονται εἰς δέματα φερόμενα εἰς τὸ ἐμπόριον. Ταῦ-

1) Ὁ μυρωδάτος καπνὸς δὲν εἶνε τόσον καινοφανὴς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Παλαιότερον ἐκαλλιεργεῖτο εἰς τὴν Θεσσαλίαν εἰς τὴν λοφώδη χώραν μεταξὺ Ἀλμυροῦ καὶ Φαρσάλων. Μειὰ τὴν προσάρτησιν οἱ Μωαμεθανοὶ μετηνάστευσαν καὶ οὕτως ἐξηφανίσθη ἡ καλλιέργεια αὐτοῦ. Εἰς τὸ ἐμπόριον ὑπὸ τὸ ὄνομα «μυρωδάτα» φέρονται τὰ καπνὰ τὰ καλλιεργούμενα ἐπὶ τῆς διπλῆς λοφοσειρᾶς (γιακᾶ) τῆς ἀποτελούσης τὴν Κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Νέστου. Ἡ μία ἢ λοφοσειρὰ παράγει τὸν κυρίως καπνὸν τῶν ὑψωμάτων (γιακᾶ), ἡ ἄλλη παράγει τὸν ἀντικρυνὸν (καρσι γιακᾶ).

τα ὅμως δέον νὰ ἐπιτηρῶνται ἐπὶ μῆνα τοῦλάχιστον ἀπὸ τῆς στιβάξεως, διότι ἐν αὐτῇ τελεῖται ζύμωσις τις τῶν φύλλων, ἀναπτύσσουσα πολλὴν θερμότητα, ἣτις δύναται νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν καῦσιν τῶν δεμάτων, δι' ὃ ὅταν ἡ θερμοκρασία τῶν δεμάτων φθάσῃ εἰς 25 ο|οK. διαλύονται ταῦτα καὶ ἀερίζονται, στιβάζονται δὲ κατόπιν. Φθάσας ὁ καπνὸς εἰς χεῖρας τῆς Βιόμηχανίς κόπτεται εἰς λεπτὰς ταινίας πρὸς παρασκευὴν σιγαρέτιων ἢ τρίβεται εἰς κόνιν ἢ συστρέφονται τὰ φύλλα αὐτοῦ διὰ ποῦρα. Ὁ καπνὸς λαμβάνεται διὰ τῆς ρινὸς ἢ ὡς κοινῶς λέγεται ἐρρινούται (πρεζάρεται) ἐν καταστάσει λεπτῆς κόνεως, ἣτις ὠνομάσθη *ἔ ρ ρ ι ν ο ν*, *ε ἴ σ ρ ι ν ο ν* καὶ *κ α π ν ό κ ο ν ι ς*, ἡ ὁποία εἶναι κοινῶς γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα *τ α μ β ά κ ο ς* (τουρ. βουρνούτ, γαλλ. *tabac à priser*, ἀγγλ. *snuff-tobacco*, ἰταλ. *tabacco da fiuto*), φέρεται δὲ ἡ κόνις αὕτη εἰς καψίδια, τὰς κοινῶς ὀνομαζομένας *τ α μ β α κ έ ρ α ς* ἢ *τ α μ β α κ ο θ ή κ α ς* (γαλλ. *tabatières*, ἀγγλ. *snuff-boxes*), ἐνίοτε πολυτελεστάτας. Ἀλλ' ἡ ἀηδὴς καὶ ἄλλοτε κοινοτάτη συνήθεια τῆς διὰ τῆς ρινὸς ἐν καταστάσει κόνεως χρῆσις τοῦ καπνοῦ σήμερον εἶναι λίαν περιορισμένη πανταχοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ σχεδὸν ἐξέλιπεν. Τοῦ πρὸς μ'ά σ ῆ σ ι ν καπνοῦ (γαλλ. *tabac à chiquer*, ἀγγλ. *chewing-tobacco*, ἰταλ. *fiore da masticare*) γίνεται χρῆσις ἰδίως ὑπὸ τῶν ναυτιλομένων, εἰς τοὺς ὁποίους συνήθως ἀπαγορεύεται τὸ κάπνισμα ἐπὶ τοῦ πλοίου, λόγῳ προλήψεως πυρκαϊῶν. Εἶναι δὲ ὁ πρὸς μάσησιν καπνὸς ἢ λεπτοκομμένος, ἢ φύλλα ἀκέραια ἀλληλοπεριεστρεμμένα καὶ ἀποτελοῦντα εἶδος ραβδίου (ἰταλ. *tabacco in corda* ἢ *bastoni*), ἢ ἀλληλοπροσκεκολλημένα μὲ ἀφέψημα γλυκορίζης, πεπιεσμένα δὲ καὶ ἀποτελοῦντα πλακίδια (ἰταλ. *tavolette*, γαλλ. *tablettes*, ἀγγλ. *kakes*)· ἐκ τοιούτου πλακιδίου ἢ ραβδίου ἀποκόπτεται ἐκάστοτε καὶ μασᾶται μικρὸν τεμάχιον. Ἀλλ' ἡ πανταχοῦ γενικωτέρα χρῆσις τοῦ καπνοῦ εἶναι ἡ πρὸς κ ά π ν ι σ ι ν. Ὁ πρὸς κάπνισιν καπνὸς (γαλλ. *tabac à fumer*, ἀγγλ. *smoking-tobacco*, ἰταλ. *tabacco da fumo*) χρησιμοποιεῖται κατὰ τέσσαρας τρόπους: α) ἐν μορφῇ τῶν λεγομένων π ο ύ ρ ω ν (σιγάρων) (γαλλ. *cigares*, ἀγγλ. *cigars*, ἰταλ. *cigari*) ¹⁾, τὰ ὁποῖα εἰ-

(1) Ἡ παρ' ἡμῖν καθιερωθεῖσα ὀνομασία ποῦρον διὰ τὰ ὑπὸ τῶν

ναι φύλλα ἀκέραια ἢ τμήματα φύλλων περιτετυλιγμένα καὶ ἀποτελοῦντα κίλυνδρον συνήθους μήκους 8-10 ἐ. μ.¹⁾ β) ἐν μορφῇ τῶν παρ' ἡμῖν ἐν κοινῇ χρήσει σιγαρεττων (γαλλ. καὶ ἀγγλ. cigarettes, ἰταλ. sigaretti ἢ spagnoletta) τὰ ὅποια ὡς γνωστὸν κατασκευάζονται ἐκ καπνοῦ κομμένου καὶ περιτετυλιγμένου ἐντὸς λεπτοῦ χάρτου (τοῦ σιγαροχάρτου) καὶ σπανιώτερον ἐντὸς τεμαχίου λεπτοῦ περιβλήματος στάχυος, ἀραβοσίτου· γ) διὰ Καπνοσύριγγος (τουρκ. τσιμπούκ, γαλλ. pipe, ἀγγλ. tobacco-pipe, ἰταλ. pipa), ἣτις ὀνομάζεται κν. πίπα, τσιμποῦκι καὶ ἐνιαχοῦ σιψι (ἐκ τοῦ σὺν καὶ ἔψω) καὶ δ) διὰ ναραγιλέ, ὅστις καὶ ἐξελληνίσθη εἰς φιαλλοσύριγγα. Παρ' ἡμῖν τῆς καπνοσύριγγος ἐγένετο ἄλλοτε γενικωτέρα ἢ σήμερον χρήσις· πάντως αὕτη χρησιμοποιεῖται ὑπὸ πολλῶν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Ἀμερικὴν, συνίσταται δὲ ἡ καπνοσύριγξ ἐκ τριῶν κυρίων μερῶν ἥτοι ἐκ τῆς ἐστίας ἢ καμινίου (τοῦ τουρκ. λουλά), τοῦ σωλήνος (τουρκ. τσιμποῦκ) καὶ τοῦ ἐπιστομίου (τουρκ. ἱμαμέ). Αἱ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν χρησιμοποιούμεναι καπνοσύριγγες (αἱ πίπαι) συνήθως εἶναι βραχεῖαι καὶ μονοκόμματοι, κατασκευάζονται δὲ ἐκ πηλοῦ (συνήθως λευκοῦ), ἢ ἐκ ξύλου (συνήθως ρίζης ἐρείκης), ἢ ἐκ σηπίου ὅτε εἶναι σύνθετοι²⁾, ἢ ἐξ ὀρυκτοῦ εὐκόλως κατεργαζομένου καὶ στιλβουμένου³⁾.

Αἱ ἀνατολικαὶ καπνοσύριγγες (τὰ τσιμπούκια) εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μακραι καὶ σύνθετοι ἐκ τῆς ἐστίας, ἣτις εἶναι πηλίνη (ἐξ ἐρυθροῦ πηλοῦ), τοῦ σωλήνος, ὅστις εἶναι ξύλινος καὶ τοῦ ὑελίνου, ὀστεΐνου, ἡλεκτρίνου καὶ σπανιώτερον κοραλλίνου ἐπι-

εὐρωπαϊκῶν ὀνομαζόμενα *cigare*, *cigare*, κλπ. προέκυψεν ἐκ τῆς ἰσπανικῆς ἐπιγραφῆς «*puro Avas*», ἣτις σημαίνει (γνήσια Ἀβάνας), ἣν βλέπομεν τετυπωμένην ἐπὶ τῶν ἐγκλειόντων τὰ ποῦρα κιβωτιδίων. Ἡ ὀνομασία σιγάρα εἶναι ὡσαύτως ἰσπανικῆς καταγωγῆς καὶ ἐσήμαινεν ἀρχικῶς ποιότητα καπνοῦ τῆς Ἀβάνας.

(1) Ὑπάρχει καὶ μικρὰ τις παραλλαγή σιγάρων ὀνομαζομένη *cigarillos*.

(2) Σύνθετοι εἶναι καὶ αἱ ἐκ πορσελάνης κατασκευαζόμεναι καὶ συνηθέστερον ἐν Γερμανίᾳ χρησιμοποιούμεναι μακραι καπνοσύριγγες.

(3) Τοιοῦτον ὀρυκτὸν εὐρίσκεται καὶ παρὰ τὰς Θήβας.

στομίου. Οἱ σωλῆνες των κατασκευάζονται ἐκ μακρῶν ἀραιοκόμβων, ἐμφλοίων, ἰσοπαχῶν ράβδων, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καλλιεργουμένων ἐνιαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς, δένδρων καὶ θάμνων, καὶ ἰδίως Κερασιῶν, ἰάσμων, δρυῶν.

Ὁ ναργιλὲς ἢ ἀργιλὲς (τουρκ. ναργιλέ) χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν Περσίαν καὶ εἰς τινὰς ἄλλας ἀσιατικὰς χώρας, καθ' ἅπασαν τὴν Τουρκίαν, εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν Αἴγυπτον ὡς καὶ εἰς τινὰ ἄλλα μέρη τῆς Βορείου Ἀφρικῆς.

Εἶναι δὲ ὁ ναργιλὲς φιάλη, ἔχουσα μακρὸν λαιμὸν καὶ πληρωμένη κατὰ τὰ δύο περίπου τρίτα μὲ ὕδωρ. Ἐπὶ τοῦ στομίου αὐτῆς ἐφαρμόζεται τὸ σεργί, μετάλλινον πῶμα διὰ τοῦ κέντρου τοῦ ὁποίου διέρχεται σωλὴν ἐπίσης μετάλλινος, οὗτινος τὸ μὲν κάτω ἄκρον βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ, τὸ δὲ ἄνω δέχεται εἰδικὴν πηλίνην ἐστίαν (λουλάν). Εἰς ὁπὴν εὕρισκομένην εἰς τὰ πλευρὰ τῆς φιάλης προσαρμόζεται τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων τοῦ μακροῦ εὐλυγίστου δερματίνου σωλῆνος, τοῦ μαρκουτσίου (περσισί: μαρπίτζ), ἐπενδεδυμένου ἔσωθεν μὲ ἐλικοειδὲς λεπτὸν σύρμα καὶ φέροντος εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τὸ ἐπιστόμιον (ἱμαμέν). Διὰ τοῦ ναργιλέ καπνίζεται ἴδιον εἶδος καπνοῦ, τὸ κοινῶς γνωστὸν εἰς τὸ περσικὸν αὐτοῦ ὄνομα τουμπεκί (περσισί: τουμπέκ, ἐκ παραφθορᾶς τοῦ τομπᾶκος—N. Alata ἢ persica), ὃπερ ἐνέχει μεγάλην ποσότητα νικοτίνης καὶ ἐπομένως εἶναι πολὺ ναρκωτικώτερον τοῦ κοινοῦ καπνοῦ. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς πλύσεως τοῦ τουμπεκίου πρὸ τῆς χρησιμοποιήσεώς του καὶ ἡ διὰ μέσου τοῦ ἐν τῇ φιάλῃ ὕδατος διέλευσις τοῦ καπνοῦ πρὸ τῆς εἰσπνοῆς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ καπνίζοντος.

3. Ἱστορικὴ ἐμφάνις καὶ ἐξέλιξις τοῦ Καπνοῦ, ἰδίως ἐν Εὐρώπῃ.

Ὁ Καπνὸς ἔλκει τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ ἐξ Ἀμερικῆς, ὡς καὶ τὸ γεώμηλον. Αὐτόθι εἰς τὰς Δυτικὰς Ἰνδίας καὶ δὴ εἰς τὴν Guanahani (San Salvador ἢ Watlings Insel) Κούβαν, Haiti κλπ. εὔρον αὐτὸν οἱ Ἰσπανοί, κατὰ τὸν πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς πρῶτον πλοῦν τοῦ Κολόμβου (1492), καπνιζόμενον ὑπὸ τῶν Ἰνδιανῶν. Οὗτοι ἐκάλουν τὴν βοτάνην ταύτην, φυομένην εἰς εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη τῆς νήσου, Πετούν· ἐκάπνιζον αὐτὴν

εἰς κυλινδροειδεῖς ρόλους, τοὺς ὁποίους ἐκάλουν *tobacos*¹⁾ (*tabagos*)—ἐξ ἧς ὀνομασίας μᾶλλον τῶν κυλίνδρων τούτων, παρὰ τοῦ φυτοῦ, ἐκλήθη εἰς τὰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ὁ καπνὸς—εἴτε καὶ εἰς σύριγγας ἐκ λαξευτοῦ λίθου ἢ ἐψημμένης γῆς, τὰς ὁποίας οἱ ἰθαγενεῖς ἐκάλουν *piras*, ἐξ ἧς λέξεως φαίνεται καὶ ἡ σημερινὴ πίπα (*calumet*).

Ἡ χρῆσις τοῦ Καπνοῦ ἦτο ὅμως διαδεδομένη εἰς ὅλας τὰς Ἀντίλλας καὶ παρὰ τοῖς Ἰνδιανοῖς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, φαίνεται πολὺ πρὸ τῆς μεταβάσεως αὐτόθι τῶν Εὐρωπαίων, ὥς δεικνύουσιν αἱ εὐρισκόμεναι ἀρχαῖαι πίπαι²⁾.

(1) Τὸ ὄνομα *Tabac* ἀποδίδουν ἄλλοι μὲν (*Max von Heckel*) καὶ εἰς ὀνομασίαν πόλεως τινος εἰς τὰς νήσους Ἀντίλλας (Ἅγιος Δομίνκος, καλουμένης *Tabacco* (*Tabago*, *Tobago*), τὴν ὁποίαν κατέλαβεν ὁ Κολόμβος τῷ 1492 καὶ κατόπιν ὁ Μοναχὸς *Romano Pane*, ἄλλοι δὲ εἰς ὀνομασίαν πόλεως τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου *Tabasco*, ἣν κατὰ τὸ 1519 κατέλαβεν ὁ περιώνυμος τυχοδιώκτης Φερδινάνδος *Cortez*, ὑποτάξας καὶ καταστρέψας αὐτήν.

(2) Ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας δὲν ἔκαμνε κανεῖς χρῆσιν τοῦ καπνοῦ πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, καίτοι ἐκάπνιζον ἄλλα ναρκωτικά. Τοῦτο βεβαιοῦν πολλοὶ ταξειδιῶται, ἐξ ὧν τινὲς ἦσαν βοτανικοὶ ὥς ὁ *P. Bellon* (1518—1564) [ἔχει ἔργον δυσεύρετον καὶ περὶ Ἑλλάδος «*Observations de plusieurs Singularités et choses mémorables trouvées en Grèce, Asie, Indée, Egypte, Arabie, et autres pays étrangers* 1555], καὶ ὁ *Leo Rauwolf* (+1596), [καίτοι ἄλλοι πάλιν, ὥς ὁ ἱατρὸς *Mineray*, ἀναφέρουν μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἐν Περσίᾳ ἦτο ἡδὴ γνωστὸς ὁ καπνὸς πολὺ πρὸ τῆς ἐν Ἀμερικῇ ἀνακαλύψεώς του. Ἐπίσης ὁ γάλλος ἔμπορος *F. Chardin* (1643—1713), λίαν ἐκτιμώμενος διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀναφερομένων γεγονότων (*Voyage en Perse*), ἀναφέρει ὅτι ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἶχεν εἰσαχθῆ ἐν Περσίᾳ κατὰ τὸν 3 μ. Χ. αἰῶνα]. Ἐξ Ἀμερικῆς ἐπομένως μᾶλλον διεδόθη ἡ ὑπὸ ποικίλας μορφᾶς (κάπνισιν, ἐρρίνωσιν, ριννικὸν κνισμὸν [πρεζάρισμα], μάσησιν) χρῆσις τοῦ καπνοῦ, πλὴν τῆς τοῦ ναργιλέ, ἣτις εἶναι ἐπινόησις Περσικὴ, χρησιμοποιεῖται δὲ πρὸς τοῦτο ἴδιον εἶδος καπνοῦ τὸ *Τουμπεκὶ* (γαλλ. *tabac de shirer*), Νικοτίνη πτερωτὴ ἢ περσικὴ (*N. Alata* ἢ *Persica*) ἰθαγενὴς τῆς Βραζιλίας.

Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει (Βιβλ. I. Κεφ. 202) ὅτι οἱ Μασσαγέται, λαὸς Σκυθικός, κατὰ ὕλας εἰς τὸ αὐτὸ περὶ τὴν πυρὰν συνερχόμενοι καὶ κύκλῳ περικαθεζόμενοι μετὰ τόσης ἡδύτητος παρεδίδοντο εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ μεθυστικοῦ καπνοῦ τοῦ ἀναδιδομένου ἐκ τῆς ἐπὶ τῆς πυρᾶς καύσεως καρποῦ δένδρου τινὸς (ἄγνωστου ἔτι ἡμῖν), μεθ' ὅσης οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν ἀπό-

Ὁ καπνὸς ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ κάπνισμα, ἀλλὰ καὶ ὡς φάρμακον εἰς πολλὰς ἀσθενείας, ἀκόμη δὲ ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ εἰς θρησκευτικὰς τελετὰς διὰ μαγγανείας κλπ. ¹⁾ Ἡ εὐρεῖα αὕτη χρῆσις εἶχε προσδώσει εἰς τὸ φυτὸν ἱερὸν τινα χαρακτῆρα ²⁾ ἐξ οὗ ἴσως καὶ αἱ παλαιότεραί του ὀνομασίαι ἐν τῇ γαλλικῇ (*Herbe sacrée* ἢ *Herbe du grand prieur*).

Ἐξ Ἀμερικῆς διεδόθη ³⁾ ἡ χρῆσις αὐτοῦ εἰς τὴν Εὐρώπην ἀρχικῶς καὶ σποράδην ὑπὸ τῶν πληρωμάτων, ἅτινα μετέφερον κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των καὶ ποσότητά τινα τῆς βοτάνης ταύτης. Τῷ 1496 ὁ Roman Pane, συνοδὸς τοῦ Κολόμβου, περιέγραψε τὸ φυτὸν. Ἐπὶ τινα καιρὸν ἐχρησίμευσε τὸ φυτὸν τοῦτο πρὸς στολισμόν, κυρίως εἰς τοὺς κήπους διὰ τὰ κοκκινίζοντα κίτρινωπά καὶ λευκὰ ἄνθη του, μέχρις οὗ τοῦ Nicolò Menardes τὸν ἐξύμνησε καὶ ὡς φάρμακον.

Κατὰ τὸ 1518, εἴκοσι ἔξ ἔτη μετὰ τὸν Κολόμβον, ὁ Cortez (1485—1544) εὗρε τὸν καπνὸν χρησιμοποιούμενον εἰς Μεξικόν, σπόρον δὲ τοῦ καπνοῦ τούτου ἔστειλεν εἰς τὸν βασιλέα Κάρολον Ε΄. (1500—1558), ὁ ὁποῖος διέταξε τὴν καλλιέργειάν του ἐν Ἰσπανίᾳ ⁴⁾.

λαυσιν τοῦ οἴνου. Βλ. καὶ ἄλλας περὶ τῆς ἀρχαιότητος εἰδήσεις εἰς Παπαηλιοῦ σελ. 6. Τοιοῦτόν τι συνέβαινε φαίνεται καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, ἀπολαμβάνοντων τῶν ἰθαγενῶν, γύρω καθημένων, τοὺς καπνοὺς καιομένων φύλλων ξηρῶν καπνοῦ.

(1) Βλ. Παπαηλιοῦ σελὶς 5.

(2) Καπνομαντία συνδέετο καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα μὲ τὰ «ἔμπυρα», δηλαδὴ μὲ τὰς διαφόρους ἐκεῖνας παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο διαρκούσης τῆς θυσίας ἐνὸς θύματος (Ἐμπυρομαντία). Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται πρὸς τὰ ἄλλα ὀνόματα: ἱεροσκοπος, σπονδαύλης κλπ. καὶ τὸ «καπναύγης». Πυκνὸς καπνὸς π.χ. ἀντὶ κανονικῆς ἀναπτύξεως φλογός, ἐθεωρεῖτο κακὸν σημεῖον, τοῦναντίον, κανονικῶς πρὸς τὰ ἄνω κατευθυνόμενος καπνός. Παρατηρεῖτο ὡσαύτως ὁ χρωματισμὸς τοῦ καπνοῦ κλπ. Βλ. Pauly—Wissowa—Kroll: *Realencyklopädie des classischen Altertumswissenschaft* λέξιν *Kapnomantia*, Ἐμπυρα.

3) Αἱ περὶ τῆς διαδόσεως τοῦ καπνοῦ πληροφορίες, καθόσον ἀφορᾷ τὰ τε πρόσωπα καὶ χρονολογίας παραλλάσσουν σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ εἰδικὰ ἔργα καὶ ἐγκυκλοπαιδείας.

4) Κατ' ἄλλους (Max von Heckel) ὁ καπνὸς μετηνέχθη καὶ εἰς Εὐρώ-

Εἰς τὴν Γαλλίαν εἰσήχθη τὸ φυτὸν τοῦ καπνοῦ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Ἀνδρέου Devet τῷ 1558, ὅστις ἐξέδωκε περὶ αὐτοῦ καὶ σύγγραμμα· ἡ χρῆσις του ὁμως ἤρχισε νὰ διαδίδεται εὐρύτατα ἀπὸ τοῦ 1560, ὅτε ὁ ἐν Πορτογαλίᾳ πρέσβυς τῆς Γαλλίας καὶ φιλόλογος ¹⁾ (κατὰ τὸν Heckel ἰατρός;) Ἰωάννης Nicot (1530—1600), ὁ ὁποῖος ἐκαλλιέργει τὸ ναρκωτικὸν τοῦτο φυτὸν εἰς τὸν κῆπὸν του, ἔπεμψε καπνὸν εἰς τὴν Αἰκατερίνην τῶν Μεδίκων (1519—1589), ἣτις καὶ ἐχρησιμοποίησεν αὐτὸν διὰ τὰς κεφαλαλγίας αὐτῆς καὶ τοῦ ὀλιγοχρόνου υἱοῦ της Φραγκίσκου τοῦ II (1544—1560). Αὕτη εἶτε διότι ἐξετίμησε πράγματι τὰς ιδιότητας τοῦ καπνοῦ, εἶτε διότι ἐπίστευσεν ὅτι θὰ ἐβαπτίζετο τὸ φυτὸν μὲ τὸ ὄνομά της (ἄλλοτε herbe à la reine καὶ Mediceae) συνέτελεσεν εἰς τὴν διάδοσίν του.

Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ Λουδοβίκου XIII (17 ἑκατ.) ἦτο τῆς μόδας εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τὸ πρεζάρισμα, ὅπως καὶ γενικῶς ἦτο ἡ πρώτη μορφή τῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ ἐν Εὐρώπῃ.

Τὸ 1575 ἐκαλλιεργήθη ὁ καπνὸς ἐν Τοσκάνῃ, εἰσαχθεὶς ἐκ τῆς Γαλλίας.

Τῷ 1585 εἰσήχθη ὁ καπνὸς εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλου Ναυάρχου F. Drake (1545-1596), μεθ' οὗ εἶχον συνταξειδεύσει ἰθαγενεῖς ἐκ Βιργινίας καπνίζοντες πίπαν καὶ διεδόθη ὑπὸ τοῦ φίλου του Sir Walter Raleigh. Ὁ Ἰάκωβος μάλιστα ὁ I τῆς Ἀγγλίας (1566-1625), ὁ ἐπιλεγόμενος διὰ τὴν σοφίαν του Σολομὼν τῆς Ἀγγλίας, τὸν ἐπεβάρυνε μὲ βαρεῖς φόρους καὶ ἤθελε νὰ τὸν περιορίσῃ μόνον ἐν Βιργινίᾳ. Ἐξ Ἀγγλίας διεδόθη εἰς τὸ Βέλγιον καὶ Ὀλλανδίαν· κατόπιν ἄγγλοι ναυτικοὶ μετέδωσαν ἐξ Ἀμερικῆς καὶ τὸ μάσημα τοῦ καπνοῦ—τὸ καὶ χεῖριστον ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινὴν ἐξ ὅλων τῶν χρήσεων τοῦ καπνοῦ—ὡς ἀπασχόλησιν τῶν κατωτέρων λαϊκῶν στρωμάτων. Εὐτυχῶς ἐν Ἑλλάδι ἡ χρῆσις αὕτη τοῦ καπνοῦ εἶναι ἄγνωστος.

Ἐν Γερμανίᾳ εἰσήχθη ὁ καπνὸς τῷ 1565 ἐκ Γαλλίας ὑπὸ τοῦ

πην ἀπὸ τὸν Ἰσπανὸν ταξειδιώτην Gonzalo Hernandez de Orviedo. Οὗτος τῷ 1519 ἐπιστρέφων εἰς Ἰσπανίαν εἰσήγαγε τὸν σπόρον.

(1) Ὁ Nicot ἔγραψε καὶ σύγγραμμα Trésor de la langue Française 1606.

Ad. Oocco, φυσιοδίφου ἐν Ἀουξβούργῳ. Διεδόθη πολὺ κατὰ τὸν τριακονταετῆ πόλεμον (1618-1648) διὰ τῶν καπνιζόντων Ἀγγλικῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια διὰ τῆς Σαξωνίας κατηυθύνοντο εἰς Πράγαν.

Ἐν Τουρκίᾳ εἰσήχθη ὁ καπνὸς κατὰ τῷ 1655 διὰ ἐμπόρων Γενουησίων.

Εἰς τὴν Ἰάβαν ἀρχικῶς καὶ κατόπιν εἰς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Σινικὴν εἰσήγαγον τὸν καπνὸν οἱ Πορτογάλλοι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος. Καὶ εἰς μὲν τὴν Εὐρώπην ἐπεκράτησε τὸ ἀνὰ τὴν Κεντρικὴν καὶ Βόρειον Ἀμερικὴν ἐν χρήσει ὄνομα τοῦ φυτοῦ, Tabacco, εἰς δὲ τὴν Ρωσσίαν, τὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Περσίαν τὸ τῶν Βραζιλιανῶν, Petum, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον παρεφθαρμένον.

Οἱ Ἀραβες τό τε φυτὸν καὶ τὸ φύλλον του ὀνομάζουσιν, ὡς ἡμεῖς, κ α π ν ὸ ν (docchan ἢ dukhan). Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ συντελέσαντος εἰς τὴν ἀνὰ τὴν Γαλλίαν διάδοσιν τοῦ καπνοῦ Nicot, ὁ Λινναῖος ὠνόμασε τὸ περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται γένος Ν ι κ ο τ ι α ν ἦ ν (Nicotiana).

Ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη ἡ πρώτη χρησιμοποίησις τοῦ καπνοῦ ἐν Εὐρώπῃ ἦτο διακοσμητικὴ καὶ φαρμακευτικὴ, ταχέως ὅμως διεδόθη καὶ ἡ ναρκωτικὴ δηλαδή, ἡ χρῆσις αὐτοῦ πρὸς κάπνισιν. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἰατροὶ καὶ φυσιολόγοι ἐτόνιζον τὴν κακὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ, διὰ τοῦτο ἢ τε πολιτεία καὶ ἡ ἐκκλησία δι' αὐστηροτάτων ἀπαγορευτικῶν διατάξεων καὶ ἀφορισμῶν ἀρχικῶς, κατόπιν δὲ διὰ φορολογίας προσεπάθησαν νὰ περιορίσουν αὐτήν ¹⁾. ἀντιθέτως ὅμως τὰ μεγάλα

(1) Ὁ Πάπας Urban VIII ἐτιμῶρει μὲ ἀφορισμὸν καὶ ἀνάθεμα τὸ κάπνισμα καὶ πρεζάρισμα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐν Ἑλβείᾳ (Βέρνη) τὸ κάπνισμα ἐτιμωρεῖτο ἐξ ἴσου μὲ τὴν συζυγικὴν ἀπιστίαν. Τῷ 1675 αὐτόθι ἰδρύθη εἰδικὸν δικαστήριον διὰ τὸ κάπνισμα (Tabakgericht-Chambre du Tabac), τὸ ὅποion ὑφίστατο μέχρι τῶν μέσων τοῦ 18ου αἰῶνος. Φαίνεται δ' ὅτι ἐν Ρωσίᾳ (Τσάρος Μιχ. Θεοδώροβιτς), Περσίᾳ, Τουρκίᾳ ἐπεβάλλοντο καὶ ποιναὶ βάρβαροι, ὡς τὸ ξυλοκόπημα, ἐξορία εἰς Σιβηρίαν, ἀποκοπὴ τῆς ρινός, τοῦ ἄνω χείλους (Περσία) εἰς μερικὰς δὲ ἀκόμη περιπτώσεις καὶ θάνατος (Ammurat ὁ IV 1600-1640).

κέρδη ¹⁾, τὰ ὅποια ἀπεκόμιζον οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸ ἐμπόριον, καὶ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ, ὥθουν εἰς διαφήμισιν καὶ ἐξάπλωσιν αὐτοῦ. Ἐπομένως τὰ κατασταλτικὰ μέτρα τῶν κυβερνήσεων, οἱ ὑψηλοὶ φόροι, πρόστιμα, κλπ. ἤρχισαν νὰ ὑπερακοντίζουν τὸν σκοπὸν αὐτῶν καὶ νὰ χρησιμεύουν ὡς πηγαὶ μᾶλλον ἐσόδων παρὰ ἀπαγορευτικά. Ταῦτα πάντα ὠδήγησαν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ κατὰ τρόπον πλέον ταμιευτικὸν καὶ ὄχι ἀπαγορευτικόν.

Τὸν 18ον αἰῶνα συναντῶμεν μετριασμὸν τῶν ποινῶν. Ὁ Πάπας Βενέδικτος ὁ XIII ἤρε τῷ 1724 τὴν ἐγκύκλιον τοῦ Urban τοῦ VIII. Ὡσαύτως ἐν Ρωσσίᾳ ὁ Μέγας Πέτρος, ἐν Γαλλίᾳ ὁ Λουδοβίκος XIV ἐφάνησαν ἀνεκτικοὶ πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ καπνοῦ. Τὸ δεύτερον ἡμῖς τοῦ 17ου αἰῶνος, ἀρχίζει μὲ τὴν φορολογίαν τοῦ καπνοῦ ὡς ποινὴν μόνον.

Ἡ ἐξέλιξις αὕτη, ὡς θέλομεν ἶδει κατωτέρω, ἀπησχόλησε τὰς κυβερνήσεις ἤδη ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος. Ταῦτοχρόνως ἡ ὑψηλὴ δασμολογία αὐτοῦ ἐτόνωσε τὴν ἐγχώριον παραγωγὴν καὶ ἐβελτίωσε τὸ εἶδος αὐτὸ ἐν Εὐρώπῃ, ἔδωσε δ' οὕτω συνεχῇ ἀπασχόλησιν εἰς πολλοὺς αὐτόθι μικροκαλλιεργητάς.

Ἐν συμπεράσματι λοιπὸν δύνανται νὰ συνοψισθοῦν, αἱ παραλλάσσουσai καθ' ἕκαστον, ἱστορικαὶ πληροφορίαι εἰς τὰς γενικωτέρας ἀλλ' ἀσφαλεῖς εἰδήσεις: ὅτι ὁ αὐτοφυῶς ἀναπτυσσόμενος ἐν Ἀμερικῇ, κυρίως, καπνὸς μετεφέρθη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῆς καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἐνεκλιματίσθη καὶ ἐβελτιώθη κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἐν Εὐρώπῃ· λόγῳ τῆς ταχείας καὶ εὐρείας διαδόσεως αὐτοῦ εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν κυβερνήσεων καὶ ἀπετέλεσε ταχέως ἀντικείμενον φορολογίας λίαν ἀποδοτικῆς.

4. Ἐμπορευματογνωσιακά.

Ὁ καπνὸς καλλιεργεῖται, ἐπεξεργάζεται καὶ βιομηχανοποιεῖται εἰς ἑκάστην χώραν κατὰ ἰδίους παραλλάσσοντας τρόπους, οἱ ὅποιοι ἀνταποκρίνονται πρὸς τὸ κλίμα, τὰς συνηθείας, τὰς

(1) Βλ. Παπαηλιοῦ σελ. 7,11.

ἐπιτοπίους ἀνάγκας καὶ τὴν ὅλην γενικῶς οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἐκάστου τόπου.

Ὁ Καπνὸς καλλιεργεῖται ἐτησίως, καίτοι τὰ φυτὰ του δύνανται νὰ διατηρηθοῦν δύο καὶ τρία ἔτη¹⁾, διότι τὰ φύλλα τῶν διετῶν κλπ. τοιούτων φυτῶν δὲν εἶναι ἐμπορεύσιμα.

Κυρίως διακρίνομεν ἕξ κατηγορίας αὐτοῦ, καίτοι αἱ διακρίσεις αὗται δὲν ἔχουν ἀπολύτως τυποποιηθῇ. Αἱ ὀνομασίαι ἔχουν ληφθῇ ἐκ τῶν χωρῶν τῆς παραγωγῆς· αὗται εἶναι:

1. Βορειοαμερικανικὰ καπνὰ Μαρυλάνδης, (καπνὸς Bay ἢ ἀρίστη ποιότης), Βιργινίας, Κεντούκης, Teunesse, Missouri, Pennsylvanien, Connecticut, Ohio Φλωρίδα (φύλλα Cabanos).
2. Δυτικῶν Ἰνδιῶν Κούβας, Πορτορίκου, Δομινίκου (Tortuga & Samara) Varinas, Merida, Margarita, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Kanaster, διότι εἰς τὸ ἐμπόριον φέρονται ἐντὸς ἐκ καλάμου πλεκτῶν καλαθίων (canastra).
3. Νοτίου Ἀμερικῆς, Βενεζουέλας, Ὁρενόκου, Βραζιλίας, Παραγουάης, Κολομβίας, Μεξικοῦ.
4. Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, Κεϋλάνης, Τουτσεράτης, Νεπάλης.
5. Ἀσιατικός, Μανίλλης, Γιάβας, Σαμψοῦντος, Συρίας.
6. Εὐρωπαϊκὰ Γαλλικά, Αὐστριακά, Οὐγγρικά, Γαλικίας, Ὁλλανδικὰ, Γερμανικά, Μακεδονικά, Ρωσσικά, Ἀνατολῆς (Ἑλλάδος, Βουλγαρίας, Τουρκίας).

Ὁ Καπνὸς περιέχει Νικοτίνη, Νικοτιανίνη, κόμμι, λεύκωμα, φλοιόν, ἄμυλον, μηλικὸν καὶ λεμονικὸν ὀξύ, ρητίνη, ἐκχυλισματώδη ὕλην καὶ τινα ἄλατα. Ἐπειδὴ ὁμως ἡ Νικοτίνη εἶναι τὸ σπουδαιότερον συστατικὸν διὰ τοῦτο ἡ ποσότης αὐτῆς προσδιορίζει τὴν ποιότητα τοῦ καπνοῦ. Ἀναλόγως λοιπὸν τῆς ποσότητος αὐτῆς ἔχομεν τέσσαρας κατηγορίας καπνῶν:

(1) Ὁ Π. Γενάδιος ἀναφέρει ὅτι ρίζαν καπνοῦ Ξάνθης ἐκαλλιέργησεν ἐν Ἀθήναις, καὶ ἐπὶ πέντε ἔτη αὕτη ἦνθει καὶ ἐκαρποφόρει ἐτησίως ἀφθόνως.

Α'	Βαρὺς Καπνὸς περιέχων περὶ τὰ 7 ο)ο	Νικοτίνην
Β'	Μέτριος » » » » 5,5 ο)ο	»
Γ'	Εὐώδης ἐλαφρὸς » » » 2 ο)ο	»
Δ'	Ἐλαφρότατος καπνὸς » » » 1,80 ο)ο	»

Ἡ προπαρασκευὴ τοῦ καπνοῦ ἔχει σκοπὸν νὰ καταστρέψῃ τὰς λευκωματώδεις οὐσίας, νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ἀφθονίαν τῆς νικοτίνης, νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὴν εὐωδίαν τοῦ καπνοῦ καὶ νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὰ φύλλα αὐτοῦ τὸ κατάλληλον σχῆμα. Τὸ οὐσιώδες κατὰ τὴν προπαρασκευὴν τοῦ καπνοῦ εἶναι ἡ συντελουμένη ζύμωσις. Διὰ ταύτης τὰ συσσωρευθέντα εἰς δέσμας ὑγρὰ φύλλα ἀποβάλλουν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν λευκωματωδῶν συστατικῶν αὐτῶν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἀποδίδουν εὐάρεστον ὀσμήν, προερχομένην ἐκ τῆς ζύμωσης. Ἡ ζύμωσις λαμβάνει χώραν σὺν τῇ παραγωγῇ θερμότητος ὅποτε γεννῶνται ἔνθεν μὲν ἀνθρακικὸν καὶ βουτυρικὸν ὅξυ ἔνθεν δὲ εἰδικαὶ ἀρωματικαὶ οὐσίαι ἀφ' ὧν ἐξαρτᾶται ἡ ποιότης τῶν διαφόρων εἰδῶν τοῦ καπνοῦ.

Κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Ν. Πανᾶ ἡ ἀναλογία τῆς κατανάλωσης τῶν καπνῶν ἐν Ἑλλάδι εἶναι 500 δράμια κατ' ἄτομον ὑπερβαίνουσα τὴν ἐν Γαλλίᾳ (290), Ἀγγλίᾳ (210), Αὐστραλίᾳ (180), Ρωσίᾳ (175) καὶ ὑπολειπομένη τῆς ἐν Γερμανίᾳ (520) δράμια.

Συμφώνως μὲ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς 15]16 Μαΐου 1928 καὶ τὴν κατανάλωσιν ἐν Ἑλλάδι τοῦ οἴκον. ἔτους 1927 ἡ κατὰ κεφαλὴν κατανάλωσις ἀνέρχεται εἰς 769 γραμμάρια (κατανάλ. 4.767.384 χγμ. πληθυσμὸς 6.201.684).

Οἱ Δολισμοὶ (Νοθεῖαι) εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν καπνῶν λαμβάνουν χώραν συνήθως διὰ τῆς παρεμβολῆς φύλλων ὑποδεεστέρων ποιότητων μεταξὺ καλυτέρων, διὰ τῆς χρησιμοποίησεως φύλλων ἄλλων φυτῶν, διὰ τῆς λεγομένης βελτιώσεως τοῦ καπνοῦ διὰ προσθήκης ξένων ὑλῶν καὶ ἐν μέρει ἀποπλύνσεων αὐτοῦ, τέλος ἐν τῇ αὐξήσει τοῦ βάρους αὐτοῦ διὰ προσθήκης ξένων στοιχείων.

Ἡ παρεμβολὴ καπνοῦ κατωτέρας ποιότητος μεταξὺ καλοῦ δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ γίνῃ ἀντιληπτή. Μόνον εἰδικοὶ κατορθώνουν νὰ διαγνώσουν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἀπατῶνται. Πάντως ξένα φύλλα (τεύτλων, πατατῶν, chicorée, λαπάθων, ρήων (Rhubarbe), χαμαιλευκνῶν, κερασίων, ρόδων, μαυροκεράσων κλπ.) δὲν ἀναμιγνύονται πρὸς καταδολίευσιν τόσον πολὺ, ὅσον ὁ λαὸς

νομίζει. Διὰ τὴν διάγνωσιν τῶν φύλλων χρησιμοποιοῦμεν τὸ μικροσκόπιον, τὸ ὁποῖον μᾶς καθοδηγεῖ ἀσφαλῶς εἰς τὴν διάγνωσιν τῶν ξένων φύλλων.

Βελτίωσις τις τοῦ καπνοῦ (ἄρτυσις, sauce, crasing,) λαμβάνει χώραν διὰ χρησιμοποίησεως ἀλκοολικῶν ἐκχυλισμάτων ἀρωματωδῶν φυτικῶν οὐσιῶν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ χρησιμοποιοῦνται τοιαῦται μόνον φυτικαὶ οὐσίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπιδροῦν ἐπιβλαβῶς ἐπὶ τῆς ὑγείας διὰ τοῦτο δὲν δύναται τις νὰ κατακρίνη τὴν ἐπεξεργασίαν ταύτην.

Διὰ τὴν πιστοποίησιν τοιαύτης βελτιώσεως, ἐρευνῶμεν χημικῶς τὸ εἰς ζάκχαρον περιεχόμενον τοῦ καπνοῦ. Ἡ ὑπαρξὶς ἀρχετοῦ ζακχάρου πιστοποιεῖ ὅτι ἔλαβε χώραν ἢ κατὰ τὰ ἄνω βελτίωσις, ἐνῶ ἢ ἀνυπαρξία αὐτοῦ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἰσχυρισθῶμεν μετὰ πιθανότητος ὅτι δὲν ἔλαβε χώραν τοιαύτη ¹⁾).

Τὰ ποῦρα βάφονται συχνάκις μάλιστα ἐγκαταλείπουν καὶ ὑπολείματα τῆς βαφῆς ταύτης ἐὰν τριβῶσιν ἐπὶ ἀπορροφητικοῦ

(1) Βλ. σχετικὴν καπνοχημικὴν ἐρευναν τοῦ Γραφείου Προστασίας Ἑλληνικοῦ καπνοῦ Βόλου ὑπὸ τοῦ χημικοῦ Ν. Μάνθου. Οὗτος ἐξ ἀναλύσεων ἐπὶ καπνῶν μαύρων εὐγενοῦς τύπου Ζίχνης (Καναλίων) εἰς φύλλα τριτομάνας, ἔσοδείας 1925 τελείως ζυμωθέντα ἀνεῦρεν 5,20 ο)ο ζάκχαρόν ὁμοίως δὲ εἰς μυρωδάτα Φαρσάλων (σπόρου Σμύρνης) ἐπεξεργασμένα κατὰ ἀρμάθαν καὶ εἰς φύλλα κουβαλαμᾶ, ἔσοδείας 1923 τελείως ὑπερζυμωθέντα ἀνεῦρε ποσὸν ζακχάρου 0,43 ο)ο. Τέλος εἰς σαριὰ ἐρυθρὰ Ἀλμυροῦ ἐπεξεργασμένα εἰς καλούπια καὶ εἰς φύλλα κουβαλαμᾶ ἔσοδείας 1925 ἀνεῦρεν 0,120 ο)ο ζακχάρου. Ἡ διαπίστωσις τῆς παρουσίας ζακχάρου πρωτογενοῦς καὶ φυσικοῦ εἰς ζυμωθέντα καπνὰ ἑλληνικὰ ἀποτελεῖ σημαντικὴν πρόοδον εἰς τὴν ἐρευναν περὶ συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ καπνοῦ. Οὕτω προσδίδεται αἴγλη εἰς τὰ ἑλληνικὰ καπνὰ, διότι τὸ τοιοῦτον ἐπιζητεῖται εἰς τὴν προηγμένην Σιγαρεττοβιομηχανίαν, ἀφ' οὗ κατὰ τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα διαποτίζονται τὰ καπνὰ (Ἀμερικὴ) δι' ὕδατούχων διαλυμάτων περιεχόντων 30 ο)ο σάκχαρον καὶ 4 ο)ο γλυκερίνην. Ἐπομένως ὥρισμένα Ἑλληνικὰ καπνὰ περιέχουν τὸ σάκχαρον τοῦτο οὐχὶ ἐκ προσμίξεως κατὰ τὴν ζύμωσιν δι' ἐξευγενιστικῆς νοθείας, ἀλλὰ ὡς πολύτιμον φυσικὸν προϊόν. Βλ. καὶ συναφεῖς ἐρεῦνας τοῦ φυτοπαθολόγου Καββαδᾶ πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἐντόμων τῶν προσβαλλόντων τὰ ζακχαροῦχα ἑλληνικὰ καπνὰ. Τέλος ἡ διαπίστωσις αὕτη λύει καὶ ἄλλο ζήτημα τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ἐντόμων τῶν ἀποθηκῶν ὅχι πλέον κατὰ τὸν ἐσφαλμένως ὑποτιθέμενον αὐτόγονον τρόπον, ἀλλὰ χημιοτρολιστικῶς. Δελτίον Καπνῶν Γ.Π.Ε.Κ. Βόλου Ἰούνιος 1927.

χάρτου, υγρανθέντος δι' ὕδατος ἢ διαλύσεως ἀλκοόλ. Καὶ ἐνταῦθα ἡ βαφή δὲν εἶναι ἐπιζήμιος εἰς τὴν ὑγείαν.

Εὐχερέστερον νοθεύεται ὁ κεκομμένος καπνὸς διότι ἐνταῦθα ἀποδεικνύεται ἡ νοθεία αὕτη δυσχερέστερον. Διαθειοῦται δηλαδὴ οὗτος καὶ εἶτα βάφεται διὰ Kurkuma ἢ ὥχρας. Ἐκ πάντων τῶν εἰδῶν τοῦ Καπνοῦ νοθεύεται εὐκολώτερον ὁ Ταμβάκος εἰς τὸν ὁποῖον καὶ αὕτη ἡ ἀναζήτησις ξένων φύλλων κλπ. εἶναι δυσχερής.

Τὰς ναρκωτικὰς ιδιότητες τοῦ καπνοῦ δύναται τις νὰ ἀντιληφθῇ ιδίως εἰς θερμὰς θερινὰς ἡμέρας, ἐὰν εὐρίσκεται ἐν μέσῳ καπνοφυτειῶν. Ἡ βλενοειδὴς μεμβράνη τῆς ρινὸς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρεθίζονται. Τοῦτο μάλιστα λαμβάνει χώραν ἰσχυρότερον διὰ τοῦ τριψίματος τῶν φύλλων ἢ κατὰ τὴν ζύμωσιν εἰς τὰς ἀποθήκας. Μάλιστα οἱ εἰς τοιαῦτα μέρη τὸ πρῶτον εἰσερχόμενοι προσβάλλονται ἀπὸ βῆχα, ζάλην καὶ λιποθυμίαν, ἐκδηλώσεις, αἵτινες ἐξαλείφονται πλησίον τοῦ καθαροῦ ἀέρος. Τούτου ἕνεκα αἱ αἰθουσαι ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ πρέπει νὰ εἶναι μεγάλαι καὶ νὰ ἀερίζωνται καλῶς.

Ἐν Γερμανίᾳ πρὸ τοῦ 1870 ἡ κατὰ κεφαλὴν κατανάλωσις ἀνῆρχετο εἰς 1,8 τελευταίως δὲ (1900]12) εἰς 1.4 Χγμ.

Τὸ κύριον τμήμα παραγωγῆς καπνοῦ εἶναι ἡ Κίνα καὶ κατόπιν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. Τῷ (1910) ἐκαλλιεργοῦντο αὐτόθι 50.000 ha καὶ παρήχθησαν 444 ἑκατ. Χγμ.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπηγορεύετο μέχρι τινὸς (1908]10) ἡ καλλιέργεια, ὡσαύτως ἀπαγορεύεται σήμερον ἐν Ἰσπανίᾳ, Αἰγύπτῳ Σουδάν.

Τὸν ἄριστον καπνὸν παράγει ἡ Κούβα, ιδίως ἡ εἰς τὰ Ν.Α. τῆς νήσου κειμένη πεδιάς Vuelta Abajo ἔχουσα ἑκτασιν 110 χιλιομέτρων μήκους καὶ κατὰ μέσον ὄρον 30 πλάτους, περὶ τὰ 300.000 δηλαδὴ ἑκτάρια. Ἐνταῦθα ὑπάρχουν περὶ τὰς 9.000 καπνοκαλλιέργειαι καταλαμβάνουν δὲ πράγματι τὸ 1/20 τῆς Πεδιάδος. Ἡ καλυτέρα συγκομιδὴ τῆς πεδιάδος ταύτης δὲν ὑπερβαίνει οὔτε εἰς τὰ καλύτερα ἔτη τὸ 10—15 ἑκατ. Χγμ., καλλιεργεῖται ὁμοῦς ὁ καπνὸς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς νήσου.

Εἰς τὰς παρακειμένας ἄλλας νήσους ἡ παραγωγή εἶναι πολὺ μικροτέρα οὐχὶ ἴσως ἕνεκα κλιματολογικῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ διότι δὲν καλλιεργεῖται ὁ καπνὸς μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας. Εἰς τὴν

Κούβαν πάντες οἱ καπνοκαλλιεργηταὶ εἶναι λευκοί, οἱ ὅποιοι ἐπιμελοῦνται καὶ καλλιεργοῦν τὸν καπνὸν κατὰ πατροπαραδότους ἐπιμελεστέρους τρόπους.

Εἰς τὰς λοιπὰς δυτικὰς Ἰνδίας καλλιεργοῦν τὸν καπνὸν μόνον μαῦροι, ὅχι μετὰ τόσης ἐπιμελείας καὶ δεξιότητος. Ταχέως ἠγνόησεν ἡ Καπνοπαραγωγή καὶ ἐν Σουμάτρα ἀφοῦ ἀπεδείχθη ὅτι παράγεται ἐκεῖ ἄριστον καὶ πολύτιμον περικάλυμμα τῶν πούρων. Ἡ περιφέρεια εἰς ἣν καλλιεργεῖται εἶναι ἡ τοῦ Deli. Ἡ ἀρίστη ποιότης τοῦ καπνοῦ τούτου ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι περὶ τὰ 600 φύλλα τοῦ καπνοῦ τούτου ζυγίζουν ἓν χγμ., ἐνῶ ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶδη μόνον περὶ τὰ 100—200. Πρὸς τούτοις τὰ φύλλα ταῦτα τοῦ Deli ἔχουν ὠραίαν ἐμφάνισιν καὶ χρησιμοποιοῦνται κατ' ἐξοχὴν ὡς περιτυλίγματα. Ὀλόκληρα ποῦρα δὲν κατασκευάζονται ἀπὸ φύλλα τοῦ Deli διότι ἐλλείπει ἀπὸ ταῦτα τὸ ἄρωμα. Ἡ τιμὴ τοῦ Καπνοῦ Deli εἶναι ἄνω τῶν 300—400 Μάρκων τὰ 100 χγμ. ἐνῶ τὰ Βραζιλιανὰ καλύμματα πωλοῦναι ἀντὶ 80—100 τὰ 100 χγμ. Διὰ καλύμματα Ἀβάνας πληρώνονται τιμαὶ κυριολεκτικῶς καταπληκτικαὶ 4000—4800 Μάρκα διὰ τὰ 100 χιλιόγραμ. Τῷ 1900 ἀναφέρει ὁ Ballod ὅτι ἐπληρώθησαν 8000 M.

Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ καπνοῦ εἶναι ποικίλη. Εἰς τὴν Ἀμερικήν, Ἀγγλίαν καὶ τὰς ἀποικίας αὐτῆς χρησιμοποιοῦνται πολλὰ καπνὰ Βιργινίας διὰ τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. Εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας ἰδίως κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, γίνεται χρῆσις καὶ καπνῶν τῆς Ἀνατολῆς (Ἑλλάδος, Βουλγαρίας, Τουρκίας) διὰ τὴν παρασκευὴν κατὰ μέγα μέρος σιγαρέττων. Τούτου ἕνεκα παρουσιάζονται αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ὡς χονδρικοὶ ἀγορασταὶ ἀνατολικῶν καπνῶν.

Ἐν Γερμανίᾳ παρασκευάζονται, σχεδὸν ἀποκλειστικῶς, τὰ σιγαρέττα ἀπὸ ἀνατολικά καπνά. Ἐν τούτοις γίνεται χρῆσις καὶ ρωσσικῶν (Γεωργία), κινεζικῶν, οὐγγρικῶν, ἀλγεριανῶν, βιργινιακῶν παλαιότερον δέ, ὅχι πλέον σήμερον, καὶ καπνοῦ τῆς Κούβας. Πάντως γερμανικὰ καπνὰ δὲν χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. Ταῦτα ἀπεδείχθησαν ὡς λίαν ἀκατάλληλα ὑποκατάστατα καὶ χρησιμοποιοῦνται κυρίως μετὰ τῶν ἀμερικανικῶν διὰ τὴν παρασκευὴν πούρων καὶ πακέτων (καπνίσματος) καπνοῦ.

Εἰς ἄλλας χώρας ὡς π. χ. ἐν Ρωσσίᾳ χρησιμοποιοῦνται, ἰδίως ὑπὸ τῶν πτωχοτέρων λαϊκῶν στρωμάτων, καὶ διὰ σιγαρέττα καὶ διὰ καπνὸν πακέτων, ὑποκατάστατα, ὡς τὰ φύλλα τοῦ φυτοῦ τῆς Μαγιόρκα (Majorka) παράγοντα καπνὸν κατωτέρας ποιότητος.

II. Η ΠΑΡΑΓΩΓΗ

5. Ἡ διεθνὴς παραγωγή καπνοῦ.

Αἱ διεθνεῖς στατιστικαὶ δὲν εἶναι ἀπολύτως σύμφωνοι, ὡς τὰ πολλά, εἰς τὰ δεδομένα τῶν διὰ τὴν διεθνῇ παραγωγὴν. Μερικαὶ μάλιστα παραλλάσσουν οὐσιωδέστατα (σύγκρινε π. χ. Στατιστικὴν τῆς Τραπεζῆς Δρέσδης Die Wirtschaftlichen Kräfte der Welt 1927, καὶ Annuaire International de statistique agricole 1926)²⁷, τοῦ Διεθνοῦς ἀγροτικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Ρώμης, ὅπου ἡ παγκόσμιος παραγωγή διὰ τὸ 1925 ὑπολογίζεται ὑπὸ τοῦ πρώτου μὲν εἰς 3.116.100 ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου εἰς 1.500.000 χγμ.)· παρόμοιοι διαφοραὶ παρατηροῦνται καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἔτη. Ὅχι δὲ μόνον αἱ Διεθνεῖς ἀλλὰ καὶ αἱ ἐθνικαὶ στατιστικαὶ παραλλάσσουν ἐνίοτε σοβαρῶς. Τὸ Γραφεῖον προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ Βόλου (βλ. κατωτέρω Κεφάλαιον VI § 5 στοιχεῖον γ) ὑπελόγισε π. χ. τὴν κατὰ τὸ 1925 κατ' ἀξίαν ἀναλογίαν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ καπνοῦ πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν προϊόντων εἰς 52 ο)ο¹⁾. Ὁ Μάντζαρης ἀναβιβάζει τὴν ἀξίαν κατὰ τὸ αὐτὸ εἰς 69.06 ο)ο²⁾.

Χῶραι καὶ ἐκτάσεις καλλιέργειας εἰς 1000 ha

	1909-13	1922	1923	1924	1925	1926
ΕΥΡΩΠΗ						
Ἑλλάς	15.5	—	—	—	81.191 ³⁾	
Βουλγαρία	16.8	32.8	53.2	40.9		

(1) Τὸ ποσοστὸν τῶν λοιπῶν προϊόντων ἦτο 16 ο)ο Σταφίς· 3,2 ἔλαιον· 2,3 Οἶνος· 26,5 ὅλα τὰ λοιπὰ προϊόντα.

(2) Ἡ ἀναλογία τῶν προηγουμένων ἐτῶν κατὰ Μάντζαρον ἦτο :

1921	27.43 ο)ο
1922	55.88 ο)ο
1923	38.69 ο)ο
1924	51.41 ο)ο

(3) 5 ο)ο τῆς ὅλης ἐν Ἑλλάδι καλλιεργηθείσης ἐκτάσεως 1.623.247 ha.

Χῶραι καὶ ἐκτάσεις καλλιέργειας εἰς 1000 ha

	1909-13	1922	1923	1924	1925	1926
Γαλλία	16.4	15.4	16.6	12.8		
Γερμανία	15.5					
Ἰταλία			30.7	33.8		
Γιουγκοσλαβία . .	2.4	12.7	21.7			
Ρουμανία	9.6	21.4	17.8	31.4		
Οὐγγαρία	38.1	17.7	15.5			
Τουρκία						

ΑΜΕΡΙΚΗ

Βραζιλία		62.9	78.8			
Καναδάς	7.5	10.4	9.7	8.6		
Κούβα						
Μεξικὸν		5.2				
Παραγουάη	7.0	13.3		10.0		
Πορτορικὸ	9.0	14.3	20.2	9.6		
Ἡνωμ. Πολιτεῖαι	495.0	686.0	759.6	696.1		

ΑΣΙΑ

Κορέα	20.6	12.2	12.7	16.3		
Ἰαπωνία	29.3	39.2	38.7	37.7		

ΑΦΡΙΚΗ

Ἀλγέριον	10.1	11.0	20.7	22.5		
--------------------	------	------	------	------	--	--

Πίναξ παγκοσμίου παραγωγῆς καπνοῦ 1903—1926

Παραγωγή καπνοῦ εἰς 1000 Τόννους καὶ ο]ο τῆς παγκο- σμίου Παραγωγῆς	Μέσος ὅρος 1903—13 τόν. ο]ο		1924 1924]25 τόν. ο]ο		1925 1925]26 τόν. ο]ο		Μέσος ὅρος 1903—1913 100 1925	1926*
Γερμανία.	25.8	1.0	21.5	0.7	21.7	0.7	84	20.2
Ἑλλάς.	25.8	1.0	34.2	1.2	58.6	1.9	227	52.5
Οὐγγαρία.	46.1	1.7	17.3	0.6	17.1	0.5	37	26.0
Ρωσία.	104.5	3.9	92.5	3.2	176.9	5.7	169	167.1
Λοιπὴ Εὐρώπη . .	89.8	3.4	197.6	6.8	145.8	4.7	162	—
Εὐρώπη.	292.0	11.0	363.1	12.5	420.1	13.5	144	—
Ἡνωμ. Πολιτεῖαι.	451.8	17.1	563.6	19.4	619.2	19.9	137	600.3
Κούβα	24.8	0.9	18.1	0.6	18.1	0.6	73	—
Βραζιλία	45.0	1.7	59.1	2.1	59.1	1.9	131	—
Λοιπὴ Ἀμερική. .	59.7	2.3	29.8	1.0	88.6	2.8	148	—
Ἀμερική.	581.3	22.0	670.6	23.1	785.0	25.2	135	—
Βρετανικαὶ Ἰνδίαι	225.0	8.5	204.2	7.0	290.0	9.4	129	—
Κάτω Χῶραι . . .	80.0	3.1	66.9	2.3	66.9	2.1	84	—
Κίνα.	1322.5	50.1	1322.5	45.6	1322.5	42.4	100	1.322.5
Ἰαπωνία	42.5	1.6	63.8	2.2	60.0	1.9	141	60.0
Φιλιππῖναι Νῆσοι .	29.5	1.1	43.3	1.5	41.0	1.3	139	45.4
Τουρκία	20.0	0.8	35.0	1.2	47.0	1.5	235	—
Λοιπὴ Ἀσία . . .	23.0	0.9	84.6	2.9	35.1	1.1	153	—
Ἀσία	42.5	66.1	1820.5	62.7	1862.5	59.7	107	—
Ἀφρική	22.6	0.9	48.6	1.7	48.5	1.6	215	—
Παγκόσμιος παρα- γωγή.	2638.4	100	2902.8	100	3116.1	100	118	—

Ἡ παγκόσμιος καπνοπαραγωγή κατὰ τὸ 1925 ἠϋξήθη λοιπὸν ἐν σχέσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν κατὰ 18 ο]ο. Ἡ παραγωγή τῆς Κίνας δὲν ἔχει ὅμως ἐξακριβωθῇ, τούτου δ' ἔνεκα τίθενται οἱ μέσοι ἀριθμοὶ τοῦ 1903]13. Ἡ Ἀσία παράγει σχεδὸν τὰ 2]3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τὸ 1]3. Ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Τουρκία ἠϋξησαν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τὴν παραγωγήν των, ὑποβοηθούμεναι ἀπὸ τὴν παγκόσμιον διάδοσιν τοῦ σιγαρέττου.

Ἡ Κίνα, ἡ μεγίστη καπνοπαραγωγὸς χώρα, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ Ἀσιατικαὶ χῶραι δὲν ἐξάγουν τὸν παραγόμενον ἐν αὐταῖς καπνόν, ἀλλὰ καταναλίσκουν αὐτὸν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Ἐπομένως ἀπὸ τὴν παγκόσμιον παραγωγήν ὑπολείπεται μικρὸν μέρος διὰ τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον.

(*) Προσωρινοὶ ἀριθμοί.

Ἐκ παρατηρήσεων γενομένων ἐν Βουλγαρίᾳ εἰς περιφερείας ὅπου παλαιόθεν καλλιεργεῖται ὁ καπνός, οἱ δὲ καπνοκαλλιεργηταὶ ἔχουσι πεῖραν, ἡ ἀπόδοσις ἦτο μεγαλυτέρα (ἐπὶ ἴσοις γεωγραφικοῖς ὅροις ἐννοεῖται).

Ἡ μέση ἀπόδοσις τοῦ καπνοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ κατὰ στρέμμα εἶναι περίπου 75 χγμ. μὲ ὅρια ἔσχατα 95 καὶ 55 χγμ. Ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ 1926 ἀνῆλθεν εἰς 76 μὲ διακυμάνσεις μεγαλυτέρας: 45 (Ἀρκαδία) 105 (Σερρών) 138 (Κεφαλληνίας).

Ἡ ἀπόδοσις αὕτη καθόσον ἀφορᾷ τὴν Βαλκανικὴν δὲν διαφέρει λοιπὸν πολὺ, ἐν συγκρίσει ὅμως μὲ τὴν τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, Ἀμερικῆς καὶ ἀποικιῶν ἡ διαφορὰ εἶναι μεγάλη.

Οὕτως ἐν Ἰταλίᾳ π. χ. χώρα εἰς τὴν ὁποίαν καλλιεργοῦνται πλεῖσται ὅσαι ποικιλίαι καπνοῦ καὶ εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τὴν διάδοσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ προϊόντος τούτου κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη κατεβλήθησαν μεγάλοι προσπάθειαι, ἡ ἀπόδοσις σπόρων Ἀνατολῆς εἰς ἐπαρχίας τοῦ νότου (Lecce) ἀπέδωσαν 140-150 χγμ. κατὰ στρέμμα, οἱ ἀμερικανικοὶ σπόροι ἀπέδωσαν 150-180 καὶ εἰς μερικὰ μέρη 200. Τέλος ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐγχωρίων, εἰς καλῶς καλλιεργούμενα καὶ εὐφορα μέρη, ἀπέδωσε μέχρι 250 χγμ. κατὰ στρέμμα.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ μέση ἀπόδοσις κατὰ στρέμμα κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν ἀνῆλθεν εἰς 175,4 Χγμ. μὲ Maximum 206 Χγμ. κατὰ τὸ 1924 καὶ Minimum 151 Χγμ. κατὰ τὸ 1923.

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἡ μέση ἀπόδοσις κατὰ στρέμμα κατὰ τὰ ἔτη 1920]24 ἦτο 88 Χγμ. Τὸ Maximum ἀπέδωκεν ἡ Πολιτεία Connecticut μὲ 162 Χγμ. τὸ Minimum ἡ Βόρειος Καρολίνα μὲ 71.

Γενικῶς θὰ ἡδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν εἶναι ἡ ἐλαχίστη. Τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὸ μικρόφυλλον τοῦ φυτοῦ (μέσαι διαστάσεις φύλλων 10—20 ἑκατοστά). Τὰ ὑψηλὰ φύλλα, οἱ «μπασμάδες» δὲν ἔχουν πλέον τῶν 4—5 ἐκ. μήκους καὶ εἰς πολὺν μεγάλην ἀνάπτυξιν πολὺ σπανίως ὑπερβαίνουν τὰ 20 ἐκ. Τοῦ δὲ Μπασῆ—Μπαγλῆ τὸ μῆκος ποικίλλει ἀναλόγως τῆς προελεύσεως καὶ τῶν φύλλων ἀπὸ 10—30 ἐκ., πέραν δὲ τῶν 30 ἐκ. πολὺ σπανίως. Τοῦναντίον τὰ φύλλα ἄλλων καπνοπαραγωγικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης φθάνουν συνήθως τὰ 50 ἐκ. μήκους, μερικαὶ δὲ ποικιλίαι ἀμερικανικαὶ ἢ τῶν ἀποικιῶν

φθάνουν τὰ 60—80 ἐκ. Ἡ σύγκρισις αὕτη δίδει τὸν λόγον τῆς μικρᾶς ἀποδόσεως τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν.

Ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν προηγείται ἡ Ἑλλὰς ἡ ὁποία μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ Τουρκίας ἀποτελοῦν τὰς κυριωτέρας καπνοπαραγωγοὺς χώρας, τῶν ὁποίων τὰ καπνὰ χρησιμοποιοῦνται ἀποκλειστικῶς διὰ σιγαρέττα καὶ καπνὸν πακέτων. Περὶ τὴν Ξάνθην, Καβάλλαν, Γιαννιτσά, καλλιεργοῦνται τὰ ἄριστα καπνά.

Ἡ Τουρκικὴ παραγωγή παρουσιάζει τὴν ἐξῆς ἐξέλιξιν.

Ἔτη	Σύνολον παραγωγῆς εἰς Χγμ.
1884	22.479.950
1890	26.438.530
1895	32.556.338
1900	31.112.060
1905	38.576.976
1910	67.043.601
1915	13.872.008
1919	21.515.176
1920	29.142.868
1924	54.059.053

(Δελ. Καπνῶν Βόλου Ἰαν. 1927)

Ἐν Βουλγαρίᾳ ἀνεπτύχθη ὡσαύτως τελευταίως ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ διὰ διαφόρους λόγους. Ἐνεκα προσφυγῆς καὶ αὐτόθι βουλγαρικῶν πληθυσμῶν ἐκ μερῶν προσκυρωθέντων εἰς γείτονας λαούς, ἔνεκα τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ Μικρασιατικοῦ Πολέμου, ἔνεκα τέλος τῆς μεγάλης διαδόσεως τοῦ σιγαρέττου εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Ὅλοι οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀθροίζονται εἰς τὸν γενικὸν τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν. Αἱ πληρωθεῖσαι μέσαι τιμαὶ εἰς χρυσᾶ λέβα κατὰ τὰ 20 τελευταῖα ἔτη εἰς τὰ 100 Χγμ. ἐν Βουλγαρίᾳ ἦσαν αἱ ἐξῆς:

Ἔτη	Χρυσᾶ λέβα	Ἔτη	Χρυσᾶ λέβα
1905	93.97	1915	253.26
1906	90.05	1916	275.46
1907	90.18	1917	1033.14
1908	87.88	1918	1350.51
1909	89.49	1919	478.70
1910	106.56	1920	289.86

Ἔτη	Χρυσᾶ λέβα	Ἔτη	Χρυσᾶ λέβα
1911	96.43	1921	172.61
1912	100.53	1922	161.71
1913	125.46	1923	271.09
1914	228.64	1924	116.85
		1925	167.08

Μέχρι τοῦ 1912 αἱ τιμαὶ κρατοῦν σταθερότητά τινα μὲ διαφορὰς ὀφειλομένας εἰς τὰς παραλλαγὰς τῶν ἐτησίων συγκομιδῶν. Ἀπὸ τὸ 1913 ἔχομεν ὑψωσιν τῶν τιμῶν, ἔνεκα τῶν βαλκανικῶν πολέμων καὶ τῶν λαβουσῶν χώραν καταστροφῶν κατ' αὐτούς.

Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἔχομεν μεγάλην ὑψωσιν, ἡ ὁποία μὲ τὴν βαθμιαίαν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὰ κανονικὰ εἰρηνικὰ ἐπίπεδα, τὰ περιέχοντα μόνον τὴν αὐξήσιν τοῦ γενικοῦ μεταπολεμικοῦ τιμαρίθμου ἐν σχέσει πρὸς τὸν προπολεμικόν.

Παλαιότερον εἰσήγοντο εἰς Γερμανίαν τὰ πρῶτα Ἑλληνικὰ καπνά, σήμερον εἰσάγονται τοιαῦτα καὶ εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας.

Ἡ Ἰταλία παρακολουθεῖ κατὰ πόδας αὐξάνουσα τὴν παραγωγὴν της ¹⁾.

Ἡ Οὐγγρική παραγωγὴ χρησιμοποιεῖται διὰ ποῦρα, ἡ δὲ Γαλλική, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα μαῦρος καπνός, χρησιμοποιεῖται εἰς Γαλλίαν ὑπὸ τοῦ Μονοπωλίου διὰ τε τὰ ποῦρα καὶ τὰ σιγαρέττα.

Ἡ παραγωγὴ τῆς Γερμανίας ἐλαττοῦται συνεχῶς. Αἰτία τούτου εἶναι φαίνεται αἱ μεγάλαι διακυμάνσεις τῶν τιμῶν τῆς ἐπιτοπίου παραγωγῆς καπνῶν, ἀφ' ἑτέρου ἢ παρὰ τὸν δασμὸν εὐθνήναι τῶν ἀμερικανικῶν καπνῶν. Πρέπει ὡσαύτως νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ καπνοκαλλιέργεια ἀπαιτεῖ ἐντατικὴν ἐργασίαν καὶ ἐπομένως ἔξοδα. Ἀκριβῶς μάλιστα λόγῳ τῆς ἐντατικότητός της πρέπει νὰ λαμβάνη χώραν ἐν μικρᾷ καλλιεργείᾳ καὶ ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τοῦ μικροκαλλιεργητοῦ ²⁾. Ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις λαμβάνουσα ὑπ'

(1) Ἀνάλογοι ἐνέργειαι καταβάλλονται ὡσαύτως εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἀγρόρων διὰ τὰ καπνὰ αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι πάντως μέχρι σήμερον δὲν ἐστέρφησαν ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας.

(2) Στατιστικὰ δεδομένα τῶν κατὰ μέγεθος καλλιεργειῶν ἐν Ἑλλάδι δὲν ἔχομεν, ὑπολογίζεται ὅμως ὅτι σπάνιαι εἶναι αἱ καπνοκαλλιέργειαι ἄνω

ὄψιν τὴν δύσκολον θέσιν τῆς ἐπιτοπίου καπνοπαραγωγῆς ὕψωσε τῷ 1925 διὰ νόμου (10 Αὐγούστου) τὸν δασμὸν ἀπὸ 30 εἰς 80 Μ. διὰ τὰ 100 χιλιόγραμμα, χωρὶς παρὰ ταῦτα νὰ ἐπηρεασθοῦν οὐσιωδῶς αἱ τιμαὶ τῶν γερμανικῶν καπνῶν ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν καπνοκαλλιεργητῶν.

Ρωσσία. Στατιστικὰ δεδομένα λεπτομερῶς περὶ Ρωσσίας δὲν ἔχομεν. Τὸ Γερμανικὸν Λεξικὸν τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν ἀναφέρει μερικά, ἀλλὰ καὶ τούτων τὴν ἀκρίβειαν δὲν ἐγγυᾶται.

Κατὰ ταῦτα ἔχομεν τὴν ἐξῆς ἐξέλιξιν :

1860—70	37345 ha	1881—1890	52000 ha
1871—80	49856 »	1891—1900	57000 »

Ἡ δὲ κατὰ Desjatine (109 ἑκταρ.) ἀπόδοσις εἶναι κατὰ τὰ ἔτη.

1860—70	56 Πούδια (Πούδιον=16.380 Χγμ.).
1871—80	59 »
1881—90	73 »
1891—1900	87 »

Ἀναλόγως ηὔξησε καὶ ἡ παραγωγή. Οὕτως ἔχομεν πάλιν κατὰ μέσον ὄρον κατὰ τὰ αὐτὰ ἔτη παραγωγὴν ὡς ἀκολούθως :

1860—1870	31.252.000 Χγμ.	1881—1890	57.219.600
1871—1880	44.329.200 »	1891—1900	74.816.800

Τὰ Ρωσσικὰ καπνὰ χρησιμοποιοῦνται διὰ ποῦρα καὶ σιγαρέττα, διὰ τὰ τελευταῖα μάλιστα χρησιμοποιοῦνται γεωργιανὰ καπνὰ.

Ἐκ τῶν ἐξωευρωπαϊκῶν χωρῶν παρουσιάζουν αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι, μετὰ τὴν Κίναν, τὴν μεγίστην κατ' ἑκτασιν καλλιέργειαν, καθὼς καὶ παραγωγὴν μὲ 563.640 τόννους κατὰ τῷ 1924. Ἡ καλλιέργεια αὕτη ηὔξηθη συστηματικῶς ἀπὸ 20 ἤδη ἐτῶν. Ὁ καπνὸς οὗτος χρησιμοποιεῖται κατὰ τὸ μέγιστον μέρος αὐτοῦ διὰ ποῦρα, καθὼς ἐν μέρει καὶ διὰ καπνὸν πακέτων. Καπνὰ τῆς Βιργινίας καὶ Μαρυλάνδης χρησιμοποιοῦνται καὶ διὰ σιγαρέττα.

τῶν 10 στρεμμάτων. Ἡ καλλιέργεια διεξάγεται συνήθως ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν. Περὶ τῶν Βιομηχανικῶν τούναντίον μᾶς δίδει ἡ Βιομηχανικὴ ἀπογραφή τοῦ 1920 πολλὰς λεπτομερείας.

Βραζιλιανὸς καὶ Μεξικανικὸς καπνὸς χρησιμοποιεῖται ὡσαύτως διὰ ποῦρα.

Ἡ Κούβα παράγει, κατὰ τὰς πληροφορίες τοῦ Ballod, τὸν πολυτιμώτερον καπνόν. Εἰς τὴν ΝΑ' τῆς νήσου κειμένην πεδιάδα Βοῦλτα Ἀμπάγιο, μήκους 110 καὶ πλάτους 30 περίπου χιλιομέτρων, ὡς καὶ ἄνωτέρω ἐλέχθη, λαμβάνει χώραν ἡ καλλιέργεια τοῦ ἀρίστου καπνοῦ. Καλλιεργεῖται ὅμως οὗτος καὶ ἄλλαχοῦ τῆς νήσου.

Οἱ καπνοκαλλιεργηταὶ εἰς Κούβαν εἶναι λευκοὶ ἐσυνήθησαν δὲ πατροπαραδότως εἰς λίαν ἐπιμελημένην καλλιέργειαν, τὴν ὁποίαν κάμνουν ἐν μικρᾷ ἐκτάσει. Τοῦναντίον εἰς τὰς λοιπὰς ἐκτάσεις ἡ καλλιέργειά ἐνεργεῖται ἀπὸ μαύρους, οἱ ὅποιοι δὲν ἐπιμελοῦνται αὐτῆς ἰδιαίτερος.

Καὶ ἡ Ἀσία, ὡς ἄνωτέρω εἶδομεν, πρέπει νὰ συνυπολογισθῇ ὡς καπνοπαραγωγὸς ἥπειρος.

Ἐν Γερμανίᾳ εἰσάγονται κινεζικὰ καπνά, καίτοι ὡς ὑποκατάστατα μόνον διὰ τὰ ἀνατολικά.

Ἡ Σουμάτρα παράγει εἶδος καπνοῦ, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ἀναντικατάστατον ἐπικάλυμμα εἰς τὰ ποῦρα. Τὰ μικρασιατικὰ καπνὰ (Σμύρνη, Τραπεζοῦς, Σαμψοῦς) ὡσαύτως χρησιμοποιοῦνται διὰ σιγαρέττα.

III. ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ

6. Τὸ Διεθνὲς ἐμπόριον καπνῶν.

Τὸ ἐμπόριον τῶν ἀμερικανικῶν (ὑπερπόντιον) καὶ τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν εἶναι πολὺ διάφορον. Διὰ τὸ ἐμπόριον μὲ τὰ ἀνατολικά καπνὰ δὲν ὑπάρχουν ἀσφαλεῖς χρηματιστηριακαὶ τιμαὶ καθὼς οὔτε ὠρισμέναι διεθνῶς ποιότητες¹⁾, πλὴν δὲ τῆς ἀγορᾶς τῆς Δρέσδης καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τοῦ Ἀμβούργου καὶ τῆς Θεσσαλονίκης²⁾ δὲν ὑπάρχουν ἄλλα κέντρα ἐμπορικὰ τῶν καπνῶν τούτων.

Τοῦναντίον τὰ ἀμερικανικὰ καπνὰ ἔχουν ἰδίας αὐστηρὰς

(1) Βλέπε πολλὰ περὶ τῶν προόδων τῶν τυποποιήσεων τούτων (Tobacco classifications progress) Yearbook of Agricultural 1926 (Washington 1927) σελ. 61, 716, 721.

(2) Βλ. περὶ τούτου κατωτέρω Κεφάλαιον VIII. (Μελλοντικὰ καπνικά προβλήματα ἐν Ἑλλάδι).

διακρίσεις καὶ ἐπομένως ἀναλόγως αὐτῶν μορφοῦνται καὶ αἱ χρηματιστηριακαὶ τιμαῖ των. Τούτου ἔνεκα καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν τελευταίων τούτων εἶναι ἀσφαλέστερον καὶ τυπικώτερον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν, ὅπου ἡ συναλλαγή φαίνεται προσδιοριζομένη ἀπὸ αὐθαιρέτους πῶς διαθέσεις εἴτε τοῦ ἀγοραστοῦ εἴτε τοῦ καλλιεργητοῦ πωλητοῦ, καίτοι γίνονται γενικώτερόν πῶς γνωσταὶ αἱ διάφοροι τιμαί, τὰς ὁποίας προσφέρουν αἱ ἀρκεταὶ ἐταιρεῖαι ἀγορῶν καπνῶν.

Τὸ μικρὸν ἐμπόριον τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, Τούρκων ἢ Ἰουδαίων. Οὗτοι ἀγοράζουν ἀπ' εὐθείας τὸν καπνὸν ἀπὸ τοὺς καλλιεργητάς, εἰς τοὺς ὁποίους παρέχουν ἐνίστε καὶ δάνεια καλλιεργείας. Πάντως τὸ ἐμπόριον τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν δὲν εἶναι τόσο ἐύκολον, διότι πρὸς ἐπιτυχῇ διεξαγωγὴν αὐτοῦ χρειάζονται μεγάλαι καὶ δαπανηραὶ ὀργανώσεις.

Ἡ κυριώτερα ἀγορὰ τῶν ἀνατολικῶν καπνῶν εἶναι παλαιόθεν ἡ Δρέσδη, ἐν τούτοις διαμορφοῦται κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους καὶ εἰς τὸ Ἀμβούργον ἀγορά, πάντως ὅμως δευτερευουσῶν ποιότητων. Δὲν μεταφέρονται δὲ εἰς τὰς ἀγορὰς ταύτας μόνον τὰ διὰ τὴν Γερμανίαν προοριζόμενα καπνά, ἀλλὰ καὶ ἄλλα, τὰ ὁποῖα περιποιούμενα ἐνταῦθα ἐξαποστέλλονται ἀλλαχοῦ ¹⁾.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη συνετελέσθησαν ἀρκεταὶ πρόοδοι εἰς τὸ καπνεμπόριον. Οὕτως ἡ ἐξαγωγή τῶν καπνῶν ἀπὸ 3 περίπου ἐκμ. Χγμ. τῷ 1922 ἔφθασε τὰ 7 τῷ 1926. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ ἴδρυσις νέων καπναποθηκῶν, τῆς ἐλευθέρας ζώνης, τοῦ Χρηματιστηρίου Ἐμπορευμάτων κλπ. Μεγάλαι ἀποθῆκαι ἐπεξεργασίας ιδρύθησαν μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν καὶ ἐν Τεργέστῃ ὑπὸ τῶν ξένων καπνικῶν Ἐταιρειῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἀφοῦ δὲν ἠδυνήθη τὸ ἐλληνικὸν Κράτος νὰ συγκρατήσῃ αὐτὰς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἢ ἐν Πειραιεῖ.

(1) Διαρκοῦντος τοῦ πολέμου ἡ εἰσαγωγή καπνῶν ἐν Γερμανίᾳ ὑπεβλήθη εἰς περιορισμοὺς κλπ., ἀμέσως ὅμως ἅμα τῇ λήξει αὐτοῦ κατεβλήθη προσπάθεια, ὅπως ἀναλάβῃ πάλιν ἡ ἀγορὰ τῆς Δρέσδης τὴν προτέραν τῆς σπουδαιότητα. Αἱ εἰσαγωγαὶ κατὰ τὰ ἐπακολουθήσαντα ἔτη (1921—25) ἦσαν ἀνώμαλοι, συνήθως μεγάλαι πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν καὶ πρὸς σχηματισμὸν παρακαταθηκῶν 2—3 ἐτῶν τοῦλάχιστον ἀναλώσεως, διὰ νὰ γίνε-ται οὕτω ὁμοιομορφώτερα ἡ κατανάλωσις.

Αἱ κυριώτεραι ἀγοραὶ διὰ τὰ ἀμερικανικὰ καπνὰ εἶναι τὸ Ρόττερδαμ, ᾿Αμστερδαμ, Βρέμη, ᾿Αμβούργον.

Αἱ ᾿Ηνωμέναι Πολιτεῖαι ὑπερτερρῶν ὅλας τὰς λοιπὰς χώρας εἰς τὴν ἐξαγωγήν. Τῷ 1924 ἐξήγαγον αὗται 247.782 τόννους. Ἀκολουθεῖ ἡ Βραζιλία καὶ κατόπιν ἔρχεται ἡ Ἑλλάς.

Ἡ Μεγάλη Βρεττανία φέρεται ὡς τόπος ἐξαγωγῆς, πρόκειται ὅμως περὶ τόπου μόνον ἐπεξεργασίας καὶ βελτιώσεως εἰσαγωγῆς καπνῶν. Ἐν αὐτῇ ἀπηγορεύετο ἀπὸ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ 17ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1908]10 ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ πρὸς προστασίαν τῶν ἀποικιῶν.

Ἡ ἀπαγόρευσις ἴσχυε μέχρι τοῦ 1908)10, ὁπότε ἡ κυβέρνησις, πιεζομένη ὑπὸ τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου, ἐπέτρεψε πάλιν τὴν καλλιέργειαν τὸ πρῶτον τῷ 1908 ἐν Ἰρλανδίᾳ κατόπιν δὲ τῷ 1910 ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Σκωτίᾳ. Ἡ ἀπαγόρευσις καλλιεργείας ἰσχύει καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ¹⁾, Αἴγυπτον, Σουδάν.

Ὡς χώραι εἰσαγωγῆς ἔρχονται α) ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία τῷ 1924 εἰσήγαγεν 97.875 τόννους, κατόπιν ἡ Μεγάλη Βρεττανία κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 82.861 τόννους, ἀκολουθοῦν αἱ ᾿Ηνωμέναι Πολιτεῖαι μὲ 30.265, ἡ Ὁλλανδία μὲ 29.891 καὶ ἡ Γαλλία μὲ 26.496.

Ἡ μεγαλυτέρα ἐξαγωγή ἐκ τῆς Ἑλλάδος καπνῶν καὶ ἐπομένως εἰσαγωγή καπνικοῦ συναλλάγματος ²⁾ γίνεται συνήθως κατὰ τοὺς μῆνας Φεβρουάριον, Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον καθὼς καὶ τοὺς τελευταίους μῆνας ἐκάστου ἔτους.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἐξαγωγή κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶχεν οὕτω:
(εἰς χιλιάδας χιλιόγραμμα)

Χῶραι	1923	1924	1925	1926
Γερμανία	8.783	18520	14921	21494
᾿Ηνωμ. Πολιτεῖαι	1.857	3877	11172	9894

(1) Βλ. Handbuch der Finanzwissenschaft 11 σελ. 243.

(2) Ἡ συναλλαγματικὴ κρίσις τοῦ Μαΐου 1923 εἶχε τὴν ἀφορμὴν τῆς εἰς τὸ Διάταγμα τῆς 23ης Ἀπριλίου 1923, τὸ ὁποῖον ἡλάττωνε τοὺς ἐξαγωγικοὺς δασμοὺς τῶν καπνῶν. Τότε ἔσπευσαν αἱ ξέναι καπνικαὶ ἐταιρεῖαι νὰ πραγματοποιήσουν, τὰς λόγῳ τῶν ὑπερβολικῶν ἐξαγωγικῶν τελῶν ἀνασταλείσας ἀγοράς των, εἰσήχθη δὲ τότε ἀποτόμως μέγα ποσὸν ἑξωτερικοῦ συναλλάγματος, τὸ ὁποῖον ἐπέφερε τὴν ἀπότομον ὑψωσιν τῆς ἀξίας τῆς Δραχμῆς καὶ τὴν ἐκ τούτου κρίσιν τοῦ Μαΐου 1923 (Βλ. Τὰ πεπραγμένα Ὑπουργ. Ἐθν. Οἰκονομίας ἔτους 1923).

Χῶραι	1923	1924	1925	1926
Ἰταλία	2.896	7233	7427	15750
Ὀλλανδία	1.858	3039	1402	1417
Αἴγυπτος	1.804	1822	8056	3708
Βέλγιον	1.771	1338	1325	963
Ἀγγλία	287	558	701	701
Λοιπαὶ Χῶραι .	2.037	5446	1214	1399
Σύνολον Χγμ.	21.293	41833	46218	55326

Ὁ πίναξ οὗτος δεικνύει ὅτι τὸ ἐλληνικὸν ἐμπόριον καπνῶν αὐξάνει διαρκῶς· λόγος τούτου εἶναι ἡ κατάργησις τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν ἀνεπεξεργάστων, ἡ κατάργησις τῆς ἀστόχου πολιτικῆς τοῦ ἐξαγωγικοῦ δασμοῦ τῶν ἐτῶν 1923]24, ἡ ἀνάκτησις τῆς ἀγορᾶς τῆς Αἰγύπτου διὰ τῆς δασμολογικῆς ἐπιβαρύνσεως τῶν καπνῶν τῆς Κίνας καὶ Ἰαπωνίας, αἱ οἰκονομικαὶ ἀνασυγκροτήσεις τῆς Γερμανίας καὶ Αὐστρίας, τέλος ἡ ὀργάνωσις τοῦ Καπνεμπορίου ἡμῶν καὶ ἡ βελτίωσις τῆς ποιότητος τῶν καπνῶν μας.

Αἱ καπνοπαραγωγικαὶ χῶραι προσπαθοῦν ὅπως διὰ τῶν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν ἐξασφαλίσουν ὠρισμένην διάθεσιν τοῦ προϊόντος αὐτῶν εἰς τὰς ἀντισυμβαλλομένας χώρας. Ἡ τοιαύτη πολιτική, ἰδίως εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι ἄκρως ἐπιβεβλημένη, ἔνεκα τῆς σοβαρᾶς παραγωγῆς της, δύναται τις δὲ νὰ εἴπῃ, ὅτι μέχρι σήμερον δὲν ἔλαβε τὴν δέουσαν ἔκτασιν εἰσέτι.

IV. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

7. Ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῆς βιομηχανίας τοῦ καπνοῦ ἐν Εὐρώπῃ.

Ὁ Fernandez de Toledo, ὁ ὁποῖος ἐστάλη τῷ 1560 ὑπὸ τοῦ Φιλίππου Β' (1527—1598) εἰς Μεξικόν, εἰσήγαγε πιθανῶς τὸ πρῶτον ¹⁾ εἰς Εὐρώπην τὸ φυτὸν τοῦ καπνοῦ. Ὁ Φραγκῖσκος ὁ Β' τῆς Γαλλίας (1544—1560) ἔλαβε παρὰ τοῦ Ἰωάννου Nicot (1530—1600), τοῦ γάλλου πρεσβευτοῦ παρὰ τῇ Πορτογαλικῇ Αὐλῇ, τὸ πρῶτον καπνόφυτον. Ὁ Nicot ἐθεώρει τὸν καπνὸν μᾶλλον ὥς μέσον θεραπευτικόν. Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα φαίνεται

(1) Βλ. καὶ ἄνωτ. σελ. 11)12. Πάντως αἱ διάφοροι πληροφορίες παραλλάσσουν πῶς.

νὰ ἐγενικεύθη ἢ τε καλλιέργεια καὶ ἡ κάπνισις τοῦ Καπνοῦ, ἀφοῦ παρεμερίσθησαν λίαν αὐστηραὶ διατάξεις ἀπαγορευτικαὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ. Αὗται ἐθεώρουν τὴν κάπνισίν του ὡς ἀνθυγιεινὴν καὶ ὡς γενικῶς ἀνήθικον.

Ὁ Καπνὸς ἀρχικῶς ἐν Εὐρώπῃ, ἦτοι καθ' ὅλον τὸν 17|18 αἰῶνα, εἰσερροφᾶτο διὰ τῆς ρινὸς ὡς ὁ ταμβάκος, εἰς ἣν λεπτὴν κόνιν ἡμεῖς ἐδώσαμεν τὸ εἰς τὰς ξένας γλώσσας γενικὸν ὄνομα τοῦ καπνοῦ. Ὁ 19ος αἰὼν περιώρισε τὴν χρῆσιν τοῦ ταμβάκου καὶ ἔφερε εἰς τὴν σκηνὴν τὸ ποῦρον, τὸ ὁποῖον φαίνεται πάλιν νὰ παραμερίζεται κατὰ τὸν 20 αἰῶνα ὑπὸ τοῦ σιγαρέττου.

Τὰ πρῶτα ποῦρα παρεσκευάσθησαν ἐν Γερμανίᾳ τῷ 1788 κατὰ τὸ τέλος δὲ τοῦ αἰῶνος τούτου τὸ κάπνισμα ἦτο τῆς μόδας.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ποῦρον, τὸ σιγαρέττον διεδόθη ὡς εἵπομεν πολὺ βραδύτερον. Τῷ 1862 ἐν Δρέσδῃ ιδρύθη τὸ πρῶτον ἐργοστάσιον σιγαρέττων, ὡς ὑποκατάστημα ἐργοστασίου τῆς Πετροπόλεως.

Τὰ κύρια κέντρα τῆς βιομηχανίας τῶν πούρων ἐν Γερμανίᾳ, ἡ ὁποία ἄλλως τε βιομηχανία εἶναι ἐγκατεσπαρμένη πανταχοῦ τῆς χώρας, εὐρίσκονται—ὡς ἐκ τοῦ φόρου καταναλώσεως τῶν Οἰκονομικῶν Ἐφοριῶν ἐξάγεται—εἰς Καρλσρούην, Βάδην, Münster, Βεστφαλίαν, Μαγδεμβούργον, Ἀννόβερον, Βρεσλάου, Δρέσδην, Κάτω Ἑλβαν.

Ἡ Βιομηχανία τῶν πούρων εὐρίσκεται κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῆς μέρος εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν τῶν σιγαρέττων, ἡ ὁποία εὐρίσκεται συσσωρευμένη εἰς ὀλίγας πόλεις.

Ἡ κατ' οἶκον ἐργασία ἐν τῇ Βιομηχανίᾳ τοῦ καπνοῦ ἐξαφανίζεται βαθμηδόν.

Ἡ Βιομηχανία τῶν Σιγαρέττων ἔχει ἀποβῆ κυρίως βιομηχανία σήματος. Εἰς τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπάρχει τάσις νὰ ἐπεκταθῇ τοῦτο καὶ εἰς τὰ ποῦρα.

Ἡ Βιομηχανία τῶν σιγαρέττων ἔχει ἐξελιχθῇ τελείως εἰς μηχανοτεχνίαν. Τοῦτο οἰκονομεῖ εἰς αὐτὴν ἔξοδα ὑπέρμετρα, ἀσφάλιστρα ἐργατῶν κλπ. Ὡς ἐξαγωγικὴ βιομηχανία ἔχει νὰ ἀντιπαλαίσῃ πρὸς ὑψηλοὺς δασμοὺς—ἂν ὅχι ἀπαγορεύσεις (Γαλλία)¹⁾—ἢ πρὸς μονοπώλια.

(1) Εἰς τὴν μετὰ τῆς Γαλλίας ἐμπορικὴν ἡμῶν συμφωνίαν προβλέπεται ἐξαγωγή σιγαρέττων.

Κέντρα τῆς βιομηχανίας ταύτης εἶναι ἐν Γερμανίᾳ τὸ Βερολῖνον, Μόναχον, ἡ Κολωνία, Φραγκφούρτη, τὸ Ἀμβούργον παρ' ἡμῖν αἱ Ἀθῆναι, Θεσσαλονίκη, Πάτραι, Καβάλλα.

V. ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

8. Γενικά. 9. Συστηματοποιήσεις τῆς φορολογίας καπνοῦ, Α' ἐσωτερικὴ φορολογία (I Φόρος καταναλώσεως : πρώτης ὕλης, ἡμιτεχνήματος, ὀλοτεχνήματος — II Μονοπώλιον : τμηματικόν, πλήρες—). Β' Δασμολογία (βάρους, ἀξίας). Γ' Τέλη Ἀδειῶν (φυτειῶν, ἐμπορίας, βιομηχανίας). 3. Ἐκτίμησης ἐκάστου φορολογικοῦ τρόπου.

V. Φορολογία καπνοῦ.

8. Γενικά.

Αἱ προσπάθειαι τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ, παρ' ὅλας τὰς ἀπαγορεύσεις τῆς χρήσεως αὐτοῦ, ἀνάγονται μέχρι τῆς 17ης ἐκτονταετηρίδος. Κατὰ τὴν 18ην ἐκατονταετηρίδα ἀπετέλεσεν οὗτος πλέον γενικῶς τὸ ἀντικείμενον φορολογίας συνήθως ὑπὸ τύπον Μονοπωλίου¹⁾ (ιδίως ἐμπορικοῦ ἀλλὰ καὶ πρώτης ὕλης) ἀλλοδαπῶν ἢ καὶ ἐπιτοπίων καπνῶν.

Μονοπώλιον καπνοῦ ἔσχον ἡ Βενετία, Αὐστρία, Βαυαρία, Βυρτεμβέργη, Πρωσσία, ιδίως ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου (1713-1786), ἡ Γαλλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλλία, Ρουμανία, Σερβία, Τουρκία καὶ ἄλλαι χῶραι. Συνήθως τὸ μονοπώλιον ἐξε-

(1) Μονοπώλιον ἐν στενῇ ἐννοίᾳ ἔχομεν ὅταν διατίθεται ἡ ὀλικὴ προσφορὰ ἢ ἡ ὀλικὴ ζήτησις ἐνὸς ἀγαθοῦ ὑφ' ἐνὸς προσώπου ἢ ὑπὸ ὁμάδος προσώπων. Ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ γίνεται λόγος περὶ Μονοπωλίου καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκείνας, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν διατίθεται μὲν ὀλόκληρος ἡ προσφορὰ ἢ ἡ ζήτησις ὑφ' ἐνὸς προσώπου ἢ μιᾶς ὁμάδος, ἀλλὰ τοσοῦτον μέρος αὐτῆς, ὥστε νὰ δύνανται οὗτοι διὰ τῆς στάσεώς των νὰ ἐπιδράσουν οὐσιωδῶς ἐν τῇ ἀγορᾷ εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς τιμῆς τοῦ ἀγαθοῦ τούτου. Τὸ Μονοπώλιον κατὰ ταῦτα εἶναι ἀντίθεσις τοῦ ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ.

Μονοπώλια ἔχομεν προσφορᾶς ἢ ζητήσεως ἢ καὶ ἀμφοτέρω, πραγματικῶν ἀγαθῶν, ὑπηρεσιῶν, ἢ ἐκδόσεως, τοπικά, ἐπικρατείας, παγκόσμια, Φυσικὰ ἢ Νομικά. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ τελευταία διάκρισις τῶν Μονοπωλίων εἰς Φυσικὰ καὶ Νομικά, ἅτε ἀφορῶσα τὰ αἷτια αὐτῶν: Ἄν δηλαδὴ συντρέχουν περιστάσεις, αἱ ὁποῖαι νὰ εὐνοοῦν τὴν πρόθεσιν τοῦ Μονοπωλιτοῦ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν πλήρη κυριαρχίαν του ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς.

μισθώνετο. Ἐν Αὐστρία τὸ μονοπώλιον διεχειρίζετο αὐτὸ τοῦτο τὸ Κράτος ἀπὸ τοῦ 1874. Ἐν Γαλλίᾳ ἐπανεισήχθη τὸ Μονοπώλιον, μετὰ τὴν κατάργησιν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, ἐν ἔτει 1810]11 ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Ι.

Πρότυπα Μονοπωλιακῶν νομοθεσιῶν καὶ ἐπιτυχοῦς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν εἶναι τὸ αὐστριακὸν μὲ βάσιν τὸν νόμον τοῦ 1835 (ἀπὸ τοῦ 1850]51 ἐπεκταθὲν καὶ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ἀπὸ δὲ τοῦ 1867]68 λειτουργοῦν μέχρι τῆς λήξεως τοῦ πολέμου εἰς ἀμφοτέρω τὰ τμήματα τῆς τέως δυαδικῆς μοναρχίας αὐτοτελῶς, ἀλλὰ ὁμοιοτύπως). Ὡσαύτως τὸ Γαλλικὸν (1810), ἡ Ἰταλικὸν (1865).

Διάφοροι ἄλλοι τρόποι φορολογίας ὑφίστανται εἰς τὰς χώρας ἄνευ Μονοπωλίου καπνοῦ, σπουδαίας δὲ νομοθεσίας διὰ τὴν φορολογίαν τοῦ βιομηχανημένου εἴδους (ὀλοτεχνήματος) εἶχον ἡ Ρωσσία παλαιότερον (Νόμοι 1838, 1871, 1877, 1882, 1891) καὶ σήμερον ἔτι, καὶ αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς (Νόμοι τοῦ 1861, 1890), πάντως κατὰ διάφορον σύστημα λειτουργίας.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἔχομεν δασμολόγιον, εἰς τὰ Γερμανικὰ Κράτη ἀνεπτύχθησαν πλείστοι ὅσοι τύποι φορολογίας, δασμολογήσεως, φόρου ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, μονοπωλίου κλπ.

Ἡ ἄνω ποικιλία τῶν συστημάτων τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ μαρτυρεῖ ὅτι αἱ προϋποθέσεις τῆς φορολογίας ταύτης εἶναι πολὺ διάφοροι, ἐξαρτώμενοι ἐκ τῶν συνθηκῶν ἐκάστης χώρας. Καὶ εἶναι μὲν πανταχοῦ σήμερον ὁ καπνὸς εἶδος γενικῆς λαϊκῆς χρήσεως, ὁ τρόπος ὅμως τῆς φορολογίας του ἐξαρτᾶται οὐσιωδῶς ἐκ τοῦ γεγονότος, ἂν παράγεται ἐπιτοπίως καπνὸς ἢ ἂν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Αἱ συνθῆκαι τῆς φορολογίας εἶναι ἀπλούστεραι εἰς τὰς χώρας ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας ἔνεκα τοῦ κλίματος ἢ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ δὲν προσιδιάζει εἰς αὐτό, ἢ ἔνεκα ἄλλων λόγων ἀπαγορεύεται (ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων 1908]10, ἐν Ἰσπανίᾳ) ἢ καλλιέργεια αὐτοῦ. Διὰ δασμῶν εἴτε κατ' ἀξίαν εἴτε κατὰ βάρος φορολογεῖται εὐκόλως ὁ καπνὸς καθὼς καὶ τὰ παράγωγα αὐτοῦ. Δυσχερεστέρα εἶναι ἡ φορολογία

εἰς τὰς παραγωγικὰς καὶ ἐξαγωγικὰς καπνοῦ χώρας (Ἀνατολή, Ἀμερική). Ἐνταῦθα ἡ φορολογία πρέπει νὰ συμπεριλάβῃ πρὸς τὴν ἐξαγωγήν καὶ τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ κατανάλωσιν. Ἔτι τέλος δυσχερεστέρα καθίσταται ἡ φορολογία εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας εἰς τὰς ὁποίας, πρὸς τὴν σοβαρὰν ἐπιτόπιον παραγωγήν, εἰσάγονται καὶ σοβαραὶ ποσότητες καπνοῦ, ἰδίως ἀνωτέρων ποιοτήτων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐνταῦθα πρακτικῶς ἀποβαίνει λίαν δυσχερὴς ἡ ὀρθὴ φορολογικὴ συσχέτισις τῆς ἐπιβαρύνσεως τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τῆς δασμολογίας τοῦ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένου καπνοῦ. Ἐνίοτε ἄλλως τε εἴμεθα ὑποχρεωμένοι, ἕνεκα τῶν ὑπερβολικῶν ἐξόδων τῆς φορολογικῆς ὑπηρεσίας, νὰ παρίδωμεν δικαιοτέρον τι φορολογικὸν σύστημα, διότι ἡ ἀπόλυτος ἐφαρμογὴ αὐτοῦ θ' ἀπερρόφα σχεδὸν καθ' ὅλοκληρίαν τὸ προϊόν τοῦ φόρου.

Ἡ φορολογία καταναλώσεως τοῦ βιομηχανημένου εἴδους εἶναι κατ' ἀρχὴν πάντως ἀποδεκτὴ ὅπως καὶ ἡ τοῦ οἰνοπνεύματος. Συνδέεται ὁμως μὲ πολλὰς ἀδικίας, ἕνεκα ἰδίως τῆς μὴ γενικότητος καὶ ἰσομετρίας ἐν τῇ καταναλώσει. Τούτου ἕνεκα ἐπιβαρύνεται ἡ μᾶζα τοῦ λαοῦ, ἰδίως μάλιστα, ὅταν δὲν ὑπάρχει ἡ διαμόρφωσις τῆς φορολογίας κατὰ ποιότητος. Ἡ φορολογία πάλιν τοῦ καπνοῦ ἐν τῇ παραγωγῇ του, ἔχει τὰ ἀσύμφορά της, πλήττουσα, ὡς θέλομεν ἶδει κατωτέρω τοὺς παραγωγοὺς ἰδιαιτέρως, καὶ τὸ προϊόν λίαν ἐνωρίς.

Γενικῶς λοιπὸν θὰ ἡδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ φορολογικὴ ἐπιβάρυνσις τοῦ καπνοῦ δύναται νὰ λάβῃ χώραν εἴτε δι' ἐσωτερικῆς φορολογίας εἴτε διὰ δασμῶν, εἴτε διὰ συνδυασμοῦ ἀμφοτέρων τῶν ἄνω τρόπων.

Ἡ φορολογία τοῦ ἐσωτερικοῦ πάλιν δύναται νὰ λάβῃ χώραν εἴτε ὡς φόρος καταναλώσεως εἴτε ὡς Μονοπώλιον, εἴτε ὡς τέλη ἀδειῶν καλλιεργείας, βιομηχανοποιήσεως ἢ ἐμπορίας τοῦ καπνοῦ.

Διὰ τὰς φορολογικὰς ἀπόψεις θεωρεῖται συνήθως ὡς πρώτη ὕλη ὁ ὠριμος (πράσινος) καπνὸς—ὡς ἡμικατεργασμένον εἶδος θεωρεῖται ὁ ζυμωθεὶς ἥτοι ὁ χημικῶς καὶ φυσικῶς ἀλλοιωθεὶς ἤδη καπνός. Ὑπὸ τοῦ καλλιεργητοῦ δηλαδὴ συνήθως ἀποξηραίνεται ὁ καπνὸς καὶ διὰ περαιτέρω ἐπεξεργασίας ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου, κυρίως διὰ τῆς ζυμώσεως (Fermentation) προετοιμάζεται διὰ τὴν βιομηχανίαν.

Τέλος ἡ λειτουργία τῆς παραγωγῆς περαιοῦται διὰ τοῦ ἐτοίμου πλέον προϊόντος (πούρου, σιγαρέττου, καπνοῦ πίπας ἢ πρεξαρίσματος).

9. Συστηματοποιήσις τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνωτέρω διακρίσεων τοῦ προϊόντος τοῦ καπνοῦ δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν συστηματικῶς τὴν φορολογίαν τοῦ καπνοῦ κατὰ τὰς ἐξῆς μορφάς:

Α΄. ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

I. Φόρος καταναλώσεως.

1. Φορολογία ἐπὶ τῆς πρώτης ὕλης.

α) Φόρος ἐπὶ τῆς καλλιεργηθείσης ἐκτάσεως στρεμμάτων, β) φόρος ἐπὶ τῶν καπνοφύτων καὶ φύλλων (φόρος καπνοφυτείας).

2. Φορολογία ἐπὶ τοῦ ἡμικατεργασμένου εἴδους.

α) Φορολογία ἐπὶ τοῦ βάρους τοῦ ἐτοίμου πρὸς βιομηχανοποίησιν προϊόντος (φόρος ἡμικατεργασμένου καπνοῦ κατὰ βάρος), β) Φορολογία ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἐτοίμου πρὸς βιομηχανοποίησιν καπνοῦ (φορολογία τοῦ ἡμικατεργασμένου καπνοῦ κατ' ἀξίαν).

3. Φορολογία ἐπὶ τοῦ κατεργασμένου εἴδους.

α) Φόρος τῶν ἐτοίμων προϊόντων δι' ἐπικολλήσεως φορολογικῶν σημάτων ἐπὶ τῶν κυτίων (φόρος ταινιῶν), β) φόρος ἐπὶ τῶν τιμολογίων τῶν πωληθέντων ἐτοίμων προϊόντων (φόρος τιμολογίων ἀξίας).

II. Μονοπώλιον.

4 α) Τμηματικὸν μονοπώλιον, τὸ ὁποῖον ἐπιλαμβάνεται πούρως εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς παραγωγῆς (κυρίως εἰς τὸν κλάδον τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἡμικατεργασμένου καπνοῦ) καὶ ἀποκλείει τὸν ἐλεύθερον ἀνταγωνισμόν. Τοῦτο δύναται νὰ περιλαμβάνη πάλιν εἴτε ὁλόκληρον τὴν διαδικασίαν τῆς παραγωγῆς εἴτε καὶ μέρος αὐτῆς, καθὼς προκειμένου ἐμπορίου τὸ χονδρικὸν μόνον εἴτε καὶ τὸ λιανικὸν ἐμπόριον. Ὁ καπνὸς καὶ τὸ οἰνόπνευμα ἀπετέλεσαν μέχρι σήμερον τὰ κυριώτερα εἶδη φορολογικῶν Μονοπωλίων.

β) Πλήρες μονοπώλιον, περιλαμβάνον τὴν παραγωγὴν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχάνισιν, τὴν χονδρικήν καὶ λιανικὴν πώλησιν, τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν παραγῶγων αὐτοῦ.

Β'. ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΑ

5. α) Βάρους· β) Ἀξίας.

6. α) Τέλη Φυτειῶν, β) Ἐμπορίας, γ) Βιομηχανίας.

Ἄς καθορίσωμεν νῦν λεπτομερέστερον ἕκαστον τῶν τρόπων τῶν ἀνωτέρω φορολογιῶν.

Γ'. ΕΚΤΙΜΗΣΙΣ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ

1. Φορολογία ἐπὶ τῆς πρώτης ὕλης.

Ὁ στρεμματικὸς φόρος εἶναι ἡ πρωτογενὴς μορφή τῆς ἐσωτερικῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ καὶ ἐπομένως προϋποθέτει ἀπλᾶς συνθήκας. Ἐπιβάλλεται ἀναλόγως τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως καὶ ἐν τούτῳ ἔχει ὁμοιότητα μὲ τὸ σύστημα τῆς φορολογίας τῆς ἐγγείου παραγωγῆς καὶ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς φορολογία τῆς γεωργικῆς προσόδου. Πάντως ἐπειδὴ εἰς τὴν ἀπλουσιότητα του μορφῆν δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν οὔτε τὴν καθαρὰν πρόσδοτον, οὔτε τὴν ἀποδοτικότητα τοῦ ἐδάφους, διὰ τοῦτο τύποις μόνον καταλήγει εἰς ἔγγειον φορολογίαν, βαρύνει δὲ οὐσιωδῶς τὸν καλλιεργητήν. Τούτου ἕνεκα ἐφηρμόζετο ἐκεῖ ὅπου ἡ καλλιέργεια καπνοῦ ἦτο μικρὸν. Βελτιωμένη στρεμματικὴ φορολογία εἶναι ἡ λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν τὴν διάφορον ποιότητα καὶ ἀποδοτικότητα τοῦ ἐδάφους καὶ ἐπομένως ἀναλόγως προσμετρῶσα τὴν φορολογικὴν ἐπιβάρυνσιν. Παλαιότερον ἐφηρμόσθη τοιαύτη στρεμματικὴ κατὰ τάξεις φορολογία τοῦ καπνοῦ ἐν Πρωσσίᾳ.

Ἡ φορολογία τῶν φυτῶν εἶναι ὡσαύτως ἀρκούντως πρωτογενὴς μορφή φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, πάντως ὅμως περισσότερον εὐπροσάρμοστος φορολογικῶς. Ἐνταῦθα λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ ἀριθμὸς τῶν φυτῶν καὶ ἡ ποσότης τῶν φύλλων καὶ φορολογοῦνται ταῦτα. Φοροτεχνικῶς ἡ βεβαίωσις τοῦ φόρου τούτου εἶναι δυσχερεστέρα ἀπὸ τὴν τοῦ στρεμματικοῦ. Ἡ καταγραφὴ αὕτη λαμβάνει χώραν εἰς τοὺς ἀγρούς, συνδέεται δὲ μὲ ὑποχρέωσιν πρὸς ὠρισμένον σύστημα φυτεύσεως. Πρέπει δηλαδὴ τὰ δένδρῦλια νὰ φυτεύωνται εἰς ὠρισμένας ἀποστάσεις, ὥστε νὰ μὴ εἴναι δυνατόν

νὰ φυτευθοῦν κατόπιν ἄλλα τοιαῦτα μὴ καταγραφέντα κατὰ τὴν φορολογίαν, καθὼς καὶ νὰ μὴ φυτεύεται ὁ καπνὸς ἀναμὶξ μετ' ἄλλων φυτῶν.

Ἡ ποιότης δὲν λαμβάνεται οὐδόλως ὑπ' ὄψιν εἰς ἐποχὰς δὲ ἀνεπιτυχοῦς ἀποδόσεως τοῦ προϊόντος ἐπιπίπτει ἡ φορολογία αὕτη κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τοῦ καλλιεργητοῦ. Ἐν Βελγίῳ ἐφηρμόσθη ἡ φορολογία αὕτη ἀπὸ τοῦ 1883-1894. Σήμερον αὕτη εἶναι πλέον ἐλαχίστης σημασίας.

2. Φορολογία ἡμικατεργασμένου καπνοῦ.

Ἡ Φορολογία αὕτη ἐπιβάλλεται εἴτε ἐπὶ τῆς ποσότητος εἴτε ἐπὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἡμικατεργασμένου ζυμωθέντος καὶ ἐτοίμου πρὸς βιομηχανοποίησιν καπνοῦ.

Ἡ φορολογία τοῦ ἡμικατεργασμένου καπνοῦ κατὰ βάρος ἐπιβάλλεται κατὰ κανόνα ἐπὶ τοῦ καλλιεργητοῦ. Ἡ φορολογία αὕτη λαμβάνει ὑπ' ὄψιν αὐτῆς ὅτι ὁ συγκομισθεὶς καπνὸς ἐκ τῶν ἀγρῶν μέχρι τοῦ νὰ ἐτοιμασθῇ διὰ βιομηχανίαν χάνει ἐκ τοῦ βάρους αὐτοῦ, ἔνεκα τῆς ἐξατμίσεως τοῦ ἐν αὐτῷ περιεχομένου ὕδατος καὶ ἐπομένως κατὰ τὴν ζύγισιν αὐτοῦ, ἡ ὁποία λαμβάνει χώραν συνήθως τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ καπνοῦ εἰς τὴν στέγην, πρέπει νὰ ἐκπεσθῇ μέρος τι. Οὕτω π.χ. ἡ γερμανικὴ φορολογία τοῦ ζυμωμένου καπνοῦ, ἐξέπιπτεν ἀπὸ τὸν ἀπλῶς ἀποξηραμένον καπνὸν 30 ο)ο ἐκ τοῦ βάρους του. Καὶ ἐνταῦθα λαμβάνονται μέτρα διὰ τὴν κανονικὴν συγκομιδὴν ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν φυτειῶν (ἀπαγορεύεται δηλαδὴ κατόπιν νέα συγκομιδὴ, μὴ ὑπαχθεῖσα τούτέστιν εἰς ἔλεγχον κλπ.), καὶ ἡ φορολογία αὕτη δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τὴν ποιότητα, ἐπομένως εὐνοεῖ τὴν καλλιέργειαν καλῶν ποιοτήτων διὰ νὰ ἐλαττοῦται κατὰ τὸ δυνατόν τὸ ποσοστὸν τοῦ φόρου.

Ἡ φορολογία τοῦ ἡμικατεργασμένου κατ' ἀξίαν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν τῆς τὴν ποιότητα καὶ τὴν τιμὴν του. Αὕτη δύναται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τὸν παραγωγὸν καὶ νὰ βασισθῇ ἐπὶ τοῦ τιμολογίου πωλήσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἔμπορον ἢ τὸν βιομήχανον.

Ἡ φορολογία τοῦ ἡμικατεργασμένου καπνοῦ πλεονεκτεῖ τῆς προηγουμένης, καθ' ὅτι ἐπιβάλλεται ἐπὶ τοῦ καπνοῦ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν οὗτος εὐρίσκεται εἰς στάδιον πλησιέστερον πρὸς τὴν

τελικήν ἐπεξεργασίαν αὐτοῦ. Καὶ ἐνταῦθα ὅμως εἶναι δυνατόν ὁ καλλιεργητὴς νὰ ἐπιβαρυνθῇ μὲ φορολογικὰς προκαταβολάς, τὰς ὁποίας θέλει εἰσπράξει βραδέως, ἂν ἔνεκα δυσμενῶν οἰκονομικῶν συνθηκῶν ἐπικρατεῖ ἀπραξία εἰς τὴν ἀγοράν.

Ἐνίοτε ὡσαύτως δὲν δύναται ὁ καλλιεργητὴς νὰ ἐπιρρίψῃ τὸν φόρον τοῦτον, τὸν ὁποῖον φέρει οὕτως ἀποκλειστικῶς αὐτός.

3. Φορολογία ἐπὶ τοῦ κατειργασμένου εἵδους.

Αὕτη διαφέρει τῶν προμνημονευθεισῶν καθόσον ἐνταῦθα ἐπιδιώκεται νὰ ἐπιβληθῇ ἡ φορολογία ἐπὶ τοῦ ἐτοίμου προϊόντος, καθ' ἣν ἐποχὴν τοῦτο ἐγκαταλείπει τὸ ἐργοστάσιον ἢ τὰς ἀποθήκας καπνοῦ καὶ θὰ κυκλοφορήσῃ πρὸς κατανάλωσιν.

Ἡ φορολογία αὕτη εἶναι ἡ νεωτάτη ἀλλὰ καὶ ἡ τεχνικῶς δυσχερεστέρα. Αὕτη ὡς ἐκ τοῦ χρόνου καθ' ὃν εἰσπράττεται περιορίζει τὴν φορολογικὴν προκαταβολὴν εἰς τὸ ἐλάχιστον, δὲν παρακάμπει ὅμως τὰς δυσχερείας τοῦ φορολογικοῦ ἐλέγχου. Τοῦναντίον μάλιστα ἐνταῦθα ὑποχρεούμεθα νὰ ἐποπτεύωμεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυτεύσεως τοῦ δένδρουλιου μέχρι τῆς παραδόσεως εἰς τὴν κατανάλωσιν τοῦ ἐτοίμου προϊόντος. Κατὰ τὴν φορολογίαν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἐπιβοηθητικῶς καὶ τὸ βάρος, ἔλεγχος δὲ αὐστηρὸς διεξάγεται εἰς τε τοὺς καλλιεργητὰς καὶ ἐμπόρους διὰ νὰ ἐξασφαλίζεται ὁ φόρος. Ἀναλόγως τῆς τεχνικῆς λειτουργίας τῆς φορολογίας ταύτης διακρίνομεν φόρον ταινιῶν, καὶ φόρον ἀξίας τιμολογίων.

Ἡ φορολογία τῶν ταινιῶν συνίσταται εἰς τὴν χρησιμοποίησιν φορολογικῶν ταινιῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπικολλῶνται ἐπὶ τῶν κυτίων κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε κατὰ τὸ ἄνοιγμα αὐτῶν νὰ καταστρέφονται. Ἐπομένως ἐνταῦθα ὑφίσταται ὑποχρέωσις πρὸς τοποθέτησιν τοῦ καπνοῦ ἐντὸς κυτίων, ἀπαγορεύεται δὲ ἡ πώλησις τῶν σιγαρέττων εἰς χῦμα.

Συχνάκις προδιαγράφεται αὐστηρῶς, ὁ ἀριθμὸς ἢ τὸ βάρος τοῦ περιεχομένου τῶν κυτίων, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς φορολογίας, ὁ καθ' ὑπόδειγμα ἀμερικανικὸν γενόμενος δεκτὸς καὶ εἰς ἄλλα κράτη, μᾶς ἐπιτρέπει διαβάθμισιν τῆς φορολογίας κατὰ ποιότητος καὶ τιμᾶς, ὥστε νὰ ἐπιβαρύνεται ὁ καπνιστὴς ἀνωτέρων ποιότητων προοδευ-

τικῶς. Ὡς βάσις φορολογικὴ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ἡ τιμὴ τῆς χονδρικῆς ἢ λιανικῆς πωλήσεως. Ἡ φορολογία καταβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἐργοστασιάρχου ἢ καπνεμπόρου, ὁ ὁποῖος προμηθεύεται παρὰ τῶν ταμείων τὰς τοιαύτας φορολογικὰς ταινίας.

β) Παρομοία εἶναι καὶ ἡ φορολογία βάσει τῶν τιμολογίων. Καὶ αὕτη διευκολύνει τὴν διαφόρισιν τῆς φορολογίας ἀναλόγως τῶν ποιοτήτων τῶν παραγῶγων τοῦ καπνοῦ. Κατ' αὐτὴν ὑποχρεοῦται ὁ πωλητὴς ν' ἀναγράψῃ εἰς τὸ τιμολόγιον τὸ βάρος, τὸν ἀριθμὸν, τὴν τιμὴν καὶ ὅ,τι ἄλλο διὰ τὴν φορολογίαν σχετικὸν τῶν ὑπ' αὐτοῦ πωλουμένων παραγῶγων τοῦ καπνοῦ.

Ὁ ἀγοραστὴς βεβαιώνει τὸ τιμολόγιον τοῦτο καὶ τὸ ἐπιστρέφει. Τὰ τιμολόγια ταῦτα ἀποτελοῦν τὸ φορολογικὸν σῶμα καὶ ἀναγράφονται λεπτομερῶς εἰς εἰδικὰ λογιστικὰ βιβλία. Ἡ φορολογία αὕτη τοῦ βιομηχανοποιηθέντος ἤδη προϊόντος συνοδεύεται καὶ ὑπὸ αὐστηροῦ ἐλέγχου τοῦ παραχθέντος καπνοῦ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Ἰδίως πρέπει νὰ ἐποπτεύωνται τὰ πρατήρια τοῦ καπνοῦ.

II. Τὸ μονοπώλιον.

Τὰ φορολογικὰ μονοπώλια διακρίνονται ἀπὸ τὰ λοιπὰ κρατικὰ Μονοπώλια διὰ τοῦ ἰδιαιτέρως ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ὑπ' αὐτῶν τῆς φορολογίας. Ἡ ἐνταῦθα ἀπαγόρευσις τοῦ συναγωνισμοῦ γίνεται μόνον ἀπὸ φορολογικοὺς σκοποὺς καὶ ἐπομένως παριστοῦν ταῦτα μόνον ἰδιαιτέρας ὀργανώσεις εἰσπράξεως ἐνὸς φόρου καταναλώσεως. Ἡ διαφορὰ των ἀπὸ τὴν φορολογίαν καταναλώσεως εἶναι ὅτι τὸ Κράτος πρὸς τὸν κύριον φόρον ἐπιδιώκει νὰ ἀπολαύσῃ καὶ τὸ κέρδος τοῦ ἐπιχειρηματίου.

4. (α-β) Τμηματικὸν ἢ πλήρες Μονοπώλιον.

Τὸ Μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ εἶναι ἐν τῶν παλαιωτάτων προτύπων μονοπωλιακῆς φορολογίας ¹⁾ ἐπὶ ἀντικειμένου λαϊκῆς καταναλώσεως.

(1) Μονοπώλιον τοῦ Καπνοῦ ὑφίστατο καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ Πελοποννήσῳ ἐπὶ Βενετοκρατίας (14-18 αἰών). Τὸ τοιοῦτον συνάγει ὁ Ἀνδρεάδης ἐκ σειρᾶς δεδομένων, καίτοι ἐν τῇ ἐπτανησιακῇ νομοθεσίᾳ δὲν ἀνεῦρε σχετικὰς διατάξεις. Ἐπειδὴ δηλαδὴ τὸ Βενετικὸν Μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ περιελάμβανε καὶ τὰς νήσους—πρᾶγμα ἐξαιρετικὸν ἐν τῇ ἐπτανησιακῇ δημοσίᾳ οἰκονομίᾳ—διὰ τοῦτο τὰ ἐκ τοῦ μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ ἔσοδα εἰσήρχοντο ἀπ'

Εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις πρόκειται περὶ πλήρους οὐχὶ δὲ τμηματικοῦ (ἐμπόριον καπνοῦ) μονοπωλιακοῦ δικαιώματος τοῦ κράτους, ἐφ' ὅλης τῆς διαδικασίας τῆς παραγωγῆς, ἥτοι ἀπὸ τοῦ ἀναπτυσσομένου δενδρυλίου μέχρι τοῦ ἐτοίμου προϊόντος. Τοῦτο δὲν ἀποκλείει ἐννοεῖται τὸ δικαίωμα τοῦ κράτους, ὅπως ὠρισμένα δικαιώματά του παραχωρήσῃ εἰς ἰδιώτας διὰ γενικῶν ἢ εἰδικῶν διατάξεων ὡς τὸ τῆς καλλιεργείας, τῆς λιανικῆς πωλήσεως. Γενικῶς ὅμως τὸ Μονοπώλιον ἐξικνεῖται ἐπὶ πασῶν τῶν λειτουργιῶν τῆς παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς αὐτοῦ.

Αἱ καλύτεραι προϋποθέσεις διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Μονοπωλίου συναντῶνται ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχον παλαιὰ Μονοπώλια (ὡς ἐν Γαλλίᾳ, Αὐστρίᾳ, [καπνοῦ], ἐν Ρωσσίᾳ [οἶνοπνεύματος], ἢ ὅπου ἡ ἐγχωρία παραγωγή ἐλλείπει τελείως (πετρέλαιον, καπνός, Ἀγγλία) ἢ ὅπου ἡ βιομηχανικὴ ἐξέλιξις εὐρίσκεται εἰς χαμηλὸν σημεῖον.

Ὅπου ὅμως ἔχει ἀναπτυχθῇ εἰς ὅλα τὰ μεγέθη βιομηχανία καὶ εἶναι διασκορπισμένη εἰς ὅλην τὴν χώραν, ἐκεῖ ἡ μετάβασις ἀπὸ Φορολογίαν Καταναλώσεως εἰς Μονοπώλιον εὐρίσκει ἀνυπερβλήτους δυσκολίας.

Καθόσον ἀφορᾷ τὴν καλλιέργειαν, πανταχοῦ ὅπου πρόκειται μονοπώλιον, τὸ κράτος δὲν ἐνεργεῖ ταύτην εἰς ἰδίας φυτείας, ἀλλὰ ἐγκαταλείπει τὴν καλλιέργειαν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, φροντίζει δὲ ὅπως σύμπασα ἡ παραγωγή ἐξασφαλισθῇ εἰς τὴν Διοίκησιν τοῦ Μονοπωλίου. Τοῦτο δύναται νὰ λάβῃ χώραν :

α) Διὰ ἐλευθέρως καλλιεργείας μὲ ὑποχρέωσιν δηλώσεως τῶν καλλιεργηθεῖσων ἐκτάσεων, διὰ τὸν τυχόν ἔλεγχον καὶ τὴν ἐξασφάλισιν τοῦ προϊόντος τῆς καλλιεργείας εἰς τὸ Μονοπώλιον.

β) Διὰ εἰδικῶν ἀδειῶν εἰς τοὺς καλλιεργητὰς παρεχομένων ἀσχέτως πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ἐσοδείας. Καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἔχομεν πάλιν τὰς δηλώσεις διὰ τὸν ἔλεγχον.

γ) Διὰ καθορισμοῦ τῆς ὅλης παραγωγῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ διανομῆς ποσοστῶν αὐτῆς εἰς τοὺς καθ' ἕκαστον καλλιεργη-

εὐθείας εἰς τὸ κεντρικὸν Ταμεῖον, ἡ δὲ τοπικὴ νομοθεσία δὲν ἡσχολήθη μὲ αὐτά. Ἐν Ζακύνθῳ μάλιστα ἐνοικιαστῆς τοῦ φόρου ἦτο ὁ πατήρ τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ, Νικόλαος, ὁ ἐκ Κρήτης ὁρμώμενος εὐπατρίδης, δι' ὃ καὶ ἐκαλεῖτο Ταμπακέρης.

τάς. Ὁ καθορισμὸς γίνεται κατὰ ὠρισμένα χρονικὰ διαστήματα (ἐν Ἰταλίᾳ λ. χ. ἀνὰ τριετίαν) ¹⁾.

Τὸ δικαίωμα καλλιεργείας παρέχεται ἀτελῶς ἢ καὶ διὰ καταβολῆς ὠρισμένου μικροῦ δικαιώματος, ἔχοντος μᾶλλον χαρακτῆρα δηλωτικόν. Συνήθως διὰ ἐλέγχου κατὰ τὴν συγκομιδὴν καθίσταται γνωστὴ εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν Μονοπωλίων ἡ ὀλικὴ παραγωγή. Ἡ τιμὴ τῆς ἐξαγορᾶς καθορίζεται μονομερῶς ὑπὸ τοῦ κράτους, ἔχοντος ὑπ' ὄψιν τοῦ τὴν ὀλικὴν παραγωγὴν, καθὼς καὶ τὴν γνώμην εἰδικοῦ συμβουλίου, εἰς ὃ μετέχουν ὡς ἐμπειροτέχνη καὶ καπνοκαλλιεργηταί.

Ὁ καθορισμὸς τῆς τιμῆς ἐξαγορᾶς ὡς ἐν προκειμένῳ εἶναι ἀρκετὰ δυσχερὲς. Πρέπει ἐν αὐτῇ νὰ ἐξασφαλίζονται εἰς τοὺς καλλιεργητὰς τὰ ἔξοδα αὐτῶν καὶ λογικὸν ὄφελος, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ συνεχίζουν καὶ βελτιώνουν τὴν καλλιέργειαν αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρέπει νὰ ἐξασφαλίζῃ αὕτη καὶ τὴν ἀσφαλῆ ἐμπορικὴν διάθεσιν τῶν ἀγορασθεισῶν καὶ βιομηχανισθησομένων ποσοτήτων.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ Μονοπωλίου δύναται νὰ παρέχῃ καὶ ὠρισμένα εἶδη καπνοσπόρου ἢ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ ὠρισμένον εἶδος καλλιεργείας ἢ εἰς ὠρισμένα μόνον τμήματα τῆς χώρας, οὕτω δὲ ὁμοιομόρφως καὶ ἀποτελεσματικῶς νὰ κατευθύνεται ἡ καπνοκαλλιέργεια εἰς μίαν χώραν. Τὸ τοιοῦτον ἐπέτυχεν ἡ Γαλλία κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ἐπιτυχοῦσα εὐκόλως καιόμενον καὶ μὲ ὀλίγην νικοτίνην προϊόν, ἀντὶ τοῦ συνήθους παραγομένου πολὺ κατωτέρας ποιότητος τοιούτου.

Ἡ συνολικὴ παραγωγή συναθροίζεται εἰς εἰδικὰς ἀποθήκας, ἐγκατεστημένας εἰς τὰ καπνοπαραγωγὰ τμήματα τῆς χώρας καὶ ἐντεῦθεν διοχετεύεται πρὸς ἐπεξεργασίαν εἰς σχετικῶς ὀλίγα κρατικὰ ἐργοστάσια.

Διὰ λόγους τεχνικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς ἐνίοτε τὰ ἐργοστάσια ταῦτα παράγουν ἐν ὠρισμένον μόνον εἶδος, ὡς ποῦρα ἢ σιγαρέττα κλπ.

Ἐὰν ἡ ἐπιτόπιος παραγωγή δὲν ἐπαρκῇ, ἢ ἐὰν δὲν παράγονται ἐγγωρίως ὠρισμένα τινὰ διὰ κάλυμμα πούρων χρησιμο-

(1) Περιορισμὸν τῶν φυτειῶν εἵχομεν καὶ ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ Βενετοκρατίας (μέχρι δηλαδὴ τοῦ 1797 συμβαδίζοντα μὲ τὸ Μονοπώλιον).

ποιούμενα καπνόφυλλα (Ἀβάνας) εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τὰ διὰ ταῦτα ἀναγκαῖα ποσά.

Ἡ μονοπωλιακὴ διεύθυνσις δύναται ἀσφαλῶς πάντοτε νὰ προσαρμόσῃ καλύτερον τὴν παραγωγὴν τῆς πρὸς τὴν κατανάλωσιν, ἀφόσον, προκειμένης φορολογίας καταναλώσεως, ἢ μὴ εὐκόλως ἐπισκοποῦσα τὴν ὅλην κατάστασιν, πλειονότης τῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἰδιαιτέρα ὀργάνωσις διανέμει μετὰ ταῦτα τὰ εἰς τὰ κρατικὰ ἐργοστάσια παρασκευασθέντα προϊόντα. Διανέμονται δηλαδή εἰς τὰς καθ' ὅλον τὸ κράτος ἰδρυμένας ἀποθήκας πώλησεως, ὅθεν προμηθεύονται τὰ ἔτοιμα πλέον προϊόντα οἱ χονδρικοὶ πωληταί. Οὗτοι εἶναι εἴτε ὑπάλλληλοι μὲ ὠρισμένην μισθοδοσίαν, εἴτε μὲ ποσοστά. Ἡ λιανικὴ κατόπιν πώλησις λαμβάνει χώραν διὰ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνὰ τὴν χώραν καὶ τὰς συνοικίας εἰς τὰς πόλεις ἐγκατεστημένων μικροπωλητῶν (Traffikanten, Debitanten). Οἱ μικροπωληταὶ οὗτοι εἴτε ἔχουν εἰδικὰ καταστήματα εἴτε μετέρχονται τὴν λιανικὴν ταύτην πώλησιν ἐν παρεπαγγέλματι (μικροπωληταὶ εἰδῶν διατροφῆς, ξενοδοχεῖα, λέσχαι). Εἰς αὐτοὺς ἐπιτρέπεται μόνον ἢ πώλησις τῶν μονοπωλιακῶν εἰδῶν τοῦναντίον ἢ πώλησις τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγομένων προϊόντων καπνοῦ ἐπιτρέπεται μόνον κατόπιν εἰδικῆς ἐξουσιοδοτήσεως.

Οἱ μικροπωληταὶ εἶναι ἰδιῶται ἐφωδιασμένοι μὲ ἄδειαν πρὸς τοῦτο δὲ λαμβάνουν προμήθειαν ἐπὶ τῆς πώλησεως. Ἡ ἄδεια παρέχεται δι' ἐκμισθώσεως, δηλαδή πληρωμῆς ἐτησίως ἐνὸς ὠρισμένου κανόνος εἴτε διὰ καταβολῆς ὠρισμένου δικαιώματος, εἴτε καὶ δωρεὰν προκειμένων προσώπων ἀξίων ὑποστηρίξεως (πρώην ὑπαλλήλων, στρατιωτικῶν ¹⁾, τραυματιῶν καὶ συγγενῶν των).

(1) Πρβλ. καὶ παρ' ἡμῖν τὸ Ν.Δ. τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1925 «Περὶ λιανικῆς πώλησεως Καπνοῦ παρ' ἀναπήρων θυμάτων πολέμου». Κατὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἀπαγορεύεται ἡ λιανικὴ πώλησις καπνοῦ, οἰγαρέτων, πούρων καὶ τουμπεκίου παρὰ προσώπων μὴ ἐφωδιασμένων διὰ τῆς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ μνησθέντος Ν.Δ. ἀδείας ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος. Τοιαύτη ἄδεια ἀσκήσεως ἐπαγγέλματος καπνοπώλου χορηγεῖται μόνον εἰς ὀπλίτας ἀναπήρους πολέμου καὶ εἰς οἰκογενεῖας ὀπλιτῶν πεσόντων ἢ θανόντων ἐν πολέμῳ. Ἐξαιρετικῶς ἐπετρέπετο εἰς τοὺς καπνοβιομηχάνους ἐκάστου τόπου ἢ λιανικὴ πώλησις τῶν ἰδίων αὐτῶν προϊόντων δι' ἐνὸς μόνον πρᾶτηρίου ἐν τῇ ἑδρᾷ τῆς βιομηχανίας των. Τὸ Ν.Δ. ἔσχε διὰ πόλεις, κωμοπόλεις κλπ.

Μερικὰ κράτη (ὡς ἡ Ἰταλία, Αὐστρία) ἐπιβάλλουν εἰς τὴν λιανικὴν πώλησιν τὴν εἰς τὸ δημόσιον παροχὴν ποσοστοῦ ἐτησίως ἐκ τῆς καθαρᾶς προσόδου μὲ αὐξουσας κλίμακα (Ἰταλία). Τὸ τοιοῦτον γίνεται διὰ νὰ μὴ ἀπολαμβάνουν ὑπέρμετρα κέρδη ὠρισμένοι μικροπωληταί, ἔνεκα τῆς εὐνοϊκῆς θέσεως τοῦ πρατηρίου των.

Συνήθως τὸ Μονοπώλιον ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὸν διακανονισμόν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Τὸ δικαίωμα τοῦτο παρέχεται εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν Μονοπωλίων, δύναται ὅμως νὰ παρασχεθῇ καὶ εἰς ἰδιώτας δι' ἰδιαιτέρων ἀδειῶν εἰσαγωγῆς καπνοῦ ἢ ἐτοιμῶν προϊόντων.

Τὸ Σουηδικὸν Μονοπώλιον ἐπέτρεπεν ἄλλοτε ἐλευθέραν εἰσαγωγὴν ἁλλοδαπῶν καπνῶν. Τοῦτο ἐγένετο διὰ νὰ λαμβάνῃ χώραν προαγωγικὸς ἀνταγωνισμός, ὁ ὁποῖος θὰ ἐκέντα διαρκῶς τὴν ἐθνικὴν μονοπωλιακὴν λειτουργίαν πρὸς δραστηριότητα καὶ βελτίωσιν. Συνήθως ὅμως τὰ μονοπώλια ταῦτα προσπαθοῦν νὰ γίνουν τελείως κύρια τῆς ἐθνικῆς ἀγορᾶς μὴ ἀνεχόμενα οὐδαμόθεν συναγωνισμόν τινα.

Ἡ ἐξαγωγή εἰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πλεόνασμα σοβαρὸν παρουσιάζει ἰδιορρυθμίαν. Οὕτω π.χ. τὸ Ἰταλικὸν Μονοπώλιον ἐπιτρέπει τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ποσοτήτων μόνον ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι δὲν χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν βιομηχάνισιν καθὼς καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τῆς παραγωγῆς τῶν ἐκτάσεων ἐκείνων, διὰ τὰς ὁποίας ἔλαβον ρητῶς πρὸς τοῦτο ἄδειαν.

Τὸ Μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ δύναται νὰ διεξάγεται εἴτε ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Κράτους εἴτε νὰ ἐκμισθοῦται. Ἡ παραχώρησις τούτου εἰς ἰσχυροὺς οἰκονομικοὺς ὀργανισμοὺς εἶχε γίνῃ ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ καὶ μέχρι τοῦ 1924 εἰς τὴν Τουρκίαν, σήμερον δὲ εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τοιούτων ὀργανισμῶν εἰσέτι ἐν Σουηδίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ. Ἡ ἀντιπαροχὴ τῆς προνομιούχου ἐταιρείας συνίσταται εἰς τὴν καταβολὴν ἐτησίως ὠρισμένου ποσοῦ ἢ εἰς τὴν παροχὴν δικαιώματος συμμετοχῆς τοῦ Κράτους εἰς τὸ καθαρὸν κέρδος, ἀναλόγως ἐκάστοτε τῶν καταβληθέντων ὑπὸ τῆς ἐταιρείας κε-

κάτω τῶν 10.000 κατοίκων ἐπιτρεπομένης τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἰσχύος τῶν διατάξεων αὐτοῦ καὶ δι' ἄλλας πόλεις διὰ διατάγματος μετ' ὁπόφασιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

φαλαίων. Τοῦτο σήμερον γίνεται ἐν Ἰσπανίᾳ. Διάφοροι προσπάθειαι παραχωρήσεως τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ νεωστὶ ἰδρυθέντος Πολωνικοῦ Μονοπωλίου εἰς ἐταιρείας ἐναυάγησαν. Τὸν νεώτατον τύπον τοιαύτης ἐταιρείας διαχειρίσεως ἔχει ἡ Σουηδία, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ 1915 μετεπήδησε εἰς τὸ Μονοπώλιον. Ἡ αὐτόθι μονοπωλιακὴ ἐκμετάλλευσις παριστᾷ μικτόν τινα τύπον ἐπιχειρήσεως, τῆς ὁποίας τὰ κεφάλαια εὐρίσκονται κατὰ μέγα μέρος εἰς χεῖρας τοῦ κράτους. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐφαρμόζονται μὲν μέθοδοι καθαρᾶς ἐμπορικῆς ἐκμεταλλεύσεως, ἀλλὰ καὶ τὰ κέρδη ὅμως συγχρόνως τῆς τοιαύτης ἐπιχειρήσεως εἰσέρχονται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον. Ἐνίοτε ἐξαρτᾶται ἡ παραχώρησις τῆς διαχειρίσεως τοῦ Μονοπωλίου καὶ ἐκ τῆς προκαταβολῆς σοβαρῶν ποσῶν πρὸς τὸ Κράτος, ἅτινα ποσὰ ἀποσβέννυνται ἐν μέρει κατόπιν διὰ τῶν ἐτησίων μισθωμάτων. Μονοπώλια ὑπὸ ἰδίαν κρατικὴν διαχείρισιν ἔχομεν σήμερον ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Αὐστρίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Τσεχοσλοβακίᾳ, Γιουγκοσλαυτίᾳ, Πολωνίᾳ καὶ Ἰαπωνίᾳ.

5. Δασμολογία βάρους ἢ ἀξίας.

Τὸ διὰ τοῦ δασμολογίου σύστημα τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν ἐκάστης χώρας. Εἶναι ἀπλοῦν ἐκεῖ ὅπου ἡ καλλιέργεια καπνοῦ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲν ἐπιτρέπεται (ὥς ἐν Ἀγγλίᾳ μέχρι τοῦ 1908)¹⁰ ἐν Ἰσπανίᾳ κλπ.) ἢ εἶναι ἀσύμφορος ἔνεκα τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν (Αἴγυπτος). Ἐνταῦθα ὁ δασμὸς ἔχει χαρακτῆρα καθαρῶς ταμιευτικὸν καὶ ἀντικαθιστᾷ πλήρως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὴν ἐσωτερικὴν φορολογίαν καταναλώσεως. Τὸ σύστημα τοῦτο καθαρὸν ὑφίστατο ἐν Ἀγγλίᾳ μέχρι τοῦ 1910 ὅπου ἐλειτούργει ἡ ἀπαγόρευσις, ἔκτοτε ὅμως ἐπετρέπη καὶ ἡ καλλιέργεια ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, καίτοι μετὰ μικρὰν ἀνθρῖσιν κατέστη ἡ ἐσωτερικὴ συγκομιδὴ ἀσήμαντος.

Τὸ Ἀγγλικὸν ὑπόδειγμα ἐμιμήθη μέχρι σημείου τινὸς καὶ ἡ Ἑλβετία, μετὰ ἀποτυχούσας προσπάθειας φορολογίας τοῦ κατεργασμένου προϊόντος ἢ τῆς εἰσαγωγῆς μονοπωλίου. Εἰς τὸ σύστημα τοῦτο ἐμμένει εἰσέτι καὶ σήμερον ¹⁾).

1) Εἰς τὴν Πάργαν, ἡ ὁποία εἶχεν ἀποτελέσει τμῆμα τῶν ἐν Ἠπείρῳ Βενετικῶν κτήσεων (μετὰ τῆς Βονίτσης, Πρεβέζης, Βουθρωτοῦ), ὑπῆρχεν εἰδικὸς τοιοῦτος βαρὺς δασμὸς εἰσαγωγῆς τοῦ Καπνοῦ.

Ὁ δασμὸς τοῦ καπνοῦ εἰς τὰς καπνοπαραγωγικὰς χώρας, εἰς τὰς χώρας τοὔτέστιν ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν κατὰ μέγα μέρος τὰς ἀνάγκας των ἐξ ἰδίας παραγωγῆς καὶ εἰσάγουν μόνον ὠρισμένας τινὰς ποιότητας καλῶν καπνῶν ἀνατολικῶν ἢ ἀμερικανικῶν διὰ τὴν παρασκευὴν ἰδίως καλυμμάτων πούρων διαμορφοῦται κατὰ τρόπον δυσχερέστερον.

Ἐνταῦθα ὁ δασμὸς ἀποσκοπεῖ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, εἶναι δὲ δυνατόν νὰ ὀρισθῇ καὶ βαρὺς πως, διότι ἡ ποιότης τοῦ καπνοῦ δύναται νὰ ἀνεχθῇ τὴν δασμολογικὴν ἐπιβάρυνσιν. Πάντως ἡ δικαία συσχέτισις τῆς διὰ τοῦ δασμοῦ ἐπιβαλλομένης φορολογίας καὶ τῆς ἐπιτοπίου καταναλώσεως εἶναι ζήτημα ἄρκετὰ δυσχερές. Οἱ δασμοὶ τότε ἐνέχουν καὶ σημασίαν προστατευτικὴν.

Οἱ δασμοὶ καθορίζονται εἴτε κατὰ βάρος εἴτε κατὰ ποιότητα. Ὁ δασμὸς ἀναλόγως τῆς ποιότητος δύναται προσφορώτερον νὰ βαρύνῃ προοδευτικῶς τὰς καλυτέρας ποιότητας, εἶναι ὅμως τεχνικῶς δυσεφάρμοστος. Ἡ ἀναλόγως ὅμως πάλιν τοῦ βάρους δασμολόγησις εἶναι τελείως πρωτόγονος καὶ μόνον ὅπου εὕρισκόμεθα πρὸ εἰδικῶν συνθηκῶν (ἰδίως ἐλλείψεως ἐσωτερικῆς παραγωγῆς) δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ· εἶναι ἄξιον ἰδίας μνείας ὅτι ἡ Ἀγγλία χρησιμοποιοῖ τὸ σύστημα τοῦτο. Αὕτη εἰσάγει ἀμερικανικὰ καπνά, τὰ ὁποῖα μάλιστα καὶ δασμολογεῖ ἄρκετὰ βαρέως. Ἡ πρωτόγονος αὕτη φορολογία κάμνει διακρίσεις τινὰς τελείως ἐξωτερικῆς ἰδιοσυστασίας (φύλλα μὲ καυλόν, μίσχον, κοτσάνι ἢ πλευρά, νεῦρα=ραβδώσεις) καὶ βαθμοῦ ὑγρασίας. Ὡσαύτως γίνεται διαφόρησις ἐν τῇ δασμολογίᾳ τῶν διαφόρων προϊόντων τοῦ καπνοῦ (πούρων, σιγαρέττων) οὐχὶ ὅμως κατὰ τὴν ποιότητα ἢ τιμὴν αὐτῶν. Περισσότερον λεπτομερειακῶς δασμολογεῖ ἡ Ἑλβετία τὰ καπνά της, ἡ ὁποία τὰ διαφορίζει ἄρκετὰ ἐντατικῶς, ἀναλόγως τῆς προελεύσεως καὶ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἡμικατεργασμένου καπνοῦ, ἐνῶ διὰ τὰ ἔτοιμα προϊόντα καὶ ἐνταῦθα ἡ δασμολόγησις εἶναι ἀπλουστέρα καὶ ἐπομένως ἄνευ λεπτομερειῶν.

6. Τέλη φυτειῶν, ἐμπορίας, βιομηχανίας.

Πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἀναπτυχθείσας φορολογικὰς διαδικασίας ἔρχονται πάντως ὡς ἐπικουρικαὶ αὐτῶν καὶ τὰ δικαιώματα τῶν

ἀδειῶν. Ταμιευτικῶς δὲν ἔχουν σπουδαίαν σημασίαν, χρησιμεύουν δὲ τὰ δικαιώματα ταῦτα ὡς μέσον ἐλέγχου τῶν ἐπιχειρήσεων, ιδίως τῶν καπνοβιομηχάνων, καπνεμπόρων, ἀλλὰ καὶ τῶν καλλιεργητῶν. Οὕτως ὑποβοηθεῖται ἡ φοροτεχνικὴ ὑπηρεσία. Εἶναι ἰδιοτυπία τῆς ἀγγλοαμερικανικῆς νομοθεσίας, ἡ ὁποία ὅμως ἔχει ἐξαπλωθῇ καὶ ἀλλαχοῦ.

Εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ἐπεδιώκετο ὡσαύτως διὰ τῶν δικαιωμάτων τούτων νὰ παρεμποδισθῇ ἡ γένεσις μεγάλου ἀριθμοῦ καπνοβιομηχανικῶν ἢ καπνεμπορικῶν μικροεπιχειρήσεων, οὕτω δὲ ἡ φορολογικὴ ἐποπτεία νὰ παραμείνῃ εὐχερής. Τὰ δικαιώματα ταῦτα κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν διαμόρφωσίν των ὁμοιάζουν πρὸς τὰ τέλη ἐπιτηδεύματος, τὰ ὁποῖα ἐπιβάλλονται εἰς τοὺς παραγωγούς, ἐμπόρους, βιομηχάνους εἴτε καθ' ὠρισμένον μέτρον, εἴτε ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐπιχειρήσεως (κύκλος ἐργασιῶν ἢ παραγωγή).

Ὡς πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὁμοιάζουν πρὸς τὴν φορολογίαν καταναλώσεως καὶ ἐπιρρίπονται εἰς τὸν καταναλωτήν.

VI. Αἱ ἑλληνικαὶ σχέσεις

10. Παραγωγή.

α') Ἱστορικά.

Ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι εἶναι παλαιά. Δὲν παρῆλθε δηλαδὴ πολὺς χρόνος ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς του ἐν Εὐρώπῃ καὶ κατέφθασεν οὗτος καὶ ἐν Ἑλλάδι. Φαίνεται ὅτι τὸ πρῶτον ἐκαλλιεργήθη εἰς τὴν Ἑπτάνησον καὶ ἐκεῖθεν διεδόθη εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, ὅπου καὶ εὔρε καλυτέρους κλιματολογικοὺς ὅρους.

Ἐν Ἑπτανήσῳ ἐπὶ Βενετοκρατίας, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 14-18 αἰῶνος ὑπῆρχε παραγωγή καπνοῦ. Οὕτως ὁ Πρωσσοὺς περιηγητὴς Βράμσεν ἐπισκεφθεὶς τὴν Κέρκυραν κατὰ τὴν λῆξιν τῆς μικρᾶς γαλλικῆς διακατοχῆς (1797]99) ποιεῖται εὐφημον μνηΐαν περὶ τοῦ Κερκυραϊκοῦ καπνοῦ. Αἱ ἐκθέσεις τοῦ ἀνωτάτου Βενετοῦ ὑπαλλήλου, τοῦ γενικοῦ προνοητοῦ Γριμάνη, ἀναφέρουν ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ἐκαλλιεργεῖτο καπνὸς ἐν Λευκάδι καὶ Κεφαλληνίᾳ. Ὡσαύτως αἱ ἐκθέσεις τοῦ Ἑμου (ἔκδοσις Λάμπρου σελ. 296]8) περὶ τῆς Πελοποννήσου κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀναφέρουν, ὅτι ὁ τελώνης εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀγοράζῃ τὸν παραγόμενον

καπνὸν εἰς ὠρισμένην τιμὴν ¹⁾). Τέλος οἱ πολύτιμοι καὶ δυσεύρετοι πίνακες περὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς Κερκύρας τοῦ οἰκονομολόγου Ξαβερίου Σκροφάνη (1756-1826) κάμνουν μνεῖαν καὶ τῆς εἰσαγωγῆς καπνοῦ εἰς φύλλα καὶ κόνιν εἰς Θεσσαλονίκην, Ἀλβανίαν κλπ. Καὶ ἄλλοι περιηγηταὶ οἰκονομικῶς ἐξετάσαντες τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα (Beaujour) ἢ καὶ ἄλλοι κατόπιν (Urquart) κάμνουν μνεῖαν περὶ καπνοῦ.

β') Σύστασις Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ.

Τὴν σύστασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ καπνοῦ καὶ Τουμπεκίου ἀνέλυσεν ὁ Καθηγητὴς Α. Δαμβέργης. Νεωτέρας ἀναλύσεις περιλαμβάνουσας καὶ τὰς νέας χώρας δὲν ἠδυνήθην νὰ εὔρω.

Κατὰ τὴν ἀνάλυσιν ταύτην τοῦ Δαμβέργη τὰ ποσὰ τῶν προσδιορισθέντων συστατικῶν εἰς τὸν καπνὸν καὶ ἀνήρχοντο κατὰ μέσον ὅρον εἰς 25 ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος ²⁾ εἰς τὰ ἐξῆς ποσοστά :

	Α' Καπνὸς	Β' Τουμπεκίον
	Μέσος ὅρος	Μέσος ὅρος
1. Ποσὸν ὕδατος ο)ο	10.75	8.9
2. » ξηρᾶς οὐσίας	89.25	89.95
3. » Νικοίνης	1.335	1.744
4. » ἄζώτου	3.356	3.71
5. » νιτρικοῦ ὀξέος	1.725	0.115
6. » ἄμμωνίας	0.202	0.115
7. » τέφρας	17.60	17.83

γ') Στατιστικά.

Ἀκολουθοῦν ἀλφαριθμητικῶς κατὰ νομοῦς αἱ καλλιεργηθεῖσαι ἐκτάσεις, ἡ παραγωγή καὶ ἡ ἀξία τοῦ Καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰ ἔτη 1911—1926.

1) Ὁ Ἔμος ἐπρότεινε καὶ συνεργασίαν τῶν Μονοπωλίων καπνῶν Πελοποννήσου καὶ Βενετίας, ἀγοράζοντος τοῦ δευτέρου παρὰ τοῦ πρώτου τὸν ἀναγκαιοῦντα τῇ Κυριάρχῳ καπνὸν εἰς τιμὰς εὐτελεστέρας ἀπὸ τὰς τρεχούσας τότε ἐν Ἀρτι, Θεσσαλονίκῃ, Βόλῳ.

2) Βλ. τοὺς λεπτομερεῖς πίνακας εἰς Δαμβέργην (ἐνθ. ἀν.) καὶ εἰς δύο πίνακας Παπαηλιοῦ μετὰ τὴν σελίδα 157.

1. Νομός Αιτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911—1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	32.717	1.920.078	1.74	3.331.364	Λόγῳ τῆς ἐμπολέμου κα- ταστάσεως δὲν συνκεντρώθη- σαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὁκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	39.447	1.568.741	3.00	4.706.281	
1915	52.341	3.447.944	1.99	6.874.404	
1916	39.720	2.382.022	4.51	10.736.704	
1917	52.055	44.638	678.26	30.276.115	
1918	57.149	41.637	546.88	22.770.090	
1919	47.158	33.275	384.25	12.785.832	
1920	34.666	32.855	414.06	13.604.045	
1921	35.744	29.349	351.72	10.322.630	
1922	48.417	34.526	1.679.66	57.991.941	
1923	67.998	53.158	2.085.94	110.842.680	
1924	63.679	52.532	2.380.29	125.041.510	
1925	60.944	56.031	2.216.72	124.204.935	
1926	80.447	64.314	2.527.82	162.574.100	

2. Νομός Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στρατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	30.734	2.586.563	0.81	2.089.837	Λόγῳ τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὁκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	30.385	1.535.610	0.82	1.262.715	
1915	18.436	1.027.020	0.95	978.850	
1916	37.687	2.395.065	4.28	10.248.682	
1917	47.183	33.759	348.21	11.755.244	
1918	50.828	39.904	347.90	14.960.143	
1919	44.936	34.296	335.17	11.494.823	
1920	45.000	29.759	312.50	9.299.688	
1921	30.877	18.188	1.015.65	18.472.642	
1922	18.159	18.854	1.154.98	21.775.993	
1923	52.143	61.072	1.562.49	95.424.600	
1924	23.667	27.876	1.276.38	35.580.360	
1925	41.027	30.269	1.378.88	41.737.200	
1926	41.872	24.218	1.360.53	32.949.300	

3. Νομός Ἀρκαδίας

Στρώματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρώματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	118	3.437	4.52	15.522	Λόγω τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθη σ α ν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὀκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	527	25.518	4.43	112.953	
1915	243	10.672	3.36	35 840	
1916	1.070	20.793	5.94	123 524	
1917	2.921	1.607	714.45	1.148.120	
1918	4.816	3.041	468.82	1.425.672	
1919	2.500	1.434	335.06	480.480	
1920	827	480	547.23	262.668	
1921	150	58	468.87	27.194	
1922	383	176	1.563.33	275.146	
1923	1.177	776	1.562.50	1.212.500	
1924	1.414	798	2.500.69	1.995 550	
1925	2.180	1.157	1.984.05	2.295.550	
1926	2.307	1.027	1.927.85	1.979.900	

4. Νομός Ἀργεῖς

Στρώματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρώματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	532	28.672	1.33	38.351	Λόγω τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθησ α ν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὀκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	313	15.743	1.38	21.756	
1915	603	23.729	1.76	41.870	
1916	608	24.934	4.18	104.180	
1917	1.098	610	403.49	246.130	
1918	723	458	493.37	225.965	
1919	1.397	771	390.53	301.100	
1920	1.200	1.280	312.50	400.000	
1921	1.000	870	351.72	306.000	
1922	984	663	1.953.13	1.294.925	
1923	2.428	959	1.329.49	1.274.981	
1924	1.437	866	1.361.10	1.178.710	
1925	3.292	2.740	1.661.20	4.551.700	
1926	5.649	4.149	1.522.51	6.316.900	

5. Νομός Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	779	45.547	2.68	121.618	Λόγω τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὀκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	620	11.445	3.02	34.450	
1915	1.033	30.330	2.06	62.334	
1916	25	1.020	4.98	5.080	
1917	776	579	582.99	337.550	
1918	2.634	1.224	629.83	770.916	
1919	1.209	656	405.41	265.948	
1920	295	217	301.20	65.360	
1921	250	108	301.85	32.600	
1922	561	198	465.50	92.169	
1923	17.070	8.460	937.54	7.931.588	
1924	17.024	6.148	2.853.43	17.542.900	
1925	22.419	11.216	2.389.61	26.801.875	
1926	18.089	12.246	2.051.11	25 117.928	

6. Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	191	6.875	2.29	15.762	Λόγω τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὀκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	214	7.975	2.49	19.860	
1915	506	16 680	3.70	61.786	
1916	330	16.223	4.31	69.918	
1917	3.188	1.884	514.55	969.419	
1918	2.038	911	591.28	538.655	
1919	1.060	771	780.93	602.100	
1920	1.000	410	367.16	150.536	
1921	870	448	1.015.65	455.011	
1922	81	72	1.156.85	83.293	
1923	1.166	842	1.895.61	1.596.104	
1924	1.367	713	2.652.61	1.891.310	
1925	2.145	1.099	2.171.70	2.386.700	
1926	1 478	726	2.048.90	1.487.500	

7. Νομός Δράμας

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν εἶχε γίνει ἡ προ- σάρτησίς του εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συ- νεκετρώθησαν στοιχεῖα.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	91.187	4.525.729	3.81	17.241.295	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	—	—	—	—	
1918	—	—	—	—	
1919	45.000	38.400	1.484.38	57.000.000	Ἔνεκα τῆς Συμμαχικῆς κατοχῆς καὶ Βουλγαρικῆς κατοχῆς δὲν συνεκετρώθη- σαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τοῦ ἔτους 1914 εἶ- ναι εἰς ὁκάδας.
1920	68.160	66.683	1.523.43	101.586.732	
1921	62.121	48.463	432.57	5.943.512	
1922	50.544	59.387	784.18	46.570.098	
1923	84.070	82.030	7.812.59	640.866.758	
1924	55.088	30.633	4.296.91	131.627.375	
1925	60.387	43.529	3.721.83	162.007.361	
1926	83.588	60.368	4.292.29	259.116.737	

8. Νομός Ἐβρου

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὰ ἔτη 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920 καὶ 1921 ὁ- πήγετο ὑπὸ τὴν Βουλγα- ρικὴν κυρι- αρχίαν.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	—	—	—	—	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	—	—	—	—	
1918	—	—	—	—	
1919	—	—	—	—	
1920	—	—	—	—	
1921	—	—	—	—	
1922	8.292	7.095	703.11	4.988.556	
1923	9.128	9.237	1.269.51	11.726.439	
1924	11.315	10.201	1.659.56	16.929.124	
1925	13.027	11.494	1.408.21	16.185.925	
1926	19.422	16.043	1.916.72	30.749.865	

9. Νομός Εύβοιας

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	1.029	31.953	0.90	28.526	Λόγω τῆς ἐμπολέ- του καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφράζονται εἰς ὀκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	913	43.920	1.01	44.444	
1915	631	28.993	1.99	57.643	
1916	1.397	63.160	3.92	247.740	
1917	3.936	2.904	555.15	1.612.146	
1918	4.807	3.862	468.71	1.810.152	
1919	10.000	76.800	23.44	1.800.000	
1920	100	65	233.54	15.180	
1921	10	60	250.00	1.500	
1922	24	3	416.67	1.250	
1923	933	759	1.094.52	830.741	
1924	1.019	283	2.114.98	598.540	
1925	5.057	1.628	2.097.40	3.414.575	
1926	1.114	755	2.069.54	1.562.500	

10. Νομός Ζακύνθου

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	5	125	0.64	80	Λόγω τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὀκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	6	165	3.37	556	
1915	20	500	4.45	2.225	
1916	17	230	4.61	1.060	
1917	60	17	418.24	7.110	
1918	50	22	527.27	11.600	
1919	30	12	450.00	5.400	
1920	—	—	—	—	
1921	70	27	933.36	25.200	
1922	6	1	1.875.00	1.875	
1923	10	4	2.346.00	9.384	
1924	—	—	—	—	
1925	—	—	—	—	
1926	—	—	—	—	

11. Νομός Ἡρακλείου

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς σιατήρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν εἶχε γίνει ἡ προσάρτησις τοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφράζονται εἰς ὀκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	1341	45.888	1.84	84.281	
1915	197	10.040	1.83	18.354	
1916	689	29.175	3.98	115.980	
1917	1.139	699	439.93	307.510	
1918	988	424	482.29	204.490	
1919	187	108	350.63	37.868	
1920	84	47	631.49	29.680	
1921	244	122	626.00	76.372	
1922	84	63	3.104.76	195.600	
1923	1.578	962	2.503.89	2.408.742	
1924	13.850	8.816	2.507.28	22.104.175	
1925	26.966	22.793	2.604.56	59.365.825	
1926	6.055	7.437	1.863.73	13.860.550	

12. Νομός Θεσσαλονίκης

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς σιατήρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν εἶχε γίνει ἡ προσάρτησις τοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Ἔνεκα τῆς Συμμαχικῆς κατοχῆς δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐτους 1914 ἐκφράζονται εἰς ὀκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	19.743	1.862.539	1.82	3.393.259	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	25.136	17.268	848.43	14.650.610	
1918	22.965	25.876	707.35	11.229.900	
1919	9.761	13.723	554.68	7.611.910	
1920	15.280	13.638	312.50	4.261.875	
1921	15.416	13.740	432.57	5.943.512	
1922	9.373	8.519	1.874.98	15.972.955	
1923	32.965	30.750	1.836.68	56.404.443	
1924	31.983	23.637	2.047.86	48.405.200	
1925	46.118	41.527	1.797.23	74.633.560	
1926	62.424	54.371	2.289.89	131.373.114	

13. Νομός Ἰωαννίνων

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν εἶχε γίνει ἡ προσάρτησις τοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφράζονται εἰς ὀκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	2.400	89.345	2.07	184.551	
1915	2.467	140.360	1.54	216.689	
1916	4.217	172.972	2.89	500.134	
1917	3.928	2.245	461.34	1.035.704	
1918	3.998	2.083	517.90	1.078.784	
1919	1.706	944	390.44	368.580	
1920	1.504	939	546.65	513.303	
1921	1.849	987	351.72	347.148	
1922	1.498	636	2.344.58	1.491.153	
1923	4.069	1.935	1.583.10	3.063.299	
1924	3.288	1.734	1.348.94	2.391.085	
1925	3.155	1.732	1.430.12	2.476.967	
1926	6.672	6.498	1.915.92	6.701.905	

14. Νομός Καβάλλας

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν ἐγένετο ἡ προσάρτησις τοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Ὑπῆγετο εἰς τὸν νομὸν Δράμας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	—	—	—	—	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	—	—	—	—	
1918	—	—	—	—	
1919	—	—	—	—	
1920	—	—	—	—	
1921	—	—	—	—	
1922	—	—	—	—	
1923	—	—	—	—	
1924	37.377	28.015	4.437.58	124.318.723	
1925	39.753	27.377	3.780.84	103.507.935	
1926	56.438	42.104	4.359.65	183.558.609	

15. Νομός Κερκύρας

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	1.084	52.578	1.49	78.015	Λόγω τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφρά- ζονται εἰς ὀ- κάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	899	44.368	1.44	63.676	
1915	357	34.908	1.52	53.089	
1916	801	20.540	2.20	45.255	
1917	811	561	394.36	221.234	
1918	489	246	588.93	144.877	
1919	539	156	624.62	97.440	
1920	415	234	469.23	109.800	
1921	493	303	937.44	284.044	
1922	107	26	628.37	16.338	
1923	1.018	406	2.346.01	952.480	
1924	637	499	1.293.21	645.312	
1925	680	1.047	1.142.61	1.196.312	
1926	348	156	1.471.60	229.570	

16. Νομός Κεφαλληνίας

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	52	3.281	3.11	10.198	Λόγω τῆς ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν συνε- κεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφρά- ζονται εἰς ὀ- κάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	66	3.021	2.58	7.791	
1915	153	31.585	2.98	93.981	
1916	191	3.045	4.93	15.016	
1917	153	77	484.61	37.315	
1918	87	31	975.65	30.245	
1919	31	13	755.38	9.820	
1920	38	13	766.92	9.970	
1921	39	9	937.44	8.437	
1922	51	55	940.36	51.720	
1923	40	21	1.540.00	32.340	
1924	83	59	2.740.08	161.665	
1925	148	119	1.713.03	203.850	
1926	34	47	1.786.17	83.950	

17 Νομὸς Κοζάνης

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν ἐγένετο προσάρτησις τοῦ εἰς νὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Ἔνεκα τῆς συμμαχικῆς κατοχῆς δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1914 εἶνε εἰς ὁκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	8.762	394.962	2.18	860.670	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1914 εἶνε εἰς ὁκάδας.
1917	8.429	5.429	666.45	3.618.130	
1918	14.476	6.368	546.84	3.482.255	
1919	4.071	2.669	395.29	1.055.040	
1920	4.206	2.799	273.49	765.485	
1921	2.651	1.295	432.57	560.180	
1922	2.811	1.070	782.06	836.804	
1923	9.558	6.429	2.674.16	17.192.175	
1924	15.715	11.712	2.361.51	27.657.955	
1925	18.642	11.320	1.875.46	21.230.254	
1926	28.126	22.701	2.330.84	52.912.485	

18. Νομὸς Κυκλάδων

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία μετρ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	749	40.391	2.50	101.152	Λόγω ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφράζονται εἰς ὁκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	1.998	140.335	2.11	295.925	
1915	2.717	98.822	2.10	207.310	
1916	4.029	158.320	3.39	536.738	
1917	10.888	4.797	731.31	3.508.074	
1918	22.660	11.604	758.31	8.799.435	
1919	8.132	4.936	312.53	1.542.656	
1920	1.726	792	312.63	247.600	
1921	2.167	964	820.36	790.827	
1922	1.725	1.364	1.403.05	1.913.760	
1923	4.487	4.941	1.953.20	9.650.761	
1924	14.953	12.318	5.701.90	70.236.032	
1925	17.959	11.206	2.168.23	24.297.150	
1926	17.298	8.965	2.228.33	19.976.995	

19. Νομός Λακωνίας.

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911—1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	511	30.547	1.81	55.273	Λόγω τῆς ἐμπολέμου κα- ταστάσεως δὲν συνεκεντρώθη- σαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὁκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	88	10.090	1.57	15.875	
1915	84	3.744	1.70	6.355	
1916	73	4.310	2.66	11.475	
1917	215	232	419.87	97.410	
1918	703	504	458.13	230.896	
1919	69	31	253.71	7.865	
1920	142	269	257.87	69.366	
1921	440	394	468.87	184.735	
1922	105	102	1.725.70	176.021	
1923	593	421	860.22	362.153	
1924	258	300	2.156.67	647.000	
1925	2.374	1.981	1.036.36	2.053.020	
1926	264	351	1.895.16	665.200	

20. Νομός Λαρίσης.

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στρατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	36.199	2.156.250	1.70	3.673.650	Λόγω τῆς ἐμ- πολέμου κατα- στάσεως δὲν συνεκεντρώθη- σαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὁκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	33.097	1.709.327	2.08	3.565.038	
1915	34.258	1.680.398	2.67	4.495.063	
1916	47.661	2.932.887	4.95	14.513.574	
1917	79.775	56.474	550.37	31.081.412	
1918	100.226	47.842	412.52	19.735.593	
1919	36.451	31.143	339.84	10.583.641	
1920	73.178	45.784	273.43	12.518.940	
1921	27.945	18.356	359.38	6.596.768	
1922	22.143	14.040	1.562.51	21.937.640	
1923	55.990	61.265	1.257.82	77.060.342	
1924	211.799	51.072	1.810.46	92.463.801	
1925	65.071	48.937	1.584.79	77.554.671	
1926	61.240	41.282	1.867.60	77.098.251	

21. Νομὸς Λασηθίου

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν εἶχε γίνει ἡ προσάρτησις τοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφράζονται εἰς ὀκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	289	7.621	3.96	30.165	
1915	82	3.039	2.85	8.659	
1916	449	10.775	5.90	63.533	
1917	404	163	645.40	103.571	
1918	290	118	487.25	57.496	
1919	150	55	467.24	25.698	
1920	150	64	509.25	32.592	
1921	—	—	—	—	
1922	150	128	1.171.88	150.000	
1923	173	60	2.734.38	164.063	
1924	335	498	1.951.81	972.000	
1925	2.450	732	1.914.48	1.401.400	
1926	593	567	1.574.22	892.580	

22. Νομὸς Λέσβου

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία μετρ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν ἐγένετο ἡ προσάρτησις τοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1914 εἶνε εἰς ὀκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	3.811	219 640	1.23	269.727	
1915	1.510	78.312	1.53	119.528	
1916	3.900	233.167	5 58	1.300.610	
1917	31.629	18.548	768.69	14.257.712	
1918	42.656	25.813	719.69	18.577.250	
1919	28.823	18.188	355.47	6.465 286	
1920	4.813	3.335	371.11	1.237.655	
1921	1.046	667	820.36	547.180	
1922	5.423	2.421	1.899.85	4.599.537	
1923	31.608	27.926	1.810.66	50.564.491	
1924	31.244	27.340	2 314.93	63.290.240	
1925	50.215	37.432	2.043.58	76.495.193	
1926	35.036	19.202	2.273.76	43.660.714	

23. Νομός Μεσσηνίας

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	150	8.281	2.05	16.942	Λόγω τῆς ἐμ- πολέμου κατα- στάσεως δὲν συνεκεντρώθη- σαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφρά- ζονται εἰς ὀ- κάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	60	1.798	3.34	6.001	
1915	187	4.279	2.52	10.813	
1916	173	5.935	5.61	33.300	
1917	513	202	683.86	138.140	
1918	304	160	625.50	100.080	
1919	202	240	939.25	225.420	
1920	49	18	305.55	5.500	
1921	554	388	468.87	181.920	
1922	59	62	702.58	43.560	
1923	175	93	1.639.12	152.438	
1924	146	44	2.184.09	96.100	
1925	104	44	1.852.84	81.525	
1926	262	103	1.658.25	170.800	

24. Νομός Πέλλης

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 δὲν ἐγέ- νετο ἡ προσάρ- τησις τοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Λόγω τῆς ἐμ- πολέμου κατα- στάσεως δὲν συ- νεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Ὑπὲρ τοῦ εἰς τὸν νομὸν Θ)νίκης.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	—	—	—	—	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	3.077	2.265	712.75	1.614.382	
1918	10.203	7.836	546.87	4.285.260	
1919	11.183	8.589	558.49	4.796.860	
1920	8.829	7.600	273.43	2.078.090	
1921	9.011	9.227	1.171.91	10.813.200	
1922	2.582	4.111	1.953.08	8.029.112	
1923	6.146	8.225	1.172.71	9.645.540	
1924	5.357	6.443	1.190.36	7.669.505	
1925	8.296	7.543	1.419.51	10.707.380	
1926	9.741	10.677	1.370.85	14.636.579	

25. Νομός Πρεβέζης.

Στρώματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρώματα	Παραγωγή εἰς σιατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 ὑπήγετο ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφράζονται εἰς ὀκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	1.148	40.476	1.61	65.190	
1915	497	19.867	1.45	28.837	
1916	2.313	75.645	3.98	300.762	
1917	1.769	1.091	464.24	506.485	
1918	1.671	841	419.45	352.755	
1919	1.834	820	390.76	320.425	
1920	1.789	842	546.74	460.355	
1921	473	175	351.72	61.511	
1922	177	23	889.93	20.468	
1923	527	158	1.294.58	204.544	
1924	942	296	1.330.77	393.908	
1925	1.192	503	1.247.68	627.585	
1926	739	431	1.500.90	646.890	

26. Νομός Ρεθύμνης.

Στρώματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρώματα	Παραγωγή εἰς σιατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 ὑπήγετο εἰς τὴν Κρητικὴν αὐτονομίαν. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφράζονται εἰς ὀκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	2.289	81.874	2.58	211 386	
1915	273	14.513	2.93	42.559	
1916	687	40.126	6.13	245.928	
1917	1.020	725	363.93	263.850	
1918	695	526	758.46	398.952	
1919	150	146	783.01	114 320	
1920	336	221	937.36	207.156	
1921	125	80	626.00	50.080	
1922	68	20	1.535.20	30.704	
1923	318	126	1.952.55	246.021	
1924	1.100	660	2.187.50	1.443.750	
1925	4.000	2.500	2.500.00	6.250.000	
1926	2.207	2.184	2.481.91	5.420.490	

27. Νομός Ροδόπης

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὰ ἔτη 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920 καὶ 1921 ὑ- πῆγετο ὑπὸ τὴν Βουλγα- ρικὴν κυρι- αρχίαν.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	—	—	—	—	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	—	—	—	—	
1918	—	—	—	—	
1919	—	—	—	—	
1920	—	—	—	—	
1921	—	—	—	—	
1922	42.000	30 080	4.687.50	141.000.000	
1923	55.168	38.578	6.983.29	269.401.362	
1924	64.215	47.502	4.901.16	232.814.690	
1925	69.477	50.068	4.937.56	247.213 890	
1926	67.638	41.828	6.380.96	266.902.708	

28. Νομός Σάμου

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Λόγω τῆς ἐμ- πολέμου κατα- στάσεως δὲν συνκεντρώθη- σαν στοιχεῖα. Τὰ πρὸς τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὀκτάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	12.571	777.144	1.92	1.490.918	
1915	8.706	445.685	2.41	1.072.070	
1916	10.862	602.102	5.84	3 514.368	
1917	24.182	17.526	1.051.86	18.344.915	
1918	19.279	14.735	1.109.30	16.345.525	
1919	15.294	10.316	429.65	4.432.258	
1920	5.734	6.856	429.71	2.946.092	
1921	7.429	7.526	820.36	6.174.000	
1922	9.323	6.996	2.421.82	16.943.053	
1923	15.742	10.237	5.078.33	51.986.864	
1924	18.636	15.126	2.830.87	42.810.780	
1925	25.692	17.734	2.609.39	46.274.992	
1926	20.213	15.667	3.128.42	49.012.958	

29. Νομὸς Σερρών.

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 ὑπήγετο ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	53.452	3.263.599	3.50	11.434.419	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	—	—	—	—	
1918	—	—	—	—	
1919	16.307	22.413	1.171.86	26.265.000	Ἐνεκα τῆς Συμμαχικῆς καὶ τοχῆς δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1914 εἶναι εἰς ὁκάδας.
1920	37.282	38.429	937.51	36.027.456	
1921	35.077	37.331	432.57	16.148.271	
1922	35.443	39.799	784.18	31.209.580	
1923	49.926	75.093	8.437.48	633.595.686	
1924	66.122	56.735	3.906.06	221.610.180	
1925	79.953	68.283	2.786.08	190.242.010	
1926	69.580	73.292	4.255.74	311.911.966	

30. Νομὸς Τρικινάλων.

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	28.779	1.838.359	1.27	2.337.316	Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 ἐκφράζονται εἰς ὁκάδας.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	28.175	2.084.243	1.96	4.079.612	
1915	24.392	1.485.239	2.50	3.718.918	
1916	94.619	1.719.008	5.18	8.910.820	
1917	41.556	33.665	526.40	17.721.307	
1918	51.037	40.883	409.30	16.733.340	
1919	50.400	41.933	390.62	16.380.000	
1920	40.320	35.530	312.50	11.103.120	
1921	29.520	24.561	351.56	8.634.600	
1922	32.977	13.656	1.340.59	18.307.097	
1923	60.502	50.092	1.171.89	58.702.314	
1924	44.282	42.953	1.640.29	70.455.406	
1925	45.929	43.306	1.531.27	66.313.308	
1926	48.198	37.537	1.921.99	72.145.660	

31. Νομός Φθιώτιδος και Φωκίδος

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μετρ. στατηῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	21.033	1.176.953	1.23	1.452.749	Λόγω ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὁκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	18.780	839.475	1.48	1.235.503	
1915	22.186	1.197.423	2.38	2.850.636	
1916	27.407	1.553.700	4.27	6.633.200	
1917	43.339	22.856	501.40	11.460.072	
1918	42.415	28.883	468.75	13.538.970	
1919	30.672	23.885	371.09	8.863.500	
1920	37.197	23.675	234.37	5.548.755	
1921	28.037	17.765	301.85	5.362.365	
1922	21.074	11.848	1.367.19	16.198.467	
1923	38.074	37.184	1.874.98	66.719.256	
1924	63.158	24.648	2.226.56	54.880.170	
1925	47.847	30.083	1.912.48	57.533.218	
1926	41.233	27.802	2.062.93	57.353.450	

32. Νομός Φλωρίνης

Στρέμματα, παραγωγή και αξία του Καπνού κατά τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς μ. στατηῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 ὑπήγετο ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν. Λόγω ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. * Ἐνεκα τῆς συμμαχικῆς κατοχῆς δὲν κατωρθώθη ἡ συγκέντρωσις στοιχείων.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	774	47.226	1.32	63.322	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	526	207	672.19	139.144	
1918	1.125	483	686.10	331.387	
1919	445	166	391.27	64.950	
1920	1.131	795	468.54	372.492	
1921	1.159	166	257.73	42.783	
1922	354	57	416.78	23.756	
1923	1.753	583	1.015.63	592.112	
1924	1.223	629	2.402.30	1.511.049	
1925	2.166	1.480	1.525.53	2.257.790	
1926	3.145	3.133	2.486.65	7.790.680	

33. Νομός Χαλκιδικῆς

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 ὑπήγετο ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Ὑπήγετο εἰς τὸν νομὸν Θεσσαλονίκης.
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	—	—	—	—	
1915	—	—	—	—	
1916	—	—	—	—	
1917	—	—	—	—	
1918	—	—	—	—	
1919	—	—	—	—	
1920	—	—	—	—	
1921	—	—	—	—	
1922	—	—	—	—	
1923	—	—	—	—	
1924	3.342	2.874	1.599.53	4.597.042	
1925	5.267	4.718	1.804.82	8.515.160	
1926	6.163	5.540	2.232.44	12.367.705	

34. Νομός Χανίων

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 ὑπήγετο ὑπὸ τὴν Κριτικὴν αὐτονομίαν. Λόγω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως δὲν συνεκεντρώθησαν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἐτῶν 1911, 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὁκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	108	4.310	3.25	14.000	
1915	137	6.522	2.58	16.796	
1916	302	17.480	2.93	51.220	
1917	292	208	690.09	143.538	
1918	135	131	523.28	68.550	
1919	56	20	624.00	12.480	
1920	203	142	509.25	72.313	
1921	50	16	781.25	12.500	
1922	85	54	1.166.67	63.000	
1923	444	316	1.039.50	328.482	
1924	4.000	3.200	2.929.69	9.375.000	
1925	20.000	10.240	2.343.75	24.000.000	
1926	3.134	1.625	2.448.01	3.978.020	

35. Νομός Χίου

Στρέμματα, παραγωγή καὶ ἀξία τοῦ Καπνοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1911-1926

Ἔτη	Ἐκτάσεις εἰς στρέμματα	Παραγωγή εἰς στατῆρας	Μέση ἀξία τοῦ μ. στατ.	Ὀλική ἀξία εἰς δραχμὰς	Παρατηρήσεις
1911	—	—	—	—	Κατὰ τὸ ἔτος 1911 ὑπήγετο ὑπὸ τὴν Τουρ- κικὴν κυριαρ- χίαν. Λόγῳ ἐμπολέ- μου καταστά- σεως δὲν σενε- κεντρώθη σ α ν στοιχεῖα. Τὰ ποσὰ τῆς παραγωγῆς τῶν ἔτων 1914, 1915 καὶ 1916 εἶναι εἰς ὀκάδας
1912	—	—	—	—	
1913	—	—	—	—	
1914	3.565	202.390	1.31	264.223	
1915	3.397	82 750	1.92	158.595	
1916	7.221	177.859	7.41	1.317.898	
1917	9.770	6.517	916.37	5.971.982	
1918	11.487	7.066	807.70	5.707.231	
1919	5.911	3.820	381.00	1.455.426	
1920	4.728	3.065	367.16	1.122.037	
1921	49	1.947	351.63	684.617	
1922	4.892	1.795	2.734.38	4.908.212	
1923	8.659	4.654	1.953.13	9.089.867	
1924	6.150	5.820	2.343.84	13.641.150	
1925	9.757	6.399	2.282.95	14.608.620	
1926	11.168	6.458	2.429.14	15.687.367	

Προσωρινὸς ὑπολογισμὸς παραγωγῆς Καπνοῦ 1927 εἰς ὀκάδας

1	Αἰτωλοακαρνανίας	3.515.625	19	Λακωνίας	390.625
2	Ἀργολιδοκορινθίας	2.187.500	20	Λαρίσης	1.757.813
3	Ἀρκαδίας	631.150	21	Λασηθίου	10.500
4	Ἀρτης	117.188	22	Λέσβου	1.250.000
5	Ἀττικοβοιωτίας	490.300	23	Μεσσηνίας	950
6	Ἀχαϊοῆλιδος	23.438	24	Πέλλης	521.280
7	Δράμας	5.000.000	25	Πρεβέζης	70.000
8	Ἐβρου	385.000	26	Ρεθύμνης	140.625
9	Εὐβοίας	20.625	27	Ροδόπης	1.200.000
10	Ζακύνθου	1.445	28	Σάμου	1.000.000
11	Ἡρακλείου	153.000	29	Σερρών	6.000.000
12	Θεσσαλονίκης	2.208.756	30	Τρικάλων	1.100.000
13	Ἰωαννίνων	125.000	31	Φθιωτιδοφωκίδος	800.000
14	Καβάλλας	2.602.070	32	Φλωρίνης	471.755
15	Κερκύρας	22.500	33	Χαλκιδικῆς	449.550
16	Κεφαλληνίας	2.000	34	Χανίων	260.000
17	Κοζάνης	1.171.875	35	Χίου	450.000
18	Κυκλάδων.	781.250		Σύνολον	35.311.820

Ἡ κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔχει ὡς ἑξῆς εἰς χλμ.

Ἔτος	1910	Χιλιόγραμμα	1.440.638
»	1911	»	1.423.648
»	1912	»	1.475.266
»	1913	»	1.460.720
»	1914	»	1.721.313
»	1915	»	2.766.077
»	1916	»	3.426.215
»	1917	»	3.043.815
»	1918	»	3.537.964
»	1919	»	4.199.958
»	1920	»	4.432.321
»	1921	»	5.918.792
»	1922	»	5.180.640
»	1923	»	5.369.278
»	1924	»	5.298.876
»	1925	»	5.049.340
»	1926	»	4.897.483

11. Τὸ Ἐμπόριον

Στατιστικὰ δεδομένα τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔχομεν διὰ τὰ ἑξῆς ἔτη : 1857]59]60]64]65]66]75]76]77]86 καὶ ἑξῆς μέχρι τοῦ 1927. Μέχρι τοῦ ἔτους 1916 κατηρτίζοντο ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 1917 καὶ ἐφεξῆς ὑπὸ τῆς Γενικῆς στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος (Ὑπουργ. Ἐθν. Οἰκονομίας).

α'. Τὰ στατιστικὰ δεδομένα κατετάγησαν εἰς δύο περιόδους ἥτοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1857-1917 (ποσότης συνολικῶς καὶ ἀξία δι' ἕκαστον ἔτος) καὶ 1918—σήμερον (ποσότης κατὰ χώρας προελεύσεως ἢ κατευθύνσεως).

β'. Αἱ μέχρι τοῦ ἔτους 1917 ποσότητες ἐκφράζονται εἰς ὀκάδας, ἀπὸ τοῦ 1918 καὶ πέραν εἰς χιλιόγραμμα, (εἰς τὸν πίνακα τῆς κατὰ χώρας ἐξαγωγῆς τοῦ καπνοῦ εἰς φύλλα ἀπὸ τοῦ 1918 καὶ πέραν εἰς τόνους [1.000 χιλιόγραμμα].

(1) Περὶ τὸ ἑκατομμύριον εἰς Μ. Ἀσίαν.

γ'. Εἰς τὸν πίνακα ἐξαγωγῆς καπνοῦ εἰς φύλλα διὰ τὴν περίοδον 1857—1917 μέχρι μὲν τοῦ ἔτους 1889 εἰς τὰ δημοσιεύματα ἀπαντοῦν ἀριθμοὶ γενικοὶ ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1890 γίνεται διάκρισις δύο εἰδῶν καπνοῦ Ἀργοναυπλίας καὶ λοιπῶν ἐπαρχιῶν.

1. Εἰσαγωγή καὶ Ἐξαγωγή Καπνοῦ εἰς Ταμβάκον

Ποσότης εἰς ὀκάδας καὶ Ἀξία εἰς δραχμὰς.

Εἰσαγωγή			Ἐξαγωγή		
Ἔτη	Ποσότης	Ἀξία	Ἔτη	Ποσότης	Ἀξία
1860	1.287	7.232	1859	6.892	23.966
1861	1.381	11.632	1860	9.072	33.564
1862	656	6.870	1861	17.120	57.331
1863	256	2.159	1862	8.116	29.950
1864	1.767	15.746	1863	2.613	7.247
1865	1.761	15.675	1864	10.570	48.429
1866	1.409	22.116	1865	8.601	37.408
1870	526	5.020	1866	2.713	10.852
1871	1.060	6.193	1871	405	4.812
1872	1.657	7.058	1872	2.881	12.450
1873	638	6.369	1873	435	1.715
1874	747	7.440	1874	104	312
1875	516	2.856	1875	2.540	10.285
1876	809	9.387	1876	1.152	4.712
1877	7μηνῶν 219	7.073	1887	3.586	14.505
1890	105	368	1888	3.945	4.335
1891	403	1.410	1903	17.840	71.360
1892	34	119	1904	11.664	46.596
1893	3	10	1905	3.020	12.080
1896	2.235	7.822	1906	3.867	15.468
1899	1	4	1907	1.892	7.568
1900	124	434	1908	5.121	20.480
1901	3	10	1909	5.663	22.652
1902	350	1.225	1910	3.600	14.400
1903	4	14	1911	2.650	10.600
1910	49	171	1912	1.150	4.600
1914	33	109	1913	240	960
1915	22	75	1914	5.455	21.820
1916	39	176	1915	2.049	10.245
			1919	477	1.493

2. *Είσαγωγή και Έξαγωγή Καπνοῦ εἰς σιγαρέττα*

Ποσότης εἰς ὀκάδας. Ἀξία εἰς δραχμὰς

Εἰσαγωγή			Έξαγωγή		
Ἔτη	Ποσότης	Ἀξία	Ἔτη	Ποσότης	Ἀξία
1898	74	740	1898	1.784	2.676
1899	379	13.265	1899	4.746	7.119
1900	383	13.405	1900	1.140	1.710
1901	28	980	1901	2.008	20.080
1902	82	2.870	1902	755	7.550
1904	185	6.475	1903	707	7.070
1905	201	7.035	1904	1.943	19.430
1906	235	8.225	1905	2.067	20.670
1907	117	4.095	1906	2.078	20.780
1908	102	3.570	1907	1.451	14.510
1909	97	3.395	1908	948	9.480
1910	120	4.200	1909	753	7.530
1911	145	4.640	1910	1.140	11.400
1912	1.639	52.703	1911	1.897	18.920
1913	191	6.685	1912	1.245	12.450
1914	10.197	346.395	1913	1.957	19.570
1915	226	7.910	1914	232	2.320
1916	904	30.920	1915	2.233	33.645
1917	724	25.340	1916	5.985	119.700

3. Ἐξαγωγή Καπνοῦ εἰς φύλλα παντὸς τόπου

Ἔτη	Ποσότης εἰς ὀκάδας	Ἀξία εἰς δραχ.	Ἔτη	Ναυπλίου καὶ Ἀργους		Λοιπῶν Ἐπαρχιῶν	
				Ποσότης	Ἀξία	Ποσότης	Ἀξία
1857	—	783.499	1890	535.531	374.871	2 084.433	3.126.649
1858	823 649	892.939	1891	554.490	386.975	1.111.883	1.667 824
1859	429.391	649.452	1892	1.061.916	743.341	953.805	1.430.707
1860	777.220	883.782	1893	829.968	580.978	1 248.141	1.872.211
1861	851.561	1.100.016	1894	712.090	498.463	1.145.141	1.717.711
1862	335.163	464.782	1895	403.028	282.120	1.068.782	1.603.158
1863	309.168	604.025	1896	1.185.457	829.819	1.097.669	1.752.889
1864	984.210	1.267.828	1897	941.487	658.927	826.988	1.240.480
1865	999.045	1.392.502	1898	613.582	429.507	965.403	1.448.104
1866	477.513	1.077.863	1899	802.103	561.472	1 487.998	2.231.997
1870	340.424	509.813	1900	1.066.369	746.459	1.851.621	2.777.431
1871	617.796	719.583	1901	1.070.795	749.557	2.234.180	3.351.270
1872	1.223 231	1.343.760	1902	1.183 308	828.316	2.374.007	3.561.011
1873	825.563	1.070.073	1903	1.424.680	997.276	3 017.828	4 526.742
1874	1.085.562	1.065.867	1904	1 448.052	1.013.636	3.966.875	5.950.312
1875	1.118.921	1.178.096	1905	958.649	671.054	3.657.359	5 486.038
1876	778.862	682.755	1906	1.600.931	1.440.837	4.670.906	8.407.630
1877	584.097	425.442	1907	1.059.688	953.719	4 232.482	7.618.467
1887	2.101.241	2.317.837	1908	745.064	670.557	3.061.845	5.511.341
1889	2.363.750	2.800.239	1909	967.788	871.009	3.687.593	6.637.667
			1910	749.451	899.341	3.720.538	11.161.704
			1911	1.142.074	1.370.487	5.442.743	16.328.244
			1912	1.450.540	1.740.647	7.128.944	17.822.360
			1913	1.163.985	1.396.781	6.568.759	15.971.898
			1914	1 656.537	2.153.498	15.290.898	39.755.554
			1915	2.335.202	3.736.323	16.506.662	61.763.542
			1916	310.280	682.616	9.976.033	39.743.334
			1917	—	—	9.203.148	46.015.740

Βλέπε σελίδας 66-67

4. Εἰσαγωγή Καπνοῦ
εἰς φύλλα ἐν γένει

5. Εἰσαγωγή καὶ Ἐξαγωγή
Καπνοῦ κεκομμένου

Ἔτη	Ποσότης εἰς ὀκάδας	Ἀξία Δραχμαὶ	Ἔτη	Εἰσαγωγή		Ἐξαγωγή	
				Ποσότης	Ἀξία	Ποσότης	Ἀξία
1857	—	139.123	1889	69	246		
1858	31.444	135.136	1890	133	465		
1859	39.017	142.534	1891	997	3.489		
1860	46.124	171.868	1892	119	416		
1861	40.182	186.131	1893	3	10		
1862	44.276	204.264	1894	33	115		
1863	58.222	200.989	1895	42	147		
1864	261.659	581.145	1896	59	502		
1865	420.752	1.059.807	1897	78	273		
1866	495.080	1.283.383	1898	4	14	41.878	62.617
1872	108.123	289.070	1899	11	385	2.146	3.219
1873	3.713	12.069	1900	83	290	3.320	4.980
1874	2.513	14.021	1901	86	301	4.453	6.679
1875	10.865	42.276	1902	215	752	2.310	11.550
1876	21.268	96.846	1903	84	294	12.345	61.725
1877	5.816	47.483	1904	31	109	3.434	17.170
1887	34.154	69.513	1905	26	91	2.486	12.430
1890	10	30	1906	16	56	135	675
1892	335	1.005	1907	64	224	2.813	14.065
1893	138	414	1908	19	66	1.521	7.605
1894	62	186	1909	54	189	4.868	20.340
1896	175	527	1910	33	115	11.141	57.705
1897	864	2.592	1911	36	144	14.765	73.825
1898	73	219	1912	266	987	10.695	53.475
1899	215	645	1913	259	958	7.045	29.530
1900	65	195	1914	82	303	7.618	38.090
1901	217	651	1915	2.934	11.637	5.676	34.056
1902	227	681	1916	4.448	2.400	3.108	24.864
1903	251	753	1917	4.857	24.285	54.939	439.512
1904	799	2.397					
1905	22	66					
1906	39	117					
1907	27	81					
1908	10	30					
1909	150	450					
1910	42	126					
1911	10	32					
1914	124.649	436.267					
1915	164	558					
1916	234	983					
1917	14 201	59.648					

6. Εἰσαγωγή			Ἐξαγωγή		
Καπνοῦ εἰς τουμπεκὶ (ναργιλέδων)			Καπνοῦ εἰς τουμπεκὶ (ναργιλέδων)		
Ἔτη	Ποσότης εἰς ὀκάδας	Ἀξία εἰς δραχμὰς	Ἔτη	Ποσότης εἰς ὀκάδας	Ἀξία εἰς δραχμὰς
1872	24.885	129.310	1898	8.851	13.275
1873	8.145	35.615	1899	5.638	8.457
1874	9.761	48.655	1900	10.003	15.004
1875	34.525	166.037	1901	29.097	87.291
1876	32.096	197.183	1902	149.746	449.238
1877	27.706	145.160	1903	85.063	255.189
1889	39.788	159.152	1904	18.679	56.037
1890	25.183	100.732	1905	10.599	31.797
1891	22.556	90.224	1906	13.170	39.510
1892	11.918	47.672	1907	11.008	33.024
1893	4.176	16.704	1908	15.544	46.632
1894	6.657	26.628	1909	7.921	23.763
1895	6.788	27.152	1910	16.100	48.300
1896	3.229	12.916	1911	15.565	49.695
1897	1.125	4.500	1912	9.298	26.976
1898	6.668	26.672	1913	19.081	57.243
1899	4.168	12.504	1914	4.949	14.847
1900	10.606	31.818	1915	26.033	104.132
1901	12.485	37.455	1916	7.837	39.185
1902	11.822	35.466	1917	7.596	30.384
1903	11.510	34.530			
1904	8.822	26.466			
1905	9.157	27.471			
1906	4.451	13.353			
1907	9.045	27.135			
1908	9.693	29.079			
1909	8.300	24.900			
1910	6.806	20.418			
1911	5.505	18.717			
1912	6.730	23.653			
1913	5.047	18.269			
1914	30.235	116.952			
1915	7.412	28.186			
1916	1.848	8.380			
1917	4.619	21.247			

7. Εἰσαγωγή Καπνοῦ εἰς σιγάρα (ποῦρα)

Ἔτη	Ποσότης εἰς ὀκάδας	Ἀξία εἰς δραχμὰς	Ἔτη	Ποσότης εἰς ὀκάδας	Ἀξία εἰς δραχμὰς
1870	147.752	446.959	1900	1.084	21.680
1871	112.517	360.810	1901	1.539	30.780
1872	3.908	50.103	1902	809	16.180
1873	2.564	33.812	1903	1.137	22.740
1874	3.013	40.752	1904	907	18.140
1875	5.485	68.164	1905	1.023	20.460
1876	6.751	69.145	1906	1.500	30.000
1877	3.759	36.985	1907	1.134	22.680
1889	696	6.960	1908	887	17.740
1890	564	5.640	1909	672	13.440
1891	353	3.530	1910	566	11.320
1892	615	6.150	1911	582	12.804
1893	592	5.920	1912	1.759	43.129
1894	859	8.590	1913	507	12.675
1895	727	7.270	1914	4.779	128.615
1896	2.492	24.920	1915	1.190	32.130
1897	2.350	23.500	1916	4.397	131.910
1898	227	2.270	1917	1.205	36.150
1899	275	5.500			

Εἰσαγωγὴ Καπνοῦ (κατ' εἶδος) κατὰ Χώρας προελεύσεως κατὰ τὰ ἔτη 1918-1927

Ποσότης εἰς χιλιόγραμμα ἄξια εἰς δραχμὰς

Χῶραι προελεύσεως	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
1. Καπνὸς παντὸς τύπου εἰς φύλλα										
Αἴγυπτος	—	243	1.474	1	2.339	593	6	—	3.816	7.579
Βουλγαρία	—	3	5	73.797	—	6	—	—	—	—
Γαλλία	—	68	—	59.544	—	—	—	—	334	6
Ἑνωμ. Πολιτεῖαι .	—	146	5	—	2.272	5	1	8	9.661	—
Ἰταλία	—	87	—	—	—	—	—	—	14.671	—
Κάτω Χῶραι . . .	—	98	3	—	646	—	—	465	1.439	441
Μεγ. Βρετανία. .	—	4	1	—	913	3	—	—	642	—
Τουρκία.	—	1.696	2.732	27.857	—	3	3	7	50	5.939
Λοιπαὶ Χῶραι . .	—	51	2.184	13.151	—	1	1	4.983	24.069	3.897
Ποσότητες εἰς χιλ.	—	2.396	6.404	174.350	6.170	611	11	5.463	54.682	17.062
Σύνολον ἄξιας . .	—	24.319	60.037	126.4201	122.911	27.983	622	218.501	3.094.980	1.936.800
2. Καπνὸς Ναργιλέδων (τουμπεκί)										
Αἴγυπτος	891	4.542	3.215	1.478	1.047	5.357	8.968	11.456	6.252	7.868
Περσία	7.673	8.687	10.398	13.402	13.199	6.682	5.131	7.667	7.469	8.705
Τουρκία.	—	1.616	677	1.500	492	102	1264	1.157	—	—
Λοιπαὶ Χῶραι . .	—	53	188	355	466	4	102	20	1.500	1.252
Ποσότητες. . . .	8.564	14.898	14.473	16.735	15.204	12.145	15.465	15.465	15.621	17.825
Σύνολον ἄξιας . .	80.292	127.974	90.456	149.275	550.457	1.024.975	874.900	1.062.980	985.650	1.205.546

Χῶραι προελεύσεως	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1926
3. Καπνὸς κεκομμένος										
Ἀλγέριον	—	25.907	—	3	—	—	—	—	—	—
Γαλλία	—	16.394	—	4	—	—	3	19	—	40
Ἑν. Πολιτειῶν . .	62	600	32	12	1	17	146	69	535	199
Μεγ. Βρετανία . .	4	240	586	—	182	383	443	663	394	342
Τουρκία. . . .	—	—	—	—	—	1.281	—	1	44	—
Λοιπαὶ Χῶραι . .	—	5	929	744	7.774	69	157	75	—	56
Ποσότητες . . .	66	43.146	1.547	763	7.957	1.750	749	827	973	637
Σύνολον ἀξίας . .	546	396.643	15.711	9.180	298.935	87.075	24.496	105.655	102.150	137.950
4. Καπνὸς εἰς σιγαρέττα										
Αἴγυπτος	—	89	117	2.813	100	286	42	72	11.815	32
Γαλλία	115	7.670	1	9	—	3	1	5	6.959	19
Ἑν. Πολιτεῖαι . .	—	12	80	65	96	22	65	78	2.209	177
Ἰταλία	—	12	37	—	1	1	—	3	64.613	—
Μεγ. Βρετανία. .	2.555	233	477	59	179	189	189	274	—	402
Τουρκία	—	1.119	1	742	24.982	8.111	5	10	—	—
Λοιπαὶ Χῶραι . .	—	—	137	212	377	24	196	3	25.798	77
Ποσότητες. . . .	2.670	9.135	850	3.900	25.735	8.636	498	400	111.394	707
Σύνολον ἀξίας . .	25.032	427.518	26.563	129.342	3.222.320	2.648.600	72.100	66.155	11.289.840	359.510

Χῶραι προελεύσεως	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
5. Καπνὸς εἰς κυλίνδρους διὰ ταμβάκον										
Ἑν. Πολιτεῖαι . .			1	224	—	1	3			
Μεγ. Βρετταν. . .			3	59	—	38	—			
Λοιπαὶ Χῶραι . .			—	—	1	—	—			
Ποσότητες . . .			4	283	1	39	3			
Σύνολον ἀξίας . .			12	976	8	12.400	280			
6. Καπνὸς εἰς σιγάρα παντὸς εἴδους (ποῦρα)										
Ἀγγλ. Ἰνδίαι . .	221	13	267	9	1	18	18	13	—	10
Αἴγυπτος . . .	18	873	1.678	111	13	125	17	146	—	24
Γαλλία	1.382	40.323	890	1.052	165	5	97	150	109	17
Ἑλβετία	4	56	591	654	257	13	56	137	—	175
Ἑν. Πολιτεῖαι . .	133	1.303	760	268	170	329	284	431	154	221
Ἰταλία	1.564	33	48	257	32	74	6	44	—	—
Κάτω Χῶραι . .	—	925	3.377	1.066	947	347	582	1.121	1.644	476
Μεγ. Βρετταν. . .	124	3.168	3.702	371	177	59	273	141	38	183
Σουηδία	—	4	13	136	61	—	—	—	—	—
Τουρκία	—	326	144	42	1	—	1	54	—	—
Λοιπαὶ Χῶραι . .	—	1.084	1.233	736	1.221	1.653	2351	3.575	5.394	1.648
Ποσότητες . . .	3.446	48.108	12.847	4.682	3.055	2.623	3.685	5.812	7.344	2.754
Σύνολον ἀξίας . .	80.760	2442920	421.639	200.791	408.190	921.500	1.045.325	1.872.215	1.218.100	1.271.360

Ἐξαγωγὴ Καπνοῦ (κατ' εἶδος) κατὰ Χώρας προορισμοῦ κατὰ τὰ ἔτη 1918-1927

Χῶραι προορισμοῦ	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
1. Καπνὸς εἰς φύλλα παντὸς τόπου (Ποσότης εἰς τόννους, δξία εἰς χιλιάδας δραχμῶν)										
Αἴγυπτος	2.737	4.270	4.478	3.428	3.057	1.804	1.822	3.023	3.816	1.901
Αὐστρία.	—	—	—	—	289	1.017	67	79	28	868
Βέλγιον.	—	755	1.326	682	778	1.771	1.338	1.103	928	952
Γαλλία	775	1.434	744	151	524	74	204	236	334	408
Γερμανία	—	386	6.239	10.519	15.402	8.783	18.520	14.429	21.913	19.320
Ἡν. Πολιτεῖαι . .	9.120	5.477	4.331	4.487	9.394	1.857	7.877	11.292	9.661	10.565
Ἰταλία	1.013	1.359	2.280	1.693	3.200	2.896	7.233	8.166	14.671	14.125
Κάτω Χῶραι . . .	—	8.509	3.164	2.860	1.832	1.858	3.039	1.619	1.439	753
Κύπρος	8	89	169	70	250	107	220	186	252	254
Μεγ. Βρετανία. .	150	1.962	562	505	979	287	558	781	642	324
Σουηδία.	—	869	1.085	10	284	32	30	139	441	214
Τουρκία.	2	194	547	184	34	32	131	390	50	4
Φιλλανδία	—	136	612	145	67	128	73	20	78	150
Λοιπαὶ χῶραι . .	160	1.473	1.342	1.518	753	735	721	246	429	2.884
Ποσότητες	13.965	26.913	26.879	26.192	36.843	21.381	41.833	41.709	54.682	52.722
Σύνολον δξίας. . .	134.536	260.506	230.831	262.423	1.390.221	985.676	1.684.846	2.257.090	3.094.080	3.417.640

Χώραπροορισμοῦ	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927
2. Καπνὸς εἰς σιγαρέττα. Ποσότης εἰς χιλιόγραμμα, ἀξία εἰς δραχμὰς										
Αἴγυπτος . . .	—		2.123	—	—	—	9.126	5.256	11.815	12.304
Γαλλία	—		449	—	—	—	1.192	411	6.959	5.620
Ἑν. Πολιτεῖαι.	—		738	—	415	—	51	927	2.209	2.723
Ἰταλία	—		708	—	—	—	6.806	19.255	64.613	12.940
Μεγ. Βρεττανία.	—		—	—	—	—	—	—	2.009	1.507
Κάτω Χῶραι. .	—		5.519	2.255	—	—	24	352	7.226	5.857
Λοιπαὶ Χῶραι .	114		200.627	1.073.167	863.951	29.848	17.628	23.002	19.538	47.030
Ποσότητες . . .	114		210.164	1.075.422	864.366	29.848	34.827	49.203	144.369	87.981
Σύνολον ἀξίας .	1.001		220.991	16.395.846	16.749.055	1.515.670	1.827.265	4.093.115	11.289.840	10.408.620
3. Καπνὸς Ναργιλέδων (Τουμπεκί)										
Αἴγυπτος . . .	—	1.553	1.170	—	—	—	—	—	—	—
Ἑν. Πολιτεῖαι .	6.317	—	51	603	470	—	—	—	712	—
Τουρκία. . . .	—	3.541	255	201	—	—	—	—	—	—
Λοιπαὶ Χῶραι .	—	37	4.465	2.903	2.518	571	—	3	—	384
Ποσότητες. . .	6.317	5.131	5.941	3.707	2.988	571	—	3	712	384
Σύνολον ἀξίας .	27.143	40.073	34.778	18.724	25.488	7.665	—	80	12.000	10.000

Οἱ κυριώτεροι λιμένες ἑξαγωγῆς τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν εἶναι κατὰ τὴν σειρὰν οἱ λιμένες Καβάλλας, Βόλου, Θεσσαλονίκης, Ἀλεξανδρουπόλεως, Πειραιῶς, Πατρῶν, Ναυπλίου, Σάμου, Μυτιλήνης κλπ.

Ὁ κατωτέρω πίναξ δεικνύει τὴν κατὰ λιμένας ἑξαγωγὴν κατὰ τὰ ἔτη 1925—1926.

Ἑξαχθὲν ποσὸν εἰς χλμ.

Λιμένες	1925	1926	Διαφορὰ τοῖς ο)ο
Βόλου	7.019.772	10.085.360	+ 43,7
Ναυπλίου	1.697.822	3.525.489	+ 107,5
Στυλίδος	462.228	602.493	+ 30,2
Πειραιῶς	2.188.585	4.442.879	+ 103,—
Σύρου	26.799	125.419	+ 368,—
Πατρῶν	3.166.519	4.878.413	+ 54,—
Καβάλλας	13.344.401	14.419.042	+ 8,—
Θεσ)νίκης	6.613.341	6.826.077	+ 3,2
Σάμου	1.403.208	3.142.896	+ 124,—
Ἀλεξ)πόλεως	4.580.872	4.434.873	— 3,2
Κρήτης	81.959	197.909	+ 141,5
Μυτιλήνης	1.333.077	2.139.001	+ 60,5
Χίου	310.942	439.672	+ 41,5
Πρεβέζης	—	56.779	—
Νάξου	—	7.860	—
Σύνολον	42.229.525	55.322.162	+ 31.50

12. Ἡ Βιομηχανία.

1. Γενικὰ στατιστικά.

Ἡ βιομηχανία τοῦ Καπνοῦ προκειμένης στατιστικῆς συλλήψεως αὐτῆς βοηθεῖται ἐξόχως ἀπὸ τὰς φορολογικὰς ἀρχάς. Καὶ ὅπου ὑφίσταται μονοπώλιον καὶ ὅπου ὑφίσταται φορολογία τοῦ βιομηχανημένου προϊόντος, ἔχομεν λεπτομερεῖς στατιστικὰς περὶ τῶν ὑφισταμένων ἐπιχειρήσεων τοῦ εἴδους αὐτῶν κλπ. Καὶ αἱ βιομηχανικαὶ στατιστικαὶ μᾶς δίδουν καλὸς πληροφορίας, ἰδίως καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διαβάθμισιν τῶν ἐπιχειρήσεων τὴν κινητήριον δύναμιν αὐτῶν, τοὺς ἐργάτας κλπ.

Οὕτω κατὰ τὰς στατιστικὰς τῆς φορολογικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ἐλειτουργοῦν τελευταίως ἐν Ἑλλάδι 74 καπνεργοστάσια ἐγκατεσπαρμένα εἰς 41 πόλεις. Ἐκ τῶν 74 τούτων καπνεργοστασίων τὰ 56 ἦσαν δημόσια, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 18 ἰδιωτικὰ λειτουργοῦντα ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Δημοσίου.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν καπνεργοστασίων τούτων εἶναι ἀληθῶς μέγας ἐν σχέσει μὲ τὰς σημερινὰς ἀνάγκας ἐν Ἑλλάδι. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Οἰκονομικῶν ¹⁾ καὶ ἡ ὑπηρεσία προέτεινε τὴν ἐλάττωσιν αὐτῶν. Ἡ προβαλλομένη δικαιολογία τῆς λειτουργίας περισσοτέρων καπνεργοστασίων διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς κινήσεως τοῦ καπνοῦ εἰς φύλλα καὶ πρὸς δίσωξιν τοῦ λαθρεμπορίου δὲν εἶναι σοβαρά, ἀφοῦ εἰς τὰς περιφερείας εἰς ἃς παράγεται ἡ μεγαλυτέρα ποσότης καπνοῦ εἰς φύλλα (Δράμας, Ξάνθης, Σέρρας, Ζίχνη, Πράβιον) δὲν λειτουργοῦσι καπνεργοστάσια τοῦ Δημοσίου, ἡ δὲ καταδίσωξις τοῦ λαθρεμπορίου διενεργεῖται συστηματικώτερον ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶν Ἐφόρων, καθόσον οὗτοι ὥς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας των διαθέτουσι περισσότερα μέσα πρὸς καταδίσωξιν τούτου.

Τὰ καπνεργοστάσια ἔχουν καὶ περὶ τὰ 19 παραρτήματα ὧν ἀπάντων ἐζητήθη ἡ κατάργησις ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν Οἰκονομικῶν. Εἰς τὰ ἐργοστάσια ταῦτα ἔχουν ἐγκατασταθῇ 190 σιγαροποιητικαὶ μηχαναί, ἐξ ὧν εὐρίσκονται ἐν λειτουργίᾳ περὶ τὰς 150, πρὸς δὲ καὶ 244 καπνοκοπτικαὶ μηχαναὶ ἐξ ὧν λειτουργοῦν 180 περίπου. Προσωπικὸν (ἐπόπται, βιομηχάνων, μηχανοτρίπται, καπνοκόπται, πακεταρισταί, ταινιασταί, σφραγισταί, σιγαροποιοί, ψαλιδισταὶ ἐργάται κλπ.) εἰργάζοντο τῷ 1925 3500 περίπου, ἐξ ὧν 2000 περίπου γυναῖκες.

Ἡ στατιστικὴ τοῦ 1907 δὲν μᾶς δίδει σπουδαίας πληροφορίας ἐπαγγελματικὰς σχετικῶς μὲ τὸν καπνόν, πολὺ περισσότερας ὅμως μᾶς δίδει ἡ τοῦ 1920.

II. Ἡ βιομηχανικὴ ἀπογραφὴ τοῦ 1920.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920 εὐρέθησαν ἐν ὅλῳ 305 ἐπιχειρήσεις Καπνοβιομηχανίας ἐκ τούτων :

1) Βλ. Τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς Οἰκονομικῶν 1925 σελ. 66.

2) Βλ. Σερραίου Ι. Περὶ τῶν Καπνεργοστασίων τοῦ Κράτους. Εἰς τὴν Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν Τομ. 2 (1925) σελ. 393.

123	ἀπησχόλουν	1—5	ἐργάτας	(Μικρὰ βιομηχανία)
118	»	6—25	»	(Μέση »)
64	»	25	καὶ ἄνω	(Μεγάλη »)

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω 305 καπνοβιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ 83 ἐχρησιμοποιοῦν μηχανικοὺς κινητήρας ἀνερχομένους ἐν συνόλῳ εἰς 127 καὶ μὲ δύναμιν 677.33 ἴππων. Ἐκ τῶν κινητήρων τούτων 42 μὲν ἐλειτουργοῦν δι' ὕδατος ἢ δι' ἀτμοῦ ἢ διὰ πτωχοῦ ἢ φωτιστικοῦ ἀερίου ἢ δι' οἰνοπνεύματος βενζίνης ἢ βαρέων ἐλαίων, ἢ δι' ἀνέμου καὶ ἦσαν δυνάμεως 286 ἴππων ἐν συνόλῳ, 85 δὲ ἦσαν ἠλεκτρικοὶ μὲ δύναμιν 391.33 ἴππων ἐν συνόλῳ.

Οἱ κινητήρες οὗτοι κατανέμονται εἰς τὰς ὡς ἄνω κατηγορίας μικρᾶς, μέσης καὶ μεγάλης βιομηχανίας ὡς ἑξῆς :

α')	Κατηγ. κινητ. διαφόρων λειτουργ.	11	δυν.	31,5 ἴπ.	ἠλεκτρ.	4 δ.	11
β')	» » » »	17	»	192.5	»	»	58 δ. 285
γ')	» » » »	14	»	59	»	»	23 δ. 95,3

Εἰς τὰς εἰρημένας ἐπιχειρήσεις ἀπησχολεῖτο προσωπικὸν 7956 ἐν συνόλῳ ἀτόμων, ἐξ ὧν 380 ἀρχηγοί, διευθύνται ἢ κύριοι τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ 7576 λοιπὰ πρόσωπα—ἐργάται καὶ ὑπάλληλοι—(εἴτε μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ κυρίου, Διευθυντοῦ ἢ ἀρχηγοῦ τῆς ἐπιχειρήσεως εἴτε μή). Ἐκ τοῦ συνόλου τοῦ προσωπικοῦ τούτου 4524 ἦσαν ἄρρενες καὶ 3432 θήλεις.

Ἡ κατανομή τοῦ προσωπικοῦ τούτου εἰς τὰς ὡς ἄνω κατηγορίας μικρᾶς μέσης καὶ μεγάλης βιομηχανίας ἔχει ὡς ἑξῆς :

α') Κατηγορία	β') Κατηγορία	γ') Κατηγορία
ἐργαζ. προσ. ἐν συνόλῳ 492	ἐργαζ. προσ. ἐν συνόλῳ 1500	ἐργ. προσ. ἐν συν. 5964
κύριοι κλπ. ἐπιχειρ. 130	κύριοι κλπ. ἐπιχειρ. 148	κύριοι κλπ. ἐπιχ. 102
λοιπὰ προσ. » 362	λοιπὰ προσ. » 1352	λοιπὰ προσ. » 5862
ἐκ τούτων	ἐκ τούτων	ἐκ τούτων
ἄρρενες ἐν συνόλῳ 394	ἄρρενες ἐν συνόλῳ 1058	ἄρρενες ἐν συν. 3072
θήλεις » » 98	θήλεις » » 442	θήλεις » » 2892

Σημαντικὴ εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀνωτέρω δύο στατιστικῶν καθόσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιχειρήσεων, τοῦ ἀπησχολουμένου προσωπικοῦ κλπ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ δεδομένα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1920 ἔχουν ὑπ' ὄψιν αὐτῶν «ἐπιχειρήσεις καπνοβιομηχανίας» ἐνῷ τὰ δεδομένα τοῦ Ὑπουργείου τοῦ 1925 μόνον «καπνεργοστάσια».

Στατιστικὴν τῶν καπνεμπόρων δὲν μᾶς δίδουν αἱ ἀπογραφαί. Τοιαύτη θὰ ἦτο δυνατόν νὰ καταστρωθῇ ἀπὸ τὴν καπνεμπο-

ρικὴν ὁμοσπονδίαν τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ὁποίαν συσσωματοῦνται ὅλα τὰ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχοντα καπνεμπορικὰ σωματεῖα, ἦτοι :

1) Ἡ Ἑνωσις Ἑξαγωγικῶν Οἰκῶν Καπνοῦ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, 2) ὁ Σύλλογος Καπνεμπόρων Μακεδονίας καὶ Θράκης, 3) ὁ Σύλλογος Καπνεμπόρων Θεσσαλονίκης, 4) ὁ Καπνεμπορικὸς Σύλλογος Ἀγρινίου, 5) ὁ Καπνεμπορικὸς Σύνδεσμος Καρδίτσας, 6) ὁ Σύλλογος Καπνεμπόρων Ξάνθης, 7) ὁ Καπνεμπορικὸς Σύλλογος Σάμου καὶ 8) ὁ Σύνδεσμος Καπνεμπόρων Βόλου.

13. Ἡ Φορολογία.

Ι. Ἱστορικὴ Εἰσαγωγή.—Ἐν Ἑλλάδι ἡ πρώτη φορολογία τοῦ καπνοῦ ἐπεβλήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΡΚΣΤ' τῆς 27 Ἀπρ. 1883. Αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ νόμου τούτου ἀποτελοῦν ἔτι καὶ σήμερον τὰς βάσεις τῆς περὶ καπνοῦ φορολογίας. Ἐννοεῖται ὅτι ἔκτοτε ἡ νομοθεσία αὕτη πλειστάκις ἐτροποποιήθη ¹⁾, ἐπὶ χρονικόν τι δὲ διάστημα μάλιστα (1885—1887), καὶ κατηργήθη ὁ νόμος οὗτος τοῦ 1883, ἀντικατασταθεὶς ὑπὸ τοῦ νόμου ΑΣΞ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885. Τὸ 1887 ἐπανῆλθεν ὁμως πάλιν ἐν ἰσχύϊ τὸ παλαιὸν σύστημα τοῦ νόμου 1883 (Νόμος ΑΥΚ' τῆς 12 Ἀπριλίου 1887).

Ἀνασκοπῶν τις τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκ τῶν συζητήσεων τῆς Βουλῆς ²⁾, ἔχει περίπου τὴν ἐξῆς εἰκόνα :

1) Αἱ τροποποιήσεις ἃς ἔκτοτε ὑπέστη ὁ νόμος εἶναι αἱ ἐξῆς :

Νόμος ΑΡΞ' τῆς 27 Μαρτίου 1884, νόμος ΑΣΞ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885, δι' οὗ κατηργήθη τὸ σύστημα τοῦ νόμου 1883· Νόμος ΑΥΚ' τῆς 12 Ἀπριλίου 1887 περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ κράτει καταναλισκομένου καπνοῦ, δι' οὗ ἐπανῆλθε πάλιν τὸ σύστημα τοῦ Νόμου τοῦ 1883. Ὁ Νόμος οὗτος ἐτροποποιήθη πάλιν πλειστάκις (1892 τρίς, 1895, 1896, 1900, 1909 δις) καὶ ἐξεδόθησαν καὶ ἄλλοι σχετικοὶ νόμοι μέχρι τῆς κωδικοποιήσεως αὐτῶν διὰ τοῦ Β. Διατάγματος τῆς 13 Ἀπριλίου 1920, εἰς ὃ μνημονεύονται οἱ ἀπὸ τοῦ 1887 κωδικοποιημένοι νόμοι. Βλ. καὶ ἔκθεσιν τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς Κωδικοποιήσεως Ν. Ράμμου, καθὼς καὶ τὴν παλαιότεραν ἀλλὰ μὲ ἱστορικὸν ὕλικὸν συλλογὴν Ν. καὶ Β. Διαταγμάτων περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ τοῦ 1917.

(2) Βλ. Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων τῆς Βουλῆς Περίοδος Θ' συνόδου Β' 1882]1883 σελ. 1077 ἑπ. Βλ. ὡσαύτως καὶ τὰ σχετικὰ πρακτικὰ καὶ

Πρὸ δεκαετίας ἀναφέρει ὁ βουλευτὴς Πετρίτης (ἐνθ. ἀν. σελ. 1136) ὑπέρμαχος τοῦ φόρου, ὅτι εἶχον εἰσαχθῇ διάφορα νομοσχέδια εἰς τὴν Βουλὴν περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ, κανὲν ὅμως δὲν εἶχεν καταλήξει εἰς νόμον. Φαίνεται ὅτι ταῦτα προσέκρουον εἰς τὴν ἀντίδρασιν τῶν βουλευτῶν καπνοφόρων ἐπαρχιῶν καὶ δὴ τῶν παραγουσῶν κατωτέρας ποιότητος. Τοιαύτην ἐπίμονον κριτικὴν ὑπέστη καὶ τὸ Νομοσχέδιον τοῦ 1883 τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Π. Καλλιγᾶ. Ὁ Τρικούπης ὅμως εἶχεν ἀνάγκας οἰκονομικὰς ¹⁾ καὶ δὲν ἐπέτρεψε τὴν φορὰν ταύτην νὰ ματαιωθῇ καὶ πάλιν, ἀποκρούσας δεξιῶς (βλ. τὴν συζήτησιν ἐνθ. ἀν. 1152) ἀναβλητικὴν τροπολογίαν τοῦ Δηλιγιάννη, ἡ ὁποία θὰ παρέπεμπε καὶ τοῦτο εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Καλένδας.

«Ἐάν ἤρκει νὰ ἀναβάλλεται ἡ ὑφισταμένη συζήτησις, ἔλεγεν ὁ Τρικούπης, μέχρι τῆς τυπώσεως καὶ διανομῆς τῆς τροπολογίας θὰ ἦτο εὐκόλον νὰ ματαιοῦται πᾶσα ψήφισις νομοσχεδίου». Αἱ τροπολογίαι ἄλλως τε αἰτείνουσαι πρὸς ἀναβολὴν εἰσήχθησαν κατὰ τὴν τρίτην συζήτησιν κατεσπασμένως. Αἱ τροπολογίαι αὗται εἶπεν ὁ Τρικούπης ὅτι δὲν ἦσαν μελετημέναι, διότι τὸ νομοσχέδιον εἶχεν ἐκτυπωθῇ ἀπὸ τῆς 28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1882, συνεζητεῖτο δὲ εἰς τρίτην ἀνάγνωσιν τὴν 9—11 Μαρτίου 1883, ἡδύναντο ἐπομένως νὰ εἶχον τυπωθῇ καὶ διανεμηθῇ ἐγκαίρως ²⁾.

τὸ παράρτημα τῆς Περιόδου Θ' καὶ συνόδου Β'. Τὸ Νομοσχέδιον τοῦ Τρικούπης περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος τοῦ καταναλισκομένου καπνοῦ συνεζητήθη εἰς α' συζήτησιν τὴν 3 Μαρτίου 1883 (ἐνθ. ἀν. σελ. 1077) εἰς β' τὴν 8 Μαρτίου 1883 (ἐνθ. ἀν. σελ. 1127) καὶ εἰς τρίτην τὴν 9—11 Μαρτίου 1883 (ἐνθ. ἀν. σελ. 1150, 1173 κ. ἐξ. Β'). καὶ εἰς παράρτημα ἰδίου τεύχους ἀγορεύσεις παραλειφθείσας.)

(1) Ὁ Π. Καλλιγᾶς εἶχεν ὑποβάλει τότε τέσσαρα νομοσχέδια 1. περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος καταναλώσεως ζύθου καὶ πνευματωδῶν ἐν γένει ποτῶν, 2. περὶ ἐπιβολῆς φόρου καὶ δικαιώματος καταναλώσεως ἐπὶ τῶν οἴνων, 3. περὶ ἐπιβολῆς δικαιώματος ἐπὶ τῆς καταναλώσεως καπνοῦ πάντα μετὰ χρονολογίαν 28 8)βρίου 1885 καὶ 4. Νομοσχέδιον περὶ ὑποκλειστικοῦ δικαιώματος εἰσαγωγῆς καὶ πωλήσεως σιγαιέττων τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1882).

(2) Ἄλλας τροπολογίας βλ. εἰς τὸ Παράρτημα. Αἱ κυριώτεραι ἦσαν:

α) Στεφ. Σιουλούδη.—Ἄν. Πετρίτης (ἀριθ. 237).—Ἀπαλλάσσουμεν τοῦ φόρου καταναλώσεως τὸν εἰς τὰ ἐν τῇ διαμετακομίσει ἐγκατεστημένα ἐργοστάσια κοπτόμενον καπνὸν καθὼς καὶ τὸν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰσαγόμενον, κοπτόμενον δὲ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπανεξαγόμενον.

Ἐνῶν δηλαδή πολλοὶ βουλευταὶ ἴσως δηλιγιαννικοὶ (Α. Ἀντωνόπουλος, Η. Ποταμιᾶνος, Ἀθ. Πετιμεζᾶς, Γ. Ζηνόπουλος κλπ.) ἐκηρύχθησαν ἀναφανδὸν κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ νομοσχεδίου, ὁ Δηλιγιάννης ἀπεδέχθη μὲν αὐτὸ κατ' ἀρχήν, διότι οὗτος πρὸ 4 ἐτῶν (1879) ὡς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἶχεν εἰσαγάγει παρόμοιον ¹⁾, προσεπάθει ὅμως νὰ ματαιώσῃ ἐμμέσως τὴν ἐπιψήφισιν αὐτοῦ, διαφωνῶν εἰς τὸ ποσὸν τοῦ φόρου, τὸν τρόπον τῆς βεβαιώσεως αὐτοῦ καὶ τὴν ἐνοικίασιν τῆς εἰσπράξεως τούτου. Πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ τις, ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα τῶν πολεμίων τῆς φορολογίας, παρ' ὅλας ἴσως τὰς ὑπερβολὰς των, δὲν ἦσαν εὐκαταφρόνητα, προέτεινον δὲ οὗτοι ἐν περιπτώσει μὴ ἐπικρατήσεως τῆς γνώμης αὐτῶν σοβαρὰς τροπολογίας, ἰδίως δὲ ἐπιβολὴν διαφορικῆς φορολογίας ἀναλόγως τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ.

Ὁ Ἀντωνόπουλος προέβλεπεν «ὅτι τὸ νομοσχέδιον θὰ εἶχεν ὡς βεβαίαν συνέπειαν τὴν καταστροφὴν ὁλοκλήρου γεωργικοῦ πληθυσμοῦ καταγινομένου εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ καπνοῦ, ἰδίως ἐν Ἀργολίδι . . . συνάμα δὲ ὅτι ὁ φόρος οὗτος θὰ ἦτο ἐπιζήμιος εἰς τε τὴν ἐμπορίαν καὶ τὴν παραγωγὴν τοῦ καπνοῦ.»

Ὁ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ εἰσαγωγικὸς δασμὸς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης 1.50 δρ. κατ' ὁκᾶν γενικῶς, ἄνευ διακρίσεως καπνοῦ εἰς φύλλα καὶ κεκομμένου, εἶχεν ἀναλυθῇ τότε εἰς δύο δασμοὺς ἀρκετὰ ηὐξημένους ἐν σχέσει πρὸς τὸν παλαιόν: δηλαδή τοῦ κομμένου εἰς δρ. 8 κατ' ὁκᾶν καὶ τοῦ καπνοῦ εἰς φύλλα δρ. 4.50. Οἱ δασμοὶ οὗτοι μὲ ἄλλους προσθέτους (τῶν ἐτῶν 1877 καὶ 1882) καὶ τὴν τότε φορολογίαν ὁδοποιῖας ἀνῆρχοντο εἰς 10.65 δρ. καὶ 6 κατ' ὁκᾶν.

β) Διαλέτη—Βλαχοπούλου (ὑπ' ἀριθμ. 307). Αὕτη προτείνει 1 δρ. δικαίωμα καταναλώσεως κατ' ὁκᾶν (ἀντὶ τῶν 3 τοῦ Νομοσχεδίου τῆς Κυβερνήσεως).

γ) Δ. Μουτσοπούλου (320). Αὕτη ἐπέβαλλε δρ. 2,50, κατήργει τὰ δημόσια ἐργαστάσια καὶ ἄφινεν ἐλευθέραν τὴν σύστασιν τῶν κοπτηρίων εἰς οἰονδήποτε, ἐφοδιαζόμενον μὲ εἰδικὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν.

δ) Θ. Δηλιγιάννη (327). Αὕτη ἐπρότεινεν ἐπιβολὴν δικαιώματος 1.50 δρ. ἀντὶ τῶν 3.

(1 Τότε προέτεινεν ἐπιβολὴν δικαιώματος δρ. 1 κατ' ὁκᾶν, ἡ δὲ 1883 (δηλαδή κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ νομοσχεδίου Καλλιγᾶ) ἐδέχετο 1.50.

Τὸ νομοσχέδιον λοιπὸν διὰ τοῦ ἐπιβαλλομένου δικαιώματος ἐπεβάρυνε τότε τὸν τε εἰσαγόμενον ἔξωθεν καπνὸν ἀξίας δρ. 15 κατὰ μέσον ὄρον καὶ τὸν ἐσωτερικὸν ἀξίας, κατὰ μέσον ἐπίσης ὄρον, δρ. 1.50 κατ' ὁκᾶν διὰ τοῦ αὐτοῦ φόρου τῶν δρ. 4.30 ¹⁾· ἐπομένως ἀνίσως ἐφορολογεῖτο ὁ ἔξωθεν εἰσαγόμενος καπνὸς καὶ ὁ ἐγχώριος. Ἐνῶ δηλαδή ὁ φόρος ἀνῆρχετο εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τοῦ ἔξωτε-
ρικοῦ, ὑπερέβαινε τὸ ὀκταπλοῦν τῶν καπνῶν Ἀργολίδος ²⁾, τὰ ὁποῖα κατὰ μέσον ὄρον ἐξετίμα εἰς δρ. 0,50 κατ' ὁκᾶν ὁ Ἀντωνόπουλος. Τοιοῦτοτρόπως ἐφορολογοῦντο ὑπερμέτρως αἱ ἐργατι-
καὶ τάξεις, «διὰ τὰς ὁποίας ὁ καπνὸς δὲν εἶναι ἀντικείμενον πολυ-
τελείας, ἀλλὰ μία ἀνάγκη, διότι κατέχονται ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ
καπνοῦ, πάθους ὅπερ γεννᾶται ὡς ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ ἐπαγγέλματός
των καὶ ἔνεκα οἰκονομικῶν καὶ ἄλλοτε βιωτικῶν δυσχερειῶν.»

Ἄλλα ἐπιχειρήματα κατὰ τοῦ φόρου ἦσαν ὅτι οὗτος θὰ παρεκώλυε τὴν ἐξαγωγήν, ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον τὸ κράτος θὰ ἐκέρ-
διζεν εἰσπράττον τὸ δικαίωμα καταναλώσεως ἐν τῷ ἐσωτερικῷ θὰ
τὸ ἔχανεν ἡ οἰκονομία τῆς χώρας ἀπὸ τὴν ἐξαγωγήν.

Εἰς τὴν τρίτην συζήτησιν ὁ Τρικούπης ἀντέταξεν ὅτι ἐπὶ τοῦ
εἰσαγομένου παρ' ἡμῖν καπνοῦ εἰσεπράττοντο ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ
δικαιώματα καταναλώσεως, ἰδίως ὅμως ὅτι ὁ διαφορισμὸς τῆς
φορολογίας εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις ταύτας ἔχει ὡς συνέπειαν τὸ
νὰ εἰσπράττῃ τὸ Δημόσιον τὸν κατώτερον πάντοτε φόρον (σελ.
1159 ἐνθ. ἀν.), ὅτι οὗτος δὲν ἀπασκόπει νὰ χάσῃ τὰ 8 περίπου ἑκα-
τομμύρια δραχμῶν, τὰ ὁποῖα εἰσέηγοντο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν
χώραν ἀπὸ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ καπνοῦ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, διὰ τῆς
πολεμικῆς καὶ τῆς τροποποιήσεως τῆς ἀντιπολιτεύσεως ἦτο ἴσως
δυνατὸν νὰ ἐλάμβανε χώραν.

(1) Τὸ νομοσχέδιον ὥριζε 3 δρ. κατ' ὁκᾶν, 80 διὰ τὴν ἀξίαν τῶν
ταινιῶν καὶ 0,50 διὰ τὰς ἐν τοῖς ἐργοστασίαις τοῦ Δημοσίου ἐργασίας=4,30.

(2) Ἡ πεδιάς τοῦ Ἀργους παρῆγε καπνὸν ἀρκετὸν ἀλλὰ κατωτέ-
ρας ποιότητος. Ὁ Ποταμιᾶνος μάλιστα ἀναφέρει εἰς τὴν ἐκτενεστάτην ἀγό-
ρευσίν του, ὅτι κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος ἐπωλήθησαν περὶ τὰς 200.000
καπνῶν ἀργολικὰ ἀντὶ 18 λεπτῶν (ἡ μέση ποιότης ἀντὶ 0,30—0,40 καὶ ἡ
καλὴ ἀντὶ 0,60).

Συζητήσεις μεγάλη διεξήχθη ¹⁾ μεταξύ τῶν Γεωργαντᾶ—Τρικούπη κλπ. καὶ περὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐνοικιάσεως τοῦ δικαιώματος, συσχετισθείσης ταύτης μὲ τὸ δάνειον τῶν 120 ἑκατομ. Ὁ Τρικούπης δὲν ἐπέμεινεν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πολὺ, δι' ὃ καὶ ἐνῶ τὸ νομοσχέδιον ἔφερεν εἰς ἐλάχιστον προσφορὰν διὰ τὴν ἐνοικίαν δρ. 4.000.000 ὁ νόμος ἐνέγραψεν 8. Τέλος τὸ νομοσχέδιον ἐψηφίσθη τῇ 11 Μαρτίου διὰ ψήφων 106 κατὰ 64 ἐνὸς ἀρνηθέντος ψήφου.

II. Ὁ Νόμος τοῦ 1883]87 καὶ αἱ μετὰ ταῦτα τροποποιήσεις. Ἡ Φορολογία τοῦ ἐν Ἑλλάδι κατυναλισκομένου καπνοῦ ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον διὰ τοῦ νόμου ΑΡΚΣΤ' τῇ 27 Ἀπριλίου 1883. Τὸ διὰ τοῦ νόμου τούτου καθιερωθὲν σύστημα τῆς φορολογίας τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ κατηργήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΣΞ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885. Τρίτος κατὰ σειρὰν ψηφισθεὶς νόμος περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ εἶναι ὁ ΑΥΚ' τῆς 12 Ἀπριλίου 1887, δι' οὗ ἐπανήλθεν ἐν ἰσχύϊ τὸ διὰ τοῦ νόμου ΑΡΚΣΤ' τοῦ 1883 εἰσαχθὲν σύστημα ὅπερ ἰσχύει ἄχρι τοῦδε, ἐπεκταθὲν καὶ εἰς τὰς Νέας Χώρας.

Τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ νόμου τοῦ 1887 τροποποιεῖται διαρκῶς, ἀναλόγως τῶν ἐκάστοτε περιστάσεων. Ἡ γενικὴ κωδικοποίησις ἠκολούθησε τὸ ἐξῆς σύστημα: Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ εἴδους τοῦ φόρου καὶ τῆς εἰς τὴν Παλαιὰν καὶ Νέαν Ἑλλάδα ἰσχύος τῶν νόμων, ὁ κῶδιξ διηρέθη εἰς 5 τμήματα· οὕτω περιλαμβάνονται εἰς τὸ α' μέρος αἱ διατάξεις αἱ ἀφορῶσαι τὸν φόρον καταναλώσεως γενικῶς, εἰς τὸ β' αἱ ἐπὶ τοῦ καπνοῦ τοῦ παραγομένου ἐν τῷ Παλαιῷ Βασιλείῳ, Χίῳ, Σάμῳ καὶ Κρήτῃ ἑγγειος φόρος, εἰς τὸ γ' ἡ δεκάτη ἐπὶ τοῦ καπνοῦ τῶν Νέων Χωρῶν, εἰς τὸ δ' αἱ διατάξεις αἱ ἀφορῶσαι εἰδικῶς τὸν καπνὸν τῶν Νέων Χωρῶν καὶ εἰς τὸ ε' αἱ ἀφορῶσαι τὸν φόρον ἐπιτηδεύματος τῶν ἰδιοκτητῶν σιγαροποιητικῶν μηχανῶν.

III. Τὸ σημερινὸν φορολογικὸν σύστημα. α) Φόρος ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ. Ὁ Φόρος οὗτος κατ' ἀρχὰς ὑφίστατο κεχωρισμένως διὰ τὴν Παλαιὰν

(1) Αἱ συζητήσεις περιστράφησαν καὶ συγκριτικῶς εἰς ἄλλας χώρας Γαλλίαν, Τουρκίαν, Βέλγιον κλπ. καὶ εἶναι ἄρκετὰ διδακτικαὶ καὶ μὲν περιεχόμενον, πρᾶγμα ὃχι ἴσως τόσον σύνηθες εἰς κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις.

καὶ Νέαν Ἑλλάδα. Ἐνοποιηθεὶς κατὰ τὸ ἔτος 1921]22 διηρέθη καὶ πάλιν κατὰ τὸ 1924]25 εἰς κύριον καὶ πρόσθετον φόρον, περὶ οὗ διαλαμβάνομεν ἀμέσως κατωτέρω.

Ὁ φόρος οὗτος ὑπέστη ὡς πρὸς τὸ ποσοστὸν αὐτοῦ τελευταίαν τροποποίησιν διὰ τοῦ Ν. Διατάγματος τῆς 22 Μαΐου 1926 διὰ τοῦ ὁποίου ὠρίσθη οὗτος ὡς ἑξῆς:

1) Διὰ τὰ λεπτὰ σιγαρέττα (ντάμες)	Δρ. 292	τὸ χλγ.
2) » » κοινὰ »	» 252	» »
3) » τὸ τουμπεκίον »	» 134	» »
4) » τὰ σιγάρα (ποῦρο)	» 276	» »
5) » τὸν ταμβάκον (μόνον εἰς Ν. Χώρας) »	6	» »

Ὁ φόρος εἰσπράττεται διὰ ταινιῶν κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ καπνοῦ εἰς τὰ Καπνεργοστάσια πρὸς κοπὴν καὶ συσκευήν.

Ἡ ἀπόδοσις τοῦ ἐσόδου τούτου εἰς τὸ παρελθὸν εἶχεν ὡς ἑξῆς:

Ἔτος	Προϋπολογισθέντα	Βεβαιωθέντα
1919—20	24 ἑκατομ.	26 ἑκατομ.
1920—21	55 »	64 »
1921—22	85 »	89,5 »
1922—23	200 »	212,8 »
1923—24	560 »	490 »
1924—25	620 »	637,6 »
1925—26	650 »	796,6 »
1926—27	1400 »	1182 »

Διὰ τὸ ἔτος 1927—1928 βάσει τῆς καταναλώσεως τῆς τελευταίας ἑξαμηνίας ἀπὸ τοῦ τέλους Μαΐου 1926, ἀφ' ἧς ἤρξατο ἡ ἐφαρμογὴ τῶν νέων αὐξήσεων προϋπολογίζεται ποσὸν 1.370 ἑκμ.

β) Πρόσθετος φόρος ἐπὶ τῆς καταναλώσεως τοῦ καπνοῦ. Ὁ φόρος οὗτος ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 1924—25 πρὸς ἀπόληψιν τῆς εἰς τοὺς καπνεργάτας καταβληθείσης ἀποζημιώσεως, ὡς τοιοῦτος δὲ ἐξηκολούθησε καὶ κατὰ τὸ 1925—26.

Ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτοῦ μορφήν ὑφίσταται δυνάμει τοῦ Ν. Δ. τῆς 18 Ἀπριλίου 1926, δι' οὗ κατηργήθησαν οἱ φόροι ἐπὶ τοῦ καταναλισκομένου καπνοῦ, τῶν νόμων 2160, 2525, 2981 καὶ

τῶν Ν. Δ. τῆς 20 καὶ 29 Δεκεμβρίου 1923 ὡς καὶ ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος σιγαροποιητικῶν μηχανῶν καὶ ἐπεβλήθη ἐνιαῖος πρόσθετος φόρος ἐκ δρ. 5.50 κατὰ χιλ. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου εἰσάγονται δρ. μὲν 3 εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον, αἱ δὲ ὑπόλοιποι δρ. 2,50 κατατίθενται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν διὰ γραμματίων τρεχουμένων λογαριασμῶν, προοριζόμεναι διὰ τὴν ἀνέγερσιν καπνεργοστασίων καὶ τὴν καταδίωξιν τοῦ λαθρεμπορίου.

Βάσει προϋπολογισμένης καταναλώσεως ἐκ 5 ἑκατομμυρίων ὁκάδων καπνοῦ πρὸς δρ. 3, προϋπελογίσθη διὰ τὸ 1927—28 ἔσόδον 15.000.000.

IV Τὸ ζήτημα τοῦ Μονοπωλίου. Ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, κυρίως εἰς ἐποχὰς οἰκονομικῶν στενοχωριῶν, ἀνακύπτει τὸ ζήτημα τοῦ Μονοπωλίου τοῦ Καπνοῦ. Ὁ Τρικούπης ἦτο ἀντίθετος τῆς ιδέας τοῦ Μονοπωλίου φέρεται δὲ εἰπὼν, ὅτι ἡ Κυβέρνησις αὐτοῦ οὐδέποτε θὰ διέλραττε τὴν μωρίαν, νὰ μονοπωλήσῃ προϊόν παραγόμενον ἐν τῷ τόπῳ. Κατὰ τὸ 1891 τὸ μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ ἦτο ἡ ἀφορμὴ τῆς παραιτήσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν Καραπάνου. Τῷ 1900 τὸ ζήτημα πάλιν ἦλθεν ἐπὶ τάπητος διὰ τοῦ ὑπερμάχου τοῦ Μονοπωλίου Ἀθ. Εὐταξία. Εἶναι ἀξιοπαρατήρητον ὅμως ὅτι ἡ κοινὴ γνώμη ἐπιδρωμένη πως ἀπὸ τοὺς διαφορομένους ἐμπόρους, τοὺς βιομηχάνους κλπ. διάκειται πάντοτε ἐναντίον τοῦ Μονοπωλίου.

Ἡ Ἐφημερὶς Ἄστυ ἐνήργησεν ἔρευναν τῷ 1899 (Βλ. φύλλα 20. 21. Ὀκτωβρίου, 20 Νοεμβρίου 1899 κλπ.), πάντοτε δὲ ὁμοθυμῶς οἱ ὁμιλήσαντες (Κ. Βάρκας, Ἰωάν. Καλποῦζος, Φυντανόπουλος, Ἄνδρ. Παπαγεωργίου, Ἰωάν. Κυριαζῆς) ἐπολέμησαν τοῦτο, ὡς καταστρεπτικὸν τῶν πολλῶν καὶ κερδοφόρον μόνον διὰ τὴν Ἑταιρείαν, ὅτι ἡ παραγωγὴ θὰ ὑπερβιάζετο εἰς ποιότητα, ἡ ἐξαγωγή θὰ ἐδυσχεραίνετο, θὰ ἐξηφανίζετο ἡ ἄμιλλα, ἡ Τουρκία δὲ ἥτις ἐζημιώθη ἀπ' τὴν Ἑλληνικὴν ἐξαγωγὴν θὰ ἐκέρδιζεν ἐν περιπτώσει μονοπωλήσεως. Τούτου ἕνεκα ὑπεβλήθη ὑπόμνημα πρὸς τὸν τότε Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν (Νοέμβριος 1899) Σιμόπουλον, ὑποδεικνύον τὰ πρὸς βελτίωσιν κατωτέρω μέτρα.

1. Καταδίωξιν τοῦ λαθρεμπορίου, διότι αἱ πλεῖσται πόλεις ἦσαν ἀσύδοτοι ἀπὸ τὴν φορολογίαν τοῦ καπνοῦ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ἐλάχισται δὲ ἐπλήρωνον τὸν φόρον.

2. Προέτειναν αὐξήσιν τοῦ φόρου κατὰ 2 δρχ.
3. Βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν Καπνοκοπητῶν
4. Βελτίωσιν τοῦ σιγαροχάρτου καὶ ἐκτύπωσιν τοῦ σήματος τοῦ καταστήματος.

Αἱ διαπραγματεύσεις λοιπὸν τότε μετὰ τῆς ἐταιρείας ἐναυάγησαν, ἦλθεν ὅμως πολὺ ταχέως (1902 καὶ 1904) ἄλλο ζήτημα ἐπὶ τάπητος ἄσχετον πρὸς τὸ Μονοπώλιον, τὸ τῆς «Ἐταιρείας Σιγαροποιΐας»· ἐπρόκειτο περὶ συμβάσεως τοῦ Δημοσίου μετὰ τῆς Ἐταιρείας πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν σιγαρέττων εἰς τὸ ἑξωτερικόν. Καὶ τοῦ Νομοσχεδίου ὅμως τούτου τῆς «Ἐταιρείας Σιγαροποιΐας» ἡ τύχη δὲν ἦτο καλυτέρα τῶν παλαιότερων προτάσεων τοῦ Μονοπωλίου καπνοῦ.

Ἀπὸ πολλοὺς ἐξαίρονται τὰ πλεονεκτήματα μιᾶς ἢ καὶ περισσοτέρων τοιούτων ὁργανώσεων, δυστυχῶς ὅμως ἡ ἔλλειψις ἐπιχειρηματιῶν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐπραγματοποίησε τὴν ὁργάνωσιν ταύτην. Μάλιστα εἶναι ἀξιοπερίεργον ὅτι ἡ Αἰγυπτιακὴ βιομηχανία τῶν Σιγαρέττων ὀφείλει τὴν γένεσιν αὐτῆς εἰς Ἑλλήνας Σκαπανεῖς καπνεμπόρους ἐγκατασταθέντας ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ 1873 (Τσανακλῆν, Κυριαζῆν, Κασιμῆν κλπ.), ἐν Ἑλλάδι δὲ δὲν ἐκατωρθώσαμεν τοῦτο εἰσέτι.

Ἡ καπνεμπορικὴ Ὅμοσπονδία τῆς Ἑλλάδος φαίνεται ὅμως ὅτι ἐργάζεται νῦν διὰ τὴν σύμπτυξιν τοιαύτης τινὸς ξένης Ἐταιρείας Ἐξαγωγῆς.

Αἱ περὶ Μονοπωλίου τοῦ Καπνοῦ συζητήσεις ἤρχισαν καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη νὰ ἐπαναλαμβάνωνται· εἰς τοῦτο ἔθεσεν ἀφορμὴν ἄρθρον τοῦ κ. Σεραίου, ὑπαλλήλου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ὑπὲρ τῆς Μονοπωλήσεως, δημοσιευθὲν εἰς τὸν «Οἰκονομικὸν Ταχυδρόμον» τῆς 5 Σεπτεμβρίου 1926 ¹⁾).

Καὶ κατὰ τῆς ἀποπείρας ταύτης σύσσωμος πάλιν ὁ καπνεμπορικὸς κόσμος διεμαρτυρήθη καὶ ἀνεσκέυασεν ἀρκετὰ πειστικὰ

(1) Εἶναι περίεργον ὅτι καὶ κατὰ τὸ 1914 ὁ Κοφινᾶς ἐπιστρέφων ἐκ Θεσσαλονίκης συνηγόρησεν καὶ αὐτὸς κρατικὸς ὑπάλληλος ὢν, ὑπὲρ τοῦ Μονοπωλίου τοῦ καπνοῦ. Τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ ἀνέτρεψεν ὅμως ὑπόμνημα μιᾶς ἀνωνύμου ἐπιτροπῆς, δημοσιευθὲν τὸ 1914.

ἴσως, τὰ μὴ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ πλέον ἐξετάζοντα τὰ πράγματα ἐπιχειρήματα τοῦ Σεραίου ¹⁾).

14. Ἡ Προστασία τοῦ Καπνοῦ.

Ι. Γενικά. Ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Καπνοῦ ὑπάγεται τὸ σύνολον τῶν μέτρων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα τὸ κράτος εἴτε ἰδίᾳ πρωτοβουλία, εἴτε εἰσηγουμένων τῶν σχετικῶν οἰκονομικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων λαμβάνει πρὸς προστασίαν καὶ ἐπικράτησιν τοῦ προϊόντος τούτου ἔν τε τῇ ἐσωτερικῇ καὶ τῇ διεθνεῖ ἀγορᾷ.

Τὴν κρατικὴν ταύτην ἀντίληψιν εἰς τὸ ζήτημα τῶν καπνῶν δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ, τὸ πρῶτον ἴσως, εἰς τὸ τόσον συγκλονίσαν ἡμᾶς ζήτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἢ μὴ ἐπεξεργασίας τοῦ εἰς φύλλα καπνοῦ, εἰς τὴν ἴδρυσιν τῶν Γραφείων Προστασίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ, εἰς τὸ Ταμεῖον Ἀνεργίας καὶ Ἀσφαλίσεως τῶν Καπνεργατῶν καὶ εἰς τὴν μέριμναν τοῦ Κράτους ὅπως λάβῃ μέτρα διὰ τὸ ἄνοιγμα ἀγορῶν καὶ τὴν συμβατικὴν ἐξασφάλισιν καταναλώσεως ὠρισμένων ποσοτήτων καπνοῦ κλπ. Ἐν τοῖς ἐπομένοις γίνεται ἀνάλυσις ἐνὸς ἐκάστου τῶν μέτρων τούτων καὶ ἐκτιμᾶται ἕκαστον εἰς τὴν ὠφέλειαν καὶ τὴν ἀποτελεσματικότητά του.

Εἰς τὸ ζήτημα τῆς προστασίας τῶν καπνῶν δὲν ὑπελήφθησαν καὶ τὰ ἄλλα κράτη.

Ἡ Ἰταλία μετῆλθεν ἐπίμονον προπαγάνδαν καὶ πειθῶ διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ τακτοποιήσῃ τὴν καλλιέργειαν καὶ νὰ δημιουργήσῃ καὶ ἐνισχύσῃ βιομηχανίαν καπνοῦ ἀποκλειστικῶς Ἰταλικήν. Εἰκόνα τούτου μᾶς δίδουν αἱ κατωτέρω πληροφορίες (Βλ. Δελτίον Καπνοῦ τοῦ Καπνεμπορικοῦ Συλλόγου Βόλου 4—6]1924 σελ. 54):

Κατὰ τὸ 1918 ἐν Ἰταλίᾳ ἡ καλλιέργεια καπνοῦ ἀπησχόλει 70.000 στρέμματα μὲ παραγωγὴν 8 ἑκατομ. χλμ. Κατὰ τὸ 1924 ἡ καλλιεργουμένη ἑκτασις ἀνῆλθεν εἰς 300.000 στρέμματα, ἡ δὲ παρα-

(1) Βλ. Ἀδελφῶν Ματσάγκου, ἡ Ἑλληνικὴ Καπνοβιομηχανία καὶ τὸ Μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ. Γ. Οἰκονομικὴ, Μονοπώλια καὶ Καπνά. Βλ. πρὸς τούτοις τὸ Δελτίον τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου Καβάλλας, (Ἰούnius, Ἰούλιος, Ὀκτώβριος 1927), μὲ μικρὰν ἀνασκευὴν τοῦ Μονοπωλίου. Ὡσαύτως τὸ Δελτίον Καπνῶν Γραφείου Θεσσαλονίκης (Μάιος 1927).

γωγὴ 33 ἑκατομμύρια χλμ. διὰ τὰ ὅποια τὸ κράτος πληρώνει εἰς τοὺς παραγωγοὺς πλεόν τῶν 800 ἑκατ. λιρετῶν κατ' ἔτος. Τὸ Ἰνστιτούτον Σκάφατς ἵδρυσεν εἰδικὸν παράρτημα εἰς Βερόναν διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς Βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἰταλικοῦ Καπνοῦ.

Ἐν Βουλγαρίᾳ εἶχε καταρτισθῇ τελευταίως νομοσχέδιον, ἀποβλέπον ὅχι τόσον εἰς τὴν αὕξησιν τῆς παραγωγῆς ὅσον εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ. Εἰς τὰ διαμερίσματα δηλαδή τῆς Παλαιᾶς Βουλγαρίας, ὅπου ἡ ποιότης τοῦ καπνοῦ ἦτο κατωτέρα, ἐπρόκειτο νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ καλλιέργεια ἐκτάσεων μικροτέρα τῶν 40 στρεμμάτων, τοῦτο δὲ δι' εὐχερέστερον ἔλεγχον, καταπολέμησιν τοῦ λαθρεμπορίου καὶ προσέλκυσιν τῶν σοβαροτέρων κτηματιῶν εἰς τὴν καλλιέργειαν ταύτην. Μέτρον προστατευτικὸν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ προβλεπομένη ἵδρυσις εἰδικῶν ἐγκαταστάσεων πρὸς τεχνικὴν ἀποξήρανσιν τοῦ καπνοῦ, καθὼς καὶ ἡ ἵδρυσις πειραματικῶν σταθμῶν σκοπούντων τὴν βελτίωσιν τῆς Βουλγαρικῆς Καπνοπαραγωγῆς.

II. Τὸ ζήτημα τῆς ὑποχρεωτικῆς ἢ μὴ ἐπεξεργασίας τοῦ εἰς φύλλα καπνοῦ. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἤρχισεν ἀπὸ παρατηρηθεῖσαν κατὰ τὰ ἔτη 1918]19 ἀνεργίαν εἰς τοὺς καπνεργάτας τῆς Μακεδονίας.

Καίτοι ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ καπνοῦ ἡ τοιαύτη ἀνεργία εἶναι ἐνδημικὴ εἰς τὸ ἐπάγγελμα τρεῖς ἕως τέσσαρας μῆνας ἑτησίως¹⁾, ὅμως οἱ κύριοι λόγοι αὐτῆς ἀπεδόθησαν ὑπὸ τῶν ἐργατῶν τότε, εἰς τάσιν τῶν καπνεμπόρων ἢ καὶ τῶν ὑποκαταστημάτων τῶν ξένων Ἑταιρειῶν, ὅπως ἐξάγουν καπνὰ ἀνεπεξεργαστα²⁾ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

(1) Κατὰ τοὺς μῆνας Δεκέμβριον—Ἰανουάριον καὶ Αὐγουστον—Σεπτέμβριον, διότι κατ' αὐτοὺς ἡ ξηρότης τῆς ἀτμοσφαίρας ἐμποδίζει τὴν ἄνευ μεγάλης φθορᾶς τῶν φύλλων ἐπεξεργασίαν τοῦ καπνοῦ, ἐξαναγκάζει δὲ τοὺς ἐμπόρους νὰ σταματήσωσιν τὴν ἐργασίαν πλὴν τῶν περιπτώσεων ἐπείγουσων παραγγελιῶν.

(2) Ἐπεξεργασίαν τῶν καπνῶν λέγοντες ἐννοοῦμεν τὰ ἐξῆς περίπου: Ὁ Καπνὸς πάσης ποιότητος καὶ προελεύσεως μετὰ τὴν περισυλλογὴν τοῦ ἐκ τοῦ ἄγρου ὑπὸ τοῦ καλλιεργητοῦ ὑφίσταται πρόχειρόν τινα ἐπεξεργασίαν ἀποσκοποῦσαν πρῶτον τὴν συντήρησίν του, δεύτερον τὸν χωρισμὸν τῶν ποιοτήτων, τρίτον τὴν τακτοποίησιν τῶν φύλλων διὰ τὴν καλὴν ἐμφάνισιν. Διαιρεῖται δὲ αὕτη εἰς δύο στάδια τῆς «χωρικῆς» καὶ τῆς «ἐμπορικῆς» ἐπεξεργασίας. Ἡ πρώτη εἶναι φυσικῶς ἀναπόφευκτος, ἡ δευτέρα δύναται καὶ νὰ μὴ λάβῃ χώραν.

Ὁ Λόγος τούτου ἦτο α) ἡ μεταπολεμικὴ τάσις τῆς βιομηχανίας τεινούσης χάριν οἰκονομίας νὰ προμηθεύεται τὰς πρώτας ὕλας τῆς ἀπὸ τὰς πηγὰς ἀπ' εὐθείας ἄνευ μεσολαβήσεως ἐμπόρων καὶ β) ἡ προσπάθεια τῶν ἐμπόρων νὰ ἐπιβαρύνωσι τὸ ἐμπόρευμά των μὲ μικρότερα ἔξοδα ἐπεξεργασίας, ἵνα εὐκολώτερα ἀντεπεξέλθωσιν εἰς τὸν Διεθνῇ ἀνταγωνισμόν.

Πάντως περὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἔλαβον χώραν καὶ πολλὰι παρανοήσεις ὑπερβολικότητες κλπ. τῶν μὲν (ἐργατῶν) θεωρούντων ὅτι ἡ ἐπεξεργασία αὕτη ἔδει νὰ ἐγίνετο ὑπὸ ἐργατῶν ἐγγεγραμμένων εἰς σωματεῖα, ὅχι δὲ ὑπὸ τῶν γεωργῶν, τῶν δὲ (ἐμπόρων) ὑποστηρίζοντων ὅτι δὲν ἐξήγοντο καπνὰ ἄνευ τῆς ἐπεξεργασίας τοῦλάχιστον τῆς συντηρήσεως, πρᾶγμα κατὰ μέγα μέρος ἀκριβές. Ἡ μικρὰ αὕτη ἐπεξεργασία ἤρκει διὰ τὴν μεταφορὰν καὶ εἰς μακρυνὰ μέρη, οὕτω δὲ ἀπέφευγον πᾶν ἔξοδον μὴ ἀπολύτως χρήσιμον εἰς τὴν βιομηχανίαν αὐτῶν. Δὲν ἐγίνετο ὡσαύτως οὐδεμία διάκρισις προελεύσεως, διότι ἐνῶ συνήθως πάντοτε ἐπεξεργάζονται τὰ Μακεδονικὰ καπνὰ ὡς περιζήτητα καὶ ἀνωτέρων ποιότητων, τὰ καπνὰ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος, ὡς δευτερεύοντα, δὲν ἀντεῖχον εἰς ἐπεξεργασίαν, ἢ ἀπητεῖτο λεπτιομερὲς ἐπεξεργασία τοῦ πρὸς βιομηχανίᾳ ἐν τοῖς καπνεργοστασίοις εἰσαγομένου καπνοῦ, ὅπερ ἦτο βεβαίως περιττὴ πολυτέλεια, ἐνῶ εἶναι σχετικὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπεξεργασίας τῶν καπνῶν τῶν προοριζομένων διὰ τὸ ἐμπόριον. Τέλος ἡ ἀνεργία τῶν ἐτῶν 1918]19, τὴν ὁποίαν οἱ καπνεργάται ἀπέδιδον εἰς τὴν ἀνεπεξέργαστον ἐξαγωγὴν καπνῶν, δὲν ὠφείλετο κυρίως ἴσως εἰς αὐτήν, ἀλλὰ εἰς τὰ γενικώτερα οἰκονομικὰ αἷτια τοῦ πρώτου μετὰ τὸν μέγαν πόλεμον εἰρηνικοῦ ἔτους.

Τούτου ἔνεκα καὶ αἱ σχετικαὶ ἐκθέσεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, προσώπων οὐδετέρων μὴ ἐπηρεαζομένων οὐδαμόθεν, ἀπέτρεπον τὸ κράτος νὰ ἀναμιχθῇ καὶ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν ἀνεπεξεργάστων καπνῶν, «αἴροντος τούτου οὕτως ἐκ τοῦ μέσου τὴν ἐλαστικότητα καὶ τὴν φυσιολογικὴν ρευστότητα τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων ἐνὸς εἰδικοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας, φύσει διεξαγομένου ὑπὸ συνθήκας πολλῆς λεπτότητος» ¹⁾).

(1) Βλ. τὴν ἐκθεσιν τοῦ Δ. Κυριαζῆ καὶ ἄλλων τῆς 15 Νοεμβρίου 1919 εἰς τὴν «Συλλογὴν τοῦ Γραφείου Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ Θεσσαλονίκης».

Ἡ ὑπόθεσις τῶν ἀνεπεξεργάστων παρεπέμφθη εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν αὐτῆς πρὸς ὑπεύθυνον Κοινοβουλευτικὴν ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Δ. Πάζη, ἡ ὁποία κατὰ τὸν Μάρτιον ὑπέβαλεν τὴν ἔκθεσιν τῆς πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας.

Εἰς ταύτην καταλήγει εἰς τὰ ἑξῆς:

«Ἡ ἐπὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐξαγωγῆς ἀνεπεξεργάστων καπνῶν Κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ κατόπιν μακρῶν συζητήσεων ἀφοῦ ἤκουσεν πάσας τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος ἀντιλήψεις τόσον τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας, ὅσον καὶ τῶν κληθέντων ἀντιπροσώπων τῶν ἐργατῶν καὶ τινων ἐμπόρων κατέληξεν εἰς τὰ κάτωθι πορίσματα, ἅτινα λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσω Ὑμῖν:

1. Ἡ ἐπιτροπὴ παραδέχεται, ὅτι ὑφίσταται λόγῳ τῆς ἐξαγωγῆς ἐξ Ἑλλάδος καπνῶν μὴ τελείως ἐπεξεργασμένων κρίσις ἀνεργίας πλήττουσα ἀρκετὰς χιλιάδας ἐργατῶν τοῦ εἴδους τούτου, ἀγνοεῖ ὅμως ἂν οἱ λόγοι ἐξαγωγῆς τοιούτων καπνῶν εἶναι ἐξωτερικοί, ὡς δημιουργία νέων συνθηκῶν βιομηχανοποιήσεως τῶν καπνῶν, ἢ ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιβάρυνσις δαπανῶν ἐπεξεργασίας ἐκ τῆς αὐξήσεως ἡμερομισθίων.

2. Παραδέχεται ὅτι ἡ κρίσις αὕτη ὀφείλεται εἰς συμπτωματοτικούς λόγους ἔχοντας τὴν πηγὴν τῶν εἰς τὴν πολεμικὴν ἐπίδρασιν, καὶ πιστεύει συνεπῶς ὅτι διὰ τῆς ἄρσεως τῶν λόγων τούτων εἶναι σφόδρα πιθανὸν ὅτι αὐτομάτως θέλει θεραπευθῇ ἢ ὡς ἄνω κρίσις.

3. Παραδέχεται, ὅτι δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ μέτρων ἀπαγορευτικῶν τῆς ἐξαγωγῆς καπνοῦ ἀνεπεξεργάστου ἢ ἀτελῶς ἐπεξεργασμένου, καθότι τοιαῦτα μέτρα καὶ ἀντεπιστημονικὰ καὶ ἀντοικονομικὰ εἶναι.

4. Φρονεῖ οὐχ' ἥττον, ὅτι ἐνδείκνυται ἵνα δοκιμαστικῶς καὶ δι' ἓν μόνον ἔτος ἐπιβληθῇ συμψηφιστικὸν τέλος ἐπὶ τῶν ἐξαγομένων ἀνεπεξεργάστων καπνῶν, οὗ τὸ ποσὸν θέλει ὁρισθῇ παρ' ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης παρ' εἰδικῶν καὶ δὴ ἐξ ἑνὸς καπνεργάτου, ἑνὸς καπνεμπόρου καὶ ἑνὸς εἰδικοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη θέλει ὡσαύτως καθορίσει ποῖον εἶναι τὸ μέτρον τῆς ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ, κάτω τοῦ ὁποίου οὗτος θεωρηθῇ

ὡς ἀνεπεξέργαστος καὶ συνεπῶς ὑποκείμενος εἰς τὸ τέλος συμψηφισμοῦ. Τέλος ἡ αὐτὴ ἐπιτροπὴ θέλει καθορίσει καὶ τὰς καπνοπαραγωγικὰς ἐκείνας ζώνας τῆς χώρας, ὧν τὸ προῖδον θέλει ἐξαιρεθῇ τελείως τῆς ἐφαρμογῆς τῶν προτεινομένων μέτρων ἢ θέλει ὑποβληθῇ εἰς μικρότερον τέλος.

5. Διὰ τῶν πόρων τοῦ ὡς ἄνω τέλους συνιστᾷ ἡ ἐπιτροπὴ ὅπως τροφοδοτηθῇ ταμεῖον Ἀνεργίας τῶν Καπνεργατῶν, ἰδρυόμενον παρὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ πλουτιζόμενον ἐν ἀνάγκῃ καὶ δι' εἰσφορῶν τῶν εἰδικῶν ἐμπόρων ἐξαγωγῆς καπνοῦ.

6. Τέλος καὶ γενικώτερον ἡ Ἐπιτροπὴ συνιστᾷ ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἐν τῇ μερίμνῃ της περὶ ἐνὸς τῶν κυριωτάτων προϊόντων τῆς χώρας, οἷον εἶναι ὁ καπνός, προβῇ εἰς τὴν παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας σύστασιν Μονίμου Εἰδικοῦ Συμβουλίου τοῦ Καπνοῦ, ἀναλόγου πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Φορολογίας τοῦ Οἰνοπνεύματος καὶ τὸ ὁποῖον Συμβούλιον θέλει μελετᾷ συνολικώτερον ἅπαντα τὰ εἰς τὴν παραγωγὴν, τὴν ἐπεξεργασίαν, τὴν ἐμπορίαν, τὴν φορολογίαν τοῦ καπνοῦ ἀναγόμενα ζητήματα.»

Δύο ἔτη ὅμως βραδύτερον κατὰ Ἰούλιον 1922 τὰ πράγματα ἀλλάσουν. Ἄλλη Κοινοβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸν Ἀ. Εὐταξίαν ἀποφαίνεται διὰ μιᾶς σχεδὸν μόνης προτάσεως τὰ ἀντίθετα ¹⁾.

«Ἡ ἐπὶ τῆς ἐπεξεργασίας, Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίας τοῦ Καπνοῦ Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ, φρονοῦσα ὅτι ἡ Πολιτεία δέν πρέπει νὰ ἴσταται ἀδιάφορος ἀπέναντι τῆς κρίσεως ἣν διατρέχει τὸ προῖδον τοῦ καπνοῦ, τοῦ πρώτου πλουτολογικοῦ παράγοντος τῆς χώρας, οὐδὲ ἀπέναντι τῶν ζητημάτων τῶν ἀναφυέντων τελευταίως καὶ ὁσημέραι αὐξανομένων μεταξὺ ἐργατῶν καὶ ἐμπόρων, στενώτατα δὲ σχετιζομένων μὲ τὴν δημοσίαν τάξιν, ἅτινα ὅμως ἀντανακλῶσιν κατ' εὐθείαν καὶ εἰς βάρος τῆς παραγωγῆς τοῦ καπνοῦ, ἀναμφισβήτητον δὲ ὅτι τὰ καπνὰ ἐξερχόμενα εἰς κατανάλωσιν ἄνευ τῆς προσηκούσης ἐπεξεργασίας ὑφίστανται ποιοτικὴν ἀλλοίωσιν οὕτω δὲ καὶ πρώτης ποιότητος καπνὰ δύνανται νὰ ἐμφανι-

(1) Ὑπάρχει καὶ αἵτησις μειοψηφίας εἰς τὴν ὁποίαν θίγεται καὶ τὸ ζήτημα τοῦ Μονοπωλίου, λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Κράτους.

σθῶσιν ὡς τελευταίας, ἡ δὲ τοιαύτη τακτικὴ ἤθελε παγιώσει ἐν τῇ συνειδήσει τῶν καταναλωτῶν τὴν ἀντίληψιν διὰ τὰ ἡμέτερα καπνὰ μόνον ὡς καπνὰ τελευταίας ποιότητος, δύνανται νὰ ἐπιζητῶνται, ὁ δὲ ἰσχυρισμὸς τῶν ἐμπόρων ὅτι καὶ εἰς δέματα μὲ ἀρμάθας πεπατημένους ἀποτελεῖ ἐπεξεργασίαν ἀποδεικνύεται ἀναληθής. Ἡ ἐπιτροπὴ κρίνει ὅτι τὰ καπνὰ πρέπει νὰ ἐξέρχονται καὶ παραδίδονται εἰς κατανάλωσιν ἐπεξεργασμένα πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ποιότητός των καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς παραγωγῆς, ἀπομακρυνομένης οὕτω τῆς ἀλλοιώσεως τῆς ποιότητος καὶ τῆς δυσφημίσεως, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀφεθῇ ἐλεύθερον τὸ στάδιον εἰς τοὺς καπνεργάτας νὰ κανονίζωσιν αὐτοὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν καπνῶν κατὰ τὰς πολυτελεῖς μεθόδους πάντοτε, ὡς ἤθελεν ὑπαγορεύσει τὸ συμφέρον αὐτῶν, καὶ ἐπομένως νὰ ὀρίσῃ τὸ τελευταῖον ὅριον ἐργασίας ἄνω τοῦ ὁποίου ὁ ἔμπορος θέλει κανονίζει τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ προῖον κατὰ τὰ κρατοῦντα μέχρι σήμερον, οὕτω δὲ ἀποκλείεται ἐξ ἑνὸς ὁ κίνδυνος ἐγέρσεως ὑπερβολικῶν ἀξιώσεων ἐκ μέρους τῶν ἐργατῶν, ἐξ ἄλλου δὲ ἐξασφαλίζεται ἡ παραγωγὴ τοῦ καπνοῦ, ἀποδιδομένη εἰς τὴν ἐξωτερικὴν κατανάλωσιν ὑπὸ ὅρους ἐξασφαλίζοντας τὴν ποιότητα, ἣτις δυσμενεῖς ὑφίστατο ἀλλοιώσεις ἄνευ ἐπεξεργασίας, ὡς καὶ ὁ ἔμπορος κατὰ ἐργατικῶν αὐθαιρεσιῶν καὶ τὸ στάδιον ἐργασίας ὑπὲρ τῶν παραγωγῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ καθορίσῃ τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ καπνοῦ συνισταμένην ἐκ τῶν συνήθων μεθόδων, αἵτινες ἀποτελοῦσιν τὴν λεγομένην ἐμπορικὴν ἐπεξεργασίαν εἰς τὰ διάφορα διαμερίσματα καπνοπαραγωγῆς.

Κατὰ ταῦτα ἡ ἐπιτροπὴ κρίνει ὅτι ἐπιβάλλεται ἡ διὰ νόμου ἀπαγόρευσις τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἀρωματικῶν καπνῶν ἀνεπεξεργάστων πλὴν ποσοῦ 15 ο]ο ἀντιπροσωπεύοντος τρίματα καὶ ἄχρηστα φύλλα, τοῦ ὁποίου ἐπιτρέπεται ἡ ἐξαγωγή ἀνεπεξεργάσιου, ὡς ἐπιτρέπεται ἡ ἐξαγωγή καὶ πασῶν τῶν ἐσοδειῶν τοῦ παρελθόντος μέχρι τῆς ἐσοδείας τοῦ 1920 ἣτις δέον νὰ ἐξάγεται ἐπεξεργασμένη ὡς δεκτικὴ ἐπεξεργασίας

Οὕτω δὲ ἡ Ἐπιτροπὴ φρονεῖ, ὅτι ἐξασφαλιζομένης τῆς ἐμφανίσεως τῶν καπνῶν εἰς τὰς ἀγορὰς καταναλώσεως, ὑπὸ τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ποιότητα, θέλουν λειτουργήσῃ ἐπαφελῶς ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν οἱ διέποντες τὴν κανανάλωσιν καὶ τὴν ἐμπορίαν νόμοι τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, συγχρόνως δὲ μακρύ-

νονται καὶ πάντες οἱ λόγοι ἐξεγέρσεως τῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἐμπόρων λαμβάνεται πρόνοια, ὅπως μὴ μένωσιν ἔρμαιο τῆς ἐργατικῆς ἰδιοτροπίας.

Ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπερβολικῶς παρεστάθησαν αἱ ἐκ τῆς ἐπεξεργασίας τῶν εἰς ἀρμαθοδέματα καπνῶν μέλλουσαι νὰ προκύψωσι ζημίαι τῆς ἐσοδείας 1920 ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ, ἐκρίθη δὲ ὅτι ἡ ἐσοδεία αὕτη εἶναι δεκτικὴ ἐπεξεργασίας καὶ δεόν νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὸν νόμον ἡ ἐπιτροπὴ κρίνει, ὅτι ἐπιβολὴ τέλους 0,40 κατ' ὁκῶν ἐπὶ τῶν ἀρμαθοδεμάτων ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν λύει τὸ ζήτημα, διότι ἀφ' ἑνὸς ἀπομακρύνονται οἱ φόβοι τοῦ ἐμπορίου περὶ μεγάλων ζημιῶν ἀφ' ἑτέρου δὲ παρέχεται μικρά τις ἱκανοποιήσις εἰς τοὺς ἐργάτας, αἰείποτε σταθερῶς καὶ ἐμμόνως ζητοῦντας τὴν ἐπεξεργασίαν ἐκείνης τῆς κατηγορίας τῶν καπνῶν, ἀλλὰ καὶ δὲν παρουσιάζονται προνομιακὰ τὰ ἀρμαθοδέματα ἀπέναντι τῶν καπνῶν τῆς ἰδίας ἐσοδείας, τὰ ὁποῖα ἤθελον ὑποστῇ τὴν δαπάνην τῆς ἐπεξεργασίας».

Ἄν ἤθελέ τις νὰ κρίνῃ σήμερον τὰς δύο ταύτας προτάσεις, παρατηρεῖ ἴσως ὅτι ἡ μὲν πρώτη λύει τὸ ζήτημα ἐπιστημονικῶς καὶ κατ' ἀρχήν, ἐνῶ ἡ δευτέρα ἐμπειρικῶς καὶ συμβιβαστικῶς.

Καὶ ὅμως τὸ ἐπακολουθῆσαν ἐπὶ Κυβερνήσεως Γούναρη Νομοθέτημα (Νόμος 2869 τῆς 16 Ἰουλίου 1922) ἀπεδέχθη μᾶλλον τὴν δευτέραν ἀποψιν ἀπαγορεύσαν τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐξαγωγὴν παντὸς εἴδους ἀρωματικῶν καπνῶν ἄνευ τῆς ἀνέκαθεν καθιερωμένης ἐμπορικῆς ἐπεξεργασίας. Τὴν ἐξαγωγὴν τῆς ἐσοδείας τοῦ 1920 λόγῳ τοῦ κινδύνου ζημίας κατὰ τὴν καθιερωμένην πλέον ἐπεξεργασίαν, ἐπέτρεπεν ὁ νόμος καὶ ἄνευ ἐπεξεργασίας, ὑπέβαλεν ὅμως εἰς τέλος λεπτῶν 40 καὶ ὑπὲρ τῶν καπνεργατῶν τῶν οἰκείων διαμερισμάτων. Τὰς ἐσοδείας τὰς πρὸ τοῦ 1920 δὲν ἔθιγεν ὁ νόμος ἐπιτρέπων τὴν ἐξαγωγὴν αὐτῶν καὶ ἄνευ ἐπεξεργασίας μὴ ἐπιβάλλων δὲ τὸ λεγόμενον συμψηφιστικὸν τέλος.

Οἱ Καπνεργάται ὅμως οὔτε τὸ μέτρον τοῦτο ἐθεώρησαν ἐπαρκές διότι ὁ περιορισμὸς τῆς ἐπεξεργασίας εἰς τὰ ἀρωματικά καπνὰ μόνον ἐγέννα δυσχερείας, ἐφοβοῦντο δὲ γενικῶς ὅτι ἡ American Tobacco Company ἰδίως, ἐπεβουλεύετο τὴν φήμην καὶ τὴν ποιότητα τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν προσπαθοῦσα σὺν τῷ χρόνῳ νὰ τὰ ἀντικαταστήσῃ εἰς τὴν κατανάλωσίν της δι' ἰδίων ἀμερικανικῶν καὶ κινεζικῶν.

Τέλος ὁ Νόμος δὲν ὥριζεν ἔλεγχον αὐστηρόν, ἀφίετο δὲ ἡ ἐφαρμογή του εἰς μὴ εἰδικούς ὑπαλλήλους τοῦ κράτους.

Ἄλλος Νόμος κατ' αὐτοὺς δὲν εἶχεν συντελέσει κατὰ τίποτε εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐπεξεργασίας. Ἐζήτησαν λοιπὸν δι' ὑπομνήματός των (Καπνεργατικὴ Ὁμοσπονδία τῆς Ἑλλάδος) τὰ ἑξῆς :

1) Ἀπαγόρευσιν διὰ νόμου τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ἀνεπεξεργάστων καπνῶν.

2) Ὁργάνωσιν διαφημίσεως τῶν Ἑλληνικῶν καπνῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ τοῦ Κράτους.

3) Ἀπαγόρευσιν τῆς φυτείας καπνῶν εἰς μέρη ἀκατάλληλα ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν Νομογεωπόνων καὶ Γεωργικῶν Συνεταιρισμῶν.

4) Χορήγησιν εἰς τοὺς Καπνοκαλλιεργητοὺς ἐκ μέρους τοῦ Κράτους πάσης ὑλικῆς καὶ τεχνικῆς ἀρωγῆς πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς Καπνοκαλλιεργείας.

5) Οἱ πρόσφυγες καπνοπαραγωγοὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν ὅλοι εἰς τὰς καπνοπαραγωγικὰς περιφερείας διὰ νὰ μὴ καλλιεργοῦνται ὅπουδῆποτε καπνά, οὔτε οἱ ἀδαεῖς οἱ ἐγκατασταθέντες εἰς καπνοπαραγωγικὰς περιφερείας, νὰ φυτεύσουν ὑποχρεωτικῶς καπνόν, ἀφοῦ ἄλλο τι ποὺ γνωρίζουν νὰ καλλιεργήσουν δὲν παράγει τὸ ἔδαφος.

6) Κατάργησιν ὅλων τῶν φορολογιῶν τοῦ καπνοῦ καὶ πρὸ παντὸς τῆς ἀναχρονιστικῆς δεκάτης καὶ συγχώνευσιν αὐτῶν εἰς μίαν προοδευτικὴν βαρύνουσαν τὸν ἔμπορον καὶ ὄχι τὸν παραγωγὸν ἢ τὸν καταναλωτήν.

7) Σύναψιν ἐμπορικῶν συμβάσεων μετὰ τῶν κρατῶν τῶν καταναλισκόντων καπνὸν καὶ ἰδίως τῆς Σοβιετικῆς Ρωσσίας, πρὸς τοποθέτησιν τῆς Ἑλληνικῆς παραγωγῆς.

Ἡ Καπνεργατικὴ Ὁμοσπονδία ὑπέβαλε πρὸς τοῦτο καὶ σχετικὸν νομοσχέδιον. Τὸ Καπνεμπόριον ὅμως διεμαρτυρήθη δριμύτατα.

Πρῶτον ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐπεξεργασία ἐδημιούργει ἔλλειψιν ἐργατικῶν χειρῶν, τοσοῦτο μᾶλλον καθόσον εἶχον ἀναχωρήσει καὶ περὶ τὰς 5000 ἐργάται Μουσουλμᾶνοι, πλήρως τοῦ κενοῦ ὑπὸ ἀδαῶν ἐργατῶν, μεταφορὰν τῶν καπνῶν πρὸς ἐπεξεργασίαν ἀλλαχοῦ κλπ. καὶ ἐν γένει ἀπῆται οὕτως εἰπεῖν ἀπὸ τὴν ξένην κατανάλωσιν νὰ ρυθμίσῃ τὰς διαθέσεις πρὸς τὴν ἰδίαν μας προσφο-

ράν, πράγμα ἀντίστροφον τοῦ συνήθως λαμβάνοντος χώραν.

Ἡ Ἑκθεσις ἐφοβεῖτο καὶ ἀντίκτυπον ἐπὶ τῆς ἐμπορίας τῶν Ἑλληνικῶν Καπνῶν, τοσοῦτω μᾶλλον καθόσον τὰ γείτονα κράτη πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς καπνοπαραγωγῆς των προέβαινον εἰς τὴν κατάργησιν παντὸς ἐγγείου φόρου δεκάτης, σημαντικὸν δὲ μέρος τῆς παραγωγῆς των μετεφέρετο εἰς Τεργέστην πρὸς ἐπεξεργασίαν.

Πρὸς τὰς ἀπόψεις ταύτας συνεφώνει καὶ ἡ ἔρευνα τὴν ὁποίαν εἶχεν κάμει τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν του κατὰ τὸ 1919 καὶ 1923.

Ἡ μεταβολὴ τοῦ τρόπου ἐπεξεργασίας λόγῳ ἅφ' ἑνὸς μετριασμοῦ τῆς πολυτελοῦς συσκευῆς παρὰ τῶν μεγάλων Καπνοβιομηχανικῶν Οἰκῶν, καὶ ἅφ' ἑτέρου λόγῳ τῆς κάπως ἐπιμελημένης συλλογῆς, διαλογῆς καὶ συσκευῆς τοῦ καπνοῦ ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς περιφερειῶν τινῶν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας, ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι εἶναι δυνατὴ οὔτε συμφέρουσα κρατικὴ παρέμβασις ἐπὶ τῶν σημείων τούτων. Ἀφ' ἑτέρου ἡ ἐξαγωγή ἐντελῶς ἀκατεργάστων καπνῶν, δυναμένη νὰ ἐπιδράσῃ δυσμενῶς ἐπὶ τῶν ἐργατῶν δι' ἀνεργίας, δὲν ἐγένετο πλὴν τῶν πολὺ κακῆς ποιότητος καπνῶν, ἅτινα πάντοτε ἐξήγοντο ἀνεπεξέργαστα, ὥς μὴ δυνάμενα νὰ καταναλωθῶσιν ἐπιβαρυνόμενα μὲ ἔξοδα ἐπεξεργασίας.

Τὰ μετὰ ταῦτα ἐπακολουθήσαντα Συνέδρια, Ἀποφάσεις κλπ. τῶν μὲν Καπνεργατῶν ἐπιμένουν εἰς τὴν γενικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν καπνῶν, τῶν δὲ καπνοπαραγωγῶν καὶ ἐμπόρων εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἀνεπεξέργαστον ἐξαγωγῆν. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ ὁ νόμος 2869 δὲν εἶχε ἐπιτύχει τῶν σκοπῶν του, ἔνεκα τῶν ἀσαφειῶν τῶν γενικῶν ἐκφράσεων τοῦ περὶ ἀρώματος ἐλέγχου ἐπεξεργασίας κλπ. τῶν ἐξαγομένων καπνῶν.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς οἰκονομίας ἐκινήθη ἰδιαιτέρως καὶ διὰ νέων ἐπὶ τόπου μελετῶν ἀνωτέρων ὑπαλλήλων κατέληξε πλέον εἰς τὰ ἀπὸ τῆς πείρας ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου 2869 ἐνδεικνύμενα μέτρα.

Α') Κατάργησιν τοῦ Νόμου 2869 καὶ ἐλευθερίαν τοῦ Ἐμπορίου.

Β') Προστασίαν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου τοῦ καπνοῦ.

Γ') Καπνικὴν φορολογίαν.

Δ') Λήψιν μέτρων ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν.

Τὰ μέτρα ταῦτα πράγματι συνωψίσθησαν καὶ διευπλώθησαν εἰς νομοσχέδιον περὶ «ἐπεξεργασίας τῶν καπνῶν καὶ προστασίας τῶν καπνεργατῶν τῆς 23 Μαρτίου 1925».

Εἰς τοῦτο συνέτεινόν πως πλέον αἱ ἀντιλήψεις παραγωγῶν, ἐμπόρων καὶ ἐργατῶν (Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοὶ Δράμας, Συνδιάσκεψις Καπνεργατικῶν Ὁργανώσεων τῆς Ἑλλάδος, Σύλλογος Καπνεμπόρων Μακεδονίας καὶ Θράκης, Καπνεμπορικὴ ὁμοσπονδία κλπ.)· μετὰ ἐπενέχθησαν πολλαχόθεν παρατηρήσεις εἰς τὸ Νομοσχέδιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀπῆρτισε τὸ Ν. Δ. «περὶ ἐπεξεργασίας τοῦ Καπνοῦ καὶ ἀσφαλίσεως τῶν Καπνεργατῶν» δημοσιευθὲν τὴν 11 Ἰουλίου 1925 ¹⁾.

Τὸ νομοθετικὸν τοῦτο Διάταγμα καθώριζε πρῶτον ὑποχρεωτικὴν χωρικὴν ἐπεξεργασίαν λεπτομερῶς κατὰ περιφερείας κλπ., δεύτερον συνίστα νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ταμεῖον Ἀσφαλίσεως καὶ Προστασίας Καπνεργατῶν», διέγραφε δὲ τοὺς σκοποὺς καὶ ἐξεύρισκε τοὺς πόρους αὐτοῦ καὶ τέλος προέβλεπε περὶ ἰδρύσεως καπνολογικοῦ ἰνστιτούτου, πειραματικῶν σταθμῶν, ἐνὸς Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου Καπνοῦ κλπ.

Τὸ νομοθετικὸν Διάταγμα τοῦτο, τὸ ἕκτον καπνεργατικὸν Συνέδριον (12—22 Αὐγούστου 1922) εὔρεν ὡς ἀντικείμενον εἰς τὰ συμφέροντα τῶν τε ἐργατῶν, παραγωγῶν καὶ μικροεπαγγελματιῶν καὶ ἐν γένει τῆς ὅλης ἐργατικῆς τάξεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς ὑποβοηθοῦν τὰ σχέδια τοῦ Ἀμερικανικοῦ Τράστ.

Τὸ νομοθέτημα ἐν τῇ περαιτέρῳ ἐφαρμογῇ του ὑπέστη πλείστας ὅσας τροποποιήσεις, ἰδίως καθόσον ἀφορᾷ τὰ τέλη, τὴν ἔδραν καὶ τοὺς πόρους τοῦ Ταμεῖου, τὰ τοῦ καπνολογικοῦ Ἰνστιτούτου κ. λ. π.

1) Τὸ Ν. Δ. ὥφειλε νὰ ὑποβληθῇ πρὸς κύρωσιν εἰς τὴν Δ' ἐν Ἀθήναις Συντακτικὴν Συνέλευσιν, ἐδημοσιεύθη δὲ τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἐφημ. Κυβερνήσεως τὴν 15 Ἰουλίου 1925 (Α' 177)· κατόπιν κυρωθὲν ὑπὸ τῆς Κοινοβουλευτικῆς ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐπιτροπῆς ὡς ἐτροποποιήθη (Ν. Δ. 23 Σεπτεμβρίου 1925, 24 Φεβρ. 1925, 2 Νοεμβρ. 1926) ἐδημοσιεύθη ἐκ νέου εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1927 (Α' 236), κυρωθὲν δὲ τέλος καὶ τοῦτο ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως (1928).

Διὰ ψηφίσματος δὲ τῆς Βουλῆς τοῦ 1926 πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις παρεχομένης εἰς τὸ Ταμεῖον Ἀσφαλίσεως καὶ Προστασίας Καπνεργατῶν ἐτησίως κρατικῆς εἰσφορᾶς καὶ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐξαιρετικῆς ἐνεργείας καὶ λήψιν μέτρων κατὰ τῆς ἀσθενείας παρεσχέθη ἔκτακτος χορηγία 25 ἑκατ. δραχμῶν, ἐπιστρεπτέων εἰς τὸ Δημόσιον δι' ἐτησίων ἀποσβετικῶν δόσεων.

Ἀξιον ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι τὸ Ν. Δ. τῆς 31. Ὀκτωβρίου 1925 περὶ συστάσεως Γραφείων προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ περὶ ὧν κατωτέρω.

Πλὴν τῶν τροποποιήσεων τούτων ἐξεδόθησαν καὶ τὰ σχετικὰ ἐκτελεστικὰ διατάγματα ὡς τὸ τῆς 26 Ἀπριλίου 1926 ¹⁾ «Περὶ τοῦ τρόπου ἐν γένει λειτουργίας τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως καὶ Προστασίας Καπνεργατῶν» ²⁾ καθὼς καὶ λεπτομερὲς ἐσωτερικὸς κανονισμὸς τοῦ Ταμείου Ἀσφαλίσεως τῆς 8ης Ἀπριλίου 1927, ὅστις ρυθμίζει τὰ τῆς ὀργανικῆς συνθέσεως τοῦ Ταμείου, τὰ τοῦ ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ καὶ τὰ τοῦ τρόπου τῆς οἰκονομικῆς καὶ λογιστικῆς διαχειρίσεώς του. Συνετάχθησαν πρὸς τούτοις κανονισμοὶ ἀνεργίας ἀπὸ 17 Ὀκτωβρίου 1927, καθὼς καὶ συντάξεων καὶ ἀσθενείας. Ὁ κανονισμὸς μάλιστα συντάξεων ἐβασίσθη ἐπὶ εἰδικῆς ἀσφαλιστικῆς μελέτης, στηριχθείσης ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀπογραφῆς τῶν καπνεργατῶν, ἅτινα καταστρωθέντα εἰς στατιστικοὺς πίνακας ἀπετέλεσαν τὰ πρῶτα στοιχεῖα Ἑλληνικῶν Ἀσφαλιστικῶν Στατιστικῶν.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πρώτου ἔτους τῆς λειτουργίας τοῦ Ταμείου (1927) δύνανται νὰ συνοψισθῶσιν : εἰς βελτίωσιν τῶν τέως ἀσθενῶν πόρων τοῦ Ταμείου, δι' αὐξήσεως τῆς εἰσφορᾶς τῶν ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν εἰς 12 ο)ο, εἰς διαρρύθμισιν ἐπὶ τὰ βελτίω

(1) Καὶ τοῦτο ἐτροποποιήθη κατόπιν καθόσον ἀφορᾷ ἰδίως εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἔνεκα τῶν δυσχερειῶν τὰς ὁποίας ὑπέδειδειξεν ἡ πείρα κατὰ τὰς συγκλήσεις αὐτοῦ σύμφωνα πάντως μὲ τὴν πρώτην διατύπωσίν του.

(2) Βλ. ὅλην τὴν σχετικὴν Νομοθεσίαν εἰς ἴδιον τεῦχος «Νομοθεσία Ταμείου Ἀσφαλίσεως καὶ Προστασίας Καπνεργατῶν.»

τῆς ἀσφαλιστικῆς δράσεως τοῦ Ταμείου (Ἀσφάλεια κατὰ τῶν ἀσθενειῶν εἰς συμπλήρωσιν τῆς ὀργανώσεως του ¹⁾).

III. Γραφεῖα Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ. Ἄλλον θεσμόν προστασίας τοῦ Καπνοῦ σπουδαῖον ἀπήρτισαν τὰ διὰ τοῦ Ν. Δ. τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1925 (Ἐφημ. Κυβερνήσεως Α 325) ἰδρυθέντα Γραφεῖα Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ εἰς Θεσσαλονίκην, Βόλον καὶ Καβάλλαν.

Ὁ Καπνεμπορικὸς Σύνδεσμος Βόλου καὶ ὁ Σύλλογος Καπνεμπόρων Καβάλλας ὑπῆρξαν οἱ εἰσηγηταὶ τῆς ἰδρύσεως τῶν Γραφείων τούτων, τὸ δὲ σχετικὸν Νομοσχέδιον ὑπέστη πολλὰς τροποποιήσεις πρὸ τῆς ἐπιψηφίσεώς του, ἄφινεν δ' ἴσως περισσότερα τοῦ δέοντος διὰ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν του εἰς τὰ Ἐκτελεστικὰ Διατάγματα.

Τὰ Γραφεῖα ²⁾ ταῦτα προστασίας ἑλληνικοῦ καπνοῦ σκοπὸν ἔχουν νὰ μελετοῦν οἴκοθεν, εἴτε τῇ προκλήσει τῶν Ἀρχῶν πᾶν ζήτημα σχετιζόμενον μὲ τὸ ἐμπόριον, βιομηχανίαν, παραγωγὴν, ἐπεξεργασίαν ἢ μεταφορὰν καπνῶν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως. Περαιτέρω συλλέγουσι τὰς συνηθείας ἢ ἔθιμα τὰς ἀναγομένας εἰς τὸ ἐμπόριον ἢ γεωργίαν, γνωμοδοτοῦν ἐπὶ νομοσχεδίων, κρατοῦν στατιστικὰς τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ των ἐπιχειρήσεων καὶ ἐν γένει περὶ τῆς παραγωγῆς, ἐμπορικῆς κινήσεως κλπ., μεριμνοῦν περὶ τῆς ἐνισχύσεως καὶ βελτιώσεως τῆς παραγωγῆς, ὀργανώνουν ἐκθέσεις, καλοῦν συσκέψεις, συνέδρια κλπ. Τὰ γραφεῖα διαιροῦνται εἰς τρία τμήματα: τὸ Καπνεμπορικόν, Γεωργικόν καὶ τὸ Καπνεργατικόν. Ἐχουν εἰδικοὺς πόρους, ἀποστέλλουν ἀντιπροσώπους των εἰς τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ (βλ. κατωτέρω) κλπ.

Τὰ Γραφεῖα πάντα ἀνέπτυξαν ἀξιόλογον δρασίαν, δημοσιεύουν Δελτία εἰς ἃ συναντᾷ τις παντοειδεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ

(1) Τὰ τῶν καθ' ἕκαστον κλάδων συντάξεων, ἀνεργίας, ἀσθενειῶν βλ. εἰς ἔκθεσιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ταμείου Χ. Ἀγαλλοπούλου εἰς Δελτίον Καπνοῦ Γραφείου Θεσσαλονίκης, ἔτος 2ον σελ. 27.

(2) Δύνανται νὰ ἰδρυθοῦν καὶ παραρτήματα Γραφείων εἰς Ἀγρίνιον, Σάμον, Ναύπλιον ἢ ἄλλας πόλεις ἀποτελούσας Κέντρα Παραγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς Καπνῶν.

καπνοῦ ἀπὸ Ἑλληνικῶν καὶ Διεθνῶν ἀπόψεων, ἐξέδωκαν χάρ-
τας καπνογραφικούς, ὁδηγίας καλλιεργείας κλπ. ¹⁾.

IV. Κεντρικὸν Συμβούλιον Προστασίας Κα-
πνοῦ. Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον Προστασίας Καπνοῦ συνε-
στήθη διὰ τοῦ Ν. Δ. τῆς 13 Νοεμβρίου 1927 (περὶ κυρώσεως τοῦ
Ν. Δ. τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1925, περὶ συστάσεως Γραφείων Προ-
στασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ). Σκοπὸς τοῦ ἦτο: συντονισμὸς τῆς
δράσεως τῶν Γραφείων Προστασίας Καπνοῦ διὰ τῶν γνωμοδο-
τήσεών του ἐπὶ τῶν ἐτησίων προγραμμάτων δράσεων αὐτῶν, ἡ
παρακολούθησις ὑπ' αὐτοῦ γενικωτέρων ζητημάτων σχετιζομένων
μὲ τὴν παραγωγήν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ,
γενικῶς δὲ ἡ προσπάθεια πρὸς διάδοσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἑλλη-
νικῶν καπνῶν.

Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον δὲν εἶχε μακρὰν σταδιοδρομίαν·
μετὰ τὴν μικρὰν λειτουργίαν του κατηργήθη καὶ μετετράπη εἰς
ἀπλοῦν γνωμοδοτικὸν σῶμα συγκαλούμενον ἐτησίως. Ὁ λόγος
τῆς καταργήσεως τοῦ ἦτο ἡ ἐπιβάρυνσις τοῦ προϋπολογισμοῦ.
Κατὰ τὴν διάρκειάν του συνῆλθε δὶς, ἀπησχολήθη δὲ κατὰ τὰς
συνόδους του μὲ διάφορα ζητήματα οἷα τὰ τοῦ Καπνολογικοῦ Ἰν-
στιτούτου, τῆς ἐπαναφορᾶς τῶν τρίτων ποιότητων σιγαρέττων καὶ
πακέτων καπνοῦ, τῆς διευκολύνσεως τῶν καπνοπαραγωγῶν νὰ κό-
πτουν καὶ νὰ καταναλίσκουν καπνὸν ἰδίας των παραγωγῆς φορο-
λογούμενον ἐλαφρῶς εἰς τὰ ἀρμόδια καπνεργοστάσια. Συνεζητήθη
ὡσαύτως τὸ ζήτημα τῆς Μονοπωλήσεως τῆς καπνοβιομηχανίας μὲ
συμπέρασμα συζητήσεως, ὅτι ἡ Μονοπώλησις καὶ τὴν καπνοπαρα-
γωγήν τοῦ τόπου θὰ ἔβλαπτε καὶ τὴν ἀρίστην ποιότητα δὲν θὰ
προσέφερεν εἰς τοὺς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καταναλωτάς. Ἐξεφράσθη
ἡ εὐχὴ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν ἑλῶν εἰς καπνικὰς περιφερείας,
ἰδίᾳ δὲ εἰς τοὺς Φιλίππους. Ἀνετέθη ὡσαύτως εἰς τὸ Κεντρικὸν
Συμβούλιον ἡ ἐν γένει μέριμνα διὰ τὰς περιφερείας τὰς μὴ ὑπαγο-
μένας εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν λειτουργούντων τριῶν Γραφείων.

(1) Ἐν τοσούτῳ ἡ ἀσκηθεῖσα κριτικὴ ἐπὶ τοῦ Νομοσχεδίου περὶ τῶν
Γραφείων τούτων ὑπὸ τοῦ Ἀ. Μάντζαρη δὲν ἐδικαιολογήθη ὑπὸ τῶν πρα-
γμάτων. Βλ. Δελτίον τοῦ Καπνεμπορικοῦ Συνδέσμου Βόλου 4-6 (1924) σελ.
23, 29.

Ἐγένετο λόγος περὶ ἐκδόσεως ξενογλώσσου Δελτίου Καπνοῦ καὶ ἐν γένει περὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ εἰς τὰς Διεθνεῖς ἐκθέσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ. Τέλος τὸ Συμβούλιον ἐψήφισεν ὀργανισμόν τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου.

V. Καπνολογικὰ Ἰνστιτοῦτα κλπ. Ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Γραφείων Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ ιδρύθησαν ἤδη Ἰνστιτοῦτα καὶ Ἐργαστήρια ἐρευνῶν καπνοῦ. Καὶ πρῶτον ιδρύθη ἐν Δράμᾳ διὰ Διατάγματος τοῦ Γεν. Διοικητοῦ Θράκης τὴν 10 Μαΐου 1923 Ἰνστιτοῦτον Καπνοῦ κατὰ τὸ Ἰταλικὸν ὑπόδειγμα μὲ σκοπὸν τὴν βελτίωσιν τοῦ Καπνοῦ διὰ καλῆς καλλιεργείας τῆς σπορᾶς, δι' ἐρεῦνης τῶν ἀσθενειῶν τοῦ καπνοῦ, βελτιώσεως τῆς κατατάξεως καὶ ἀποθηκεύσεως, διὰ παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς πορείας τῆς ζυμώσεως.

Ὡσαύτως τὸ ἐν Βόλῳ Γραφεῖον ἵδρυσεν ἐργαστήριον Ἐρευνῶν ἀποτελούμενον ἐκ Γεωπονικοῦ καὶ Χημικοῦ Τμήματος. Τὸ Γραφεῖον ἵδρυσεν κεντρικὸν σπορεῖον ἐξ οὗ θὰ ἐφοδιάζη τοὺς πειραματικοὺς ἀγροὺς διὰ τῶν καλλιεργουμένων ἐν Ἑλλάδι ποικιλιῶν. Ὡς τόποι πειραματικῶν ἀγρῶν ἐξελέγησαν τὰ Φάρσαλα, ἡ Καρδίτσα, ὁ Ἀλμυρός, ἡ Λαμία, ὁ Βόλος, ὁ Τύρναβος κλπ.¹⁾

Τὰ Γραφεῖα Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ συνέπηξαν Σύνδεσμον τὸν Ἰανουάριον 1928 καὶ ἐψήφισαν ὀργανισμόν αὐτοῦ. Ὁ Ὄργανισμός τοῦ Συνδέσμου²⁾ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀνταποκρίνεται εἰς τοὺς σκοποὺς τοῦ καταργηθέντος Κεντρικοῦ Συμβουλίου Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ, διότι ἀποσκοπεῖ νὰ συντονίσῃ τὰς ἐργασίας τῶν τριῶν Γραφείων εἰς ζητήματα γενικῆς φύσεως.

VI. Βραβεῖα.—Ὡς μέτρον προστατευτικὸν θεωρητέον καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Κράτους παρεχόμενα βραβεῖα διὰ τοὺς ἐξάγοντας σιγαρέττα εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ τοιαύτη κρατικὴ πολιτικὴ, ὑποβοηθοῦσα τὴν ἑλληνικὴν ἐξαγωγικὴν καπνοβιομηχανίαν εἰς τὰς πρώτας προσπάθειάς αὐτῆς πρὸς διάδοσιν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν σιγα-

(1) Τὰ ἐργαστήρια ταῦτα διὰ τῶν ἀναλύσεών των ἀπέδειξαν φαίνεσθαι χημικὰς ιδιότητες τοῦ Ἑλλ. Καπνοῦ μὴ γνωστὰς μέχρι σήμερον.

(2) Βλ. τὸν Ὄργανισμόν εἰς Δελτίον τοῦ Γραφείου Προστασίας Ἑλληνικοῦ Καπνοῦ Καβάλλας, Ἰανουάριος 1928.

ρέττων κατασκευαζομένων ἐξ ἀμιγοῦς Ἑλλην. Καπνοῦ, ἐχαιρετίσθη καὶ δικαίως ὥς σημαντικὸν μέτρον καπνικῆς πολιτικῆς Πράγματι ἡ διάδοσις καθαρῶς ἐλληνικῶν σιγαρέττων ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλεστέραν καὶ ἀποτελεσματικωτέραν διαφήμισιν τοῦ ἐλλην. καπνοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ μόνον δυσάρεστον ἐν προκειμένῳ ἦτο ὅτι αἱ ἀμοιβαὶ αὗται εἰς βραχὺ χρονικὸν διάστημα ἐτροποποιήθησαν, δηλ. τελικῶς ἡλαττώθησαν. Ἡ ἀρχικὴ (Ἰούνιος 1926) ἀμοιβὴ ὁρίζετο εἰς 10 δρ. κατὰ χιλιόγραμμον, κατόπιν (Ὀκτώβριος 1926) ὠρίσθη εἰς 10, 15, 20 δρ. κατὰ χιλιόγραμμον ἀναλόγως τοῦ τρόπου τῆς συσκευῆς καὶ τοῦ προσορισμοῦ τῶν κυτίων· τέλος δὲ (Ἀπρίλιος 1927) εἰς δρ. 10 κατὰ χιλιόγραμμον πάλιν γενικῶς, ἐξαιρουμένων τῶν εἰς τοὺς Ἰταλικοὺς λιμένας ἐξαγομένων καὶ τῶν εἰς ποσότητας μικροτέρας τῶν 30 χλγ. κατὰ τριμηνίαν, διὰ τὰ ὅποια οὐδεμία ἀμοιβὴ χορηγεῖται.

Φαίνεται ὅτι πρὸς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ ἰδέα ὅτι διενεργεῖτο λαθρεμπόριον, διότι ποσότης ἐξαγομένων οὕτω σιγαρέττων ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Ἑλλάδα λαθραίως. Τὸ μέτρον τῆς καταργήσεως ὅμως δὲν εἶναι ὀρθόν· α') διότι τὸ λαθρεμπόριον δὲν ὑπολογίζεται σπουδαίως τὸ ποσὸν τῶν 20 δρ., ἀφοῦ δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἐπιτοπίως περὶ τὰς 270 δρ. τὸ κοιλόν, ὅσος δηλ. εἶναι ὁ φόρος καταναλώσεως τῶν σιγαρέττων, β') διότι ἀνέτρεψε τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς Βιομηχανίας, ἡ ὁποία εἶχεν ἤδη προβῇ εἰς συμφωνίας μετὰ τοῦ Ἰταλικοῦ Μονοπωλίου, καὶ ἐχορηγοῦντο ἐπὶ τιμῇ ὠρισμένη σιγαρέττα πρὸς κατανάλωσιν, εἰς ἣν τιμὴν εἶχον συνυπολογίσει αὕτη καὶ τὴν ἀμοιβὴν τοῦ κράτους. Ἐκ τῶν στατιστικῶν δὲ τοῦλάχιστον τῶν περιφερειῶν τῆς Θεσσαλονίκης¹⁾ δείκνυται ὅτι τὰ 9]10 τῶν ἐξαγομένων σιγαρέττων προωρίζοντο δι' Ἰταλίαν. Ἐνδείκνυται ὅθεν ἡ ἀποκατάστασις τῶν πραγμάτων εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν.

VII. Ἐμπορικαὶ συμβάσεις.--Εἰς τὴν προστασίαν τῶν καπνῶν ὑπάγονται καὶ τὰ μέτρα τοῦ κράτους, τὰ ὅποια λαμβάνονται κατὰ τὴν σύναψιν τῶν διαφορῶν ἐμπορικῶν συμβάσεων

1) Βλ. αὐτὴν εἰς Δελτίον Καπνοῦ Γραφείου Θεσσαλονίκης Α' (1927) σελ. 4.

καὶ διὰ τῶν ὁποίων μέτρων ἐξασφαλίζεται ἡ ἀπόθεσις ἐνὸς ποσοῦ Ἑλληνικοῦ καπνοῦ εἰς τὴν ἀντισυμβαλλομένην χώραν.

Οὕτω π. χ. μέχρι σήμερον συνωμολογήσαμεν τοιαύτας συμβάσεις προσωρινῶς ἢ διαρκῶς μετὰ μνείας ἰδιαιτέρας τοῦ καπνοῦ μετὰ τῆς Τσεχοσλοβακίας ¹⁾ (1923), Κάτω Χωρῶν (1926), Λετωνίας (1927).

VII. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ

15. Γενικά.

Ἡ ἐξέλιξις ἐν τῇ περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ νομοθεσίᾳ ἠκολούθησε τὴν ἀνωτέρω (35 σελ.) προδιαγραφεῖσαν διαμόρφωσιν. Ἀπὸ τὴν φορολογίαν τῆς πρώτης ὕλης καὶ τοῦ ἡμικατεργασμένου καπνοῦ ἐπροχωρήσαμεν κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ ἐτοίμου προϊόντος. Ἡ φορολογία τοῦ ἐτοίμου προϊόντος καὶ τὸ Μονοπώλιον εἶναι αἱ ἐπικρατοῦσαι μορφαὶ φορολογίας, μάλιστα ἡ πρώτη φορολογία ἐξειλίχθη εἰς ἀξιοσημεῖον τελειότητα καὶ τεχνικὴν λεπτομέρειαν.

Αἱ χῶραι αἵτινες παλαιόθεν εἶχον μονοπώλιον ἐκράτησαν τοῦτο. Δύο κράτη κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν εἰσήγαγον ἀποτελεσματικῶς τὸ Μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ, ἡ Σουηδία καὶ ἡ Πολωνία. Ἡ Σουηδία μάλιστα ἐκαινοτόμησε τελείως ἐν ἀντιθέσει πρὸς

(1) Ἡ μετὰ τῆς Τσεχοσλοβακίας προσωρινὴ ἐμπορικὴ συμφωνία τῆς 10 Ἰαν. 1923 (Ἐφημ. Κυβερνήσεως 1923 (Α' 35) ἀναφέρει ὅτι:

Ἡ Τσεχοσλοβακικὴ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως τὸ Μονοπώλιον τῶν καπνῶν τοῦ Κράτους κατὰ τὰς ἀγορὰς καπνῶν διὰ σιγαρέττα χάριν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀναγκῶν προτιμᾷ τὰ ἑλληνικὰ καπνὰ ὑπὸ τοὺς ἀκολουθοῦντας ὅρους:

1) Μέχρι 700.000 Χλγ. ἐτησίως καπνὸν τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ἢ τῶν Νήσων (Σάμος).

2) Μέχρι 1.300.000 Χλγ. ἐτησίως καπνὸν τῆς Νέας Ἑλλάδος (Μακεδονία).

Τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ τὸν ὅρον:

1) Ὅτι γενήσεται προσφορὰ τοιούτων καπνῶν εἰς αὐτό.

2) Ὅτι ἡ προσφορὰ αὕτη γενήσεται εἰς τιμὰς καὶ ὑπὸ ὅρους, οὓς ἤθελε τοῦτο εὔρη συμφέροντας, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ὅρους ὑποβληθησομένους αὐτῷ διὰ καπνὰ ἄλλων προελεύσεων καὶ τῶν ὁποίων τὴν ἀγορὰν ἤθελε τυχὸν ἔχει ὑπ' ὄψιν τοῦτο διὰ τὴν κατασκευὴν Τσεχοσλοβακικῶν σιγαρέττων.

τὴν Πολωνίαν, ἡ ὁποία διεμόρφωσε τὸ Μονοπώλιον αὐτῆς παρεμφερῶς πρὸς τὸ ὑπάρχον ἄλλοτε αὐστριακὸν εἰς τὰς χώρας αὐτῆς τὰς κατεχομένας τότε ὑπὸ τῆς Μοναρχίας. Τὸ αὐστριακὸν Μονοπώλιον παρέμεινεν ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν καὶ εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν.

Ἐν Ἰταλίᾳ ἐπεξετάθη τὸ ὑπάρχον καὶ εἰς τὰ προσαρτηθέντα τμήματα, ὅπως τὸ αὐτὸ συνέβη καὶ διὰ τὴν Σερβίαν· μόνον ἡ Τουρκία διὰ τῆς λήξεως τῆς παλαιᾶς παραχωρήσεως τοῦ Μονοπωλίου αὐτῆς μετέτρεψε τοῦτο εἰς ὑπὸ τοῦ κράτους διευθυνομένην Regie.

Κατὰ τὰς κρατούσας λοιπὸν σήμερον φορολογικὰς μορφάς, δύνανται νὰ διαιρεθοῦν αἱ χῶραι εἰς τρεῖς κατηγορίας :

Εἰς χώρας μετὰ φορολογίας τοῦ βιομηχανημένου εἵδους.

» » μετὰ μονοπωλίου.

» » μετὰ φορολογίας δασμολογικῆς.

16. Χῶραι με φορολογίαν τοῦ βιομηχανημένου εἵδους.

α) Ἐν Γερμανίᾳ μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον συνυφίσταντο: στρεμματικὴ φορολογία, ἐσωτερικὴ φορολογία ἀναλόγως τοῦ βάρους, φορολογία βιομηχανημένου εἵδους, δασμὸς κατὰ βάρος καὶ πρόσθετος δασμὸς κατὰ τιμολογιακὴν ἀξίαν.

Ἡ φορολογικὴ μεταρρύθμισις τοῦ 1919 κατήργησε τὴν ποικιλίαν ταύτην καὶ εἰσήγαγε τὴν φορολογίαν τοῦ βιομηχανημένου εἵδους (ταινιῶν) ὡς κυρίαν φορολογίαν μετὰ ὑποχρεωτικοῦ πακεταρίσματος. Τὴν βάσιν ταύτην διεμόρφωσεν ὁ νόμος τῆς 19-9-1919 μέ τινας μεταγενεστέρας τροποποιήσεις ἐπελθούσας διὰ τοῦ Νόμου τῆς 8-4-1922.

Ἀντικείμενον φορολογίας ἀποτελοῦν πάντα τὰ παράγωγα τοῦ καπνοῦ τὰ προωρισμένα διὰ κατανάλωσιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καθὼς καὶ τὸ διὰ τὴν ἄμεσον χρῆσιν καπνίσεως σιγαρόχαρτον.

Εἰς μερικὰς περιπτώσεις ἀντικείμενον φορολογίας ἀποτελεῖ καὶ ὁ ἀκατέργαστος καπνὸς προκειμένων ἐλλειμμάτων εἰς γεωργοὺς ἢ ἐμπόρους.

Ἐλεύθερα φόρου ἀφίνονται προϊόντα τοῦ καπνοῦ, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸ ἐργοστάσιον ἢ φορολογικὸν Γραφεῖον

δι' ἐρεῦνας καὶ τὰ ὁποῖα ἐξαγόμενα καθίστανται ἄχρηστα διὰ κάπνισιν.

Ἡ πρὸς φορολογίαν ὑποχρέωσις γεννᾶται εὐθὺς ὡς τὸ πακεταρισμένον προῖον ἐγκαταλείψει τὸ ἐργοστάσιον· ὀφειλέτης τοῦ φόρου εἶναι ὁ παρασκευαστής, ὁ κομιστής ἢ ὁ καταθέτης τοῦ καπνοῦ, μέτρον δὲ τοῦ φόρου εἶναι ἡ λιανικὴ πώλησις καὶ βάσει αὐτῆς ὑπολογίζεται ὁ φόρος. Ὁ Νόμος προβλέπει ἀναγγελίας φυτειῶν, ἰδιαιτέρας διατάξεις διὰ καλλιεργητάς, ἐμπόρους, πωλητάς, περιέχει δὲ αὐστηρὰς διατάξεις διὰ τὸν τρόπον τῆς τηρήσεως τῶν βιβλίων καὶ ἀπογραφῇν.

β) Τὸν φόρον τοῦ βιομηχανήματος ἔχει καὶ ἡ Ὀλλανδία. Πάντως οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ καπνοῦ, ὡς παραγωγοί, ἔμποροι ἢ μικροπωληταὶ ὀφείλουν νὰ ἔχουν εἰδικὴν ἄδειαν πρὸς τοῦτο.

Ἡ εἰσαγωγή λαμβάνει χώραν ὑπὸ πρὸς τοῦτο ἐχόντων ἄδειαν ἐμπόρων ἢ βιομηχάνων, ἡ δὲ ἐξαγωγή ἐφορεύεται.

γ) Τὸ Βέλγιον ἔχει ὡσαύτως φορολογίαν τῆς ταινίας (Νόμος τοῦ 1919), ὡσαύτως δὲ ἐσωτερικὴν φορολογίαν κατὰ βάρος καὶ δασμὸν διὰ τὰ εἰσερχόμενα.

δ) Ἡ Νορβηγία ἔχει ὡσαύτως τὸν φόρον τοῦ βιομηχανήματος εἵδους (Stempelsteuer) καὶ φορολογίαν στρεμματικὴν ὡς καὶ δασμούς.

ε) Αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι διατηροῦν, παρ' ὅλας τὰς ἐν τῷ μεταξὺ μεταρρυθμίσεις (τελευταία 1926), τὴν φορολογίαν τοῦ βιομηχανοποιημένου εἵδους, τὴν ὁποίαν εἰσήγαγεν ὁ Νόμος τοῦ 1862. Κατ' αὐτὴν ἔχομεν δασμούς, φορολογίαν τοῦ βιομηχανήματος καὶ τέλη ἀδειῶν. Ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ εἶναι ἐλευθέρα, μὴ ὑποκειμένη εἰς οὐδένα περιορισμόν. Πρὸς τὴν φορολογίαν τοῦ εἰσοδήματος ἀποτελεῖ ἡ φορολογία τοῦ καπνοῦ τὴν σπουδαιότεραν φορολογικὴν πηγὴν τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν.

στ) Ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ρωσσίᾳ κατὰ τὴν φορολογικὴν μεταρρύθμισιν τοῦ 1921 διετηρήθη ἡ τοῦ Τσαρικοῦ καθεστῶτος φορολογία τῆς ταινίας, προσετέθη ὅμως καὶ ἡ φορολογία τοῦ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ παραγομένου καπνοῦ, διαιρεθέντος τούτου εἰς τρεῖς τάξεις.

Μία καινοτομία τῆς Ρωσικῆς νομοθεσίας εἶνε τὸ Minimum τῆς φορολογίας τοῦ βιομηχανημένου Καπνοῦ, δηλαδή διὰ κάθε χιλιόγραμμον καπνοῦ ὤφειλον νὰ πληρώνουν 1.70 ρούβλια, διὰ δὲ τὰ σιγαρέττα 2.80 ρούβλια τοῦλάχιστον αἱ ἐπιχειρήσεις.

Τοῦτο ἀπεσκόπει ἀφ' ἐνὸς τὴν αὕξησιν τῶν ἐσόδων, ἀφ' ἑτέρου ὅμως νὰ ἀσχολῶνται τὰ ἐργοστάσια καὶ μὲ προϊόντα πολυτελείας ὅχι δὲ μόνον λαϊκῆς καταναλώσεως· ἀπεσκόπει ὡσαύτως τὸ μέτρον καὶ περιορισμὸν τῆς εἰσαγωγῆς.

ζ) Ἡ Βουλγαρία ἀπὸ τὸν παλαιότερον αὐτῆς νόμον τοῦ 1890 μέχρι τῆς τελευταίας διαρρυθμίσεως τούτου κατὰ τὸ 1918 ἐφαρμόζει τὴν φορολογίαν τῆς ταινίας καθὼς καὶ φορολογίαν ἐσωτερικῆς παραγωγῆς. Ὁ δασμὸς (τελευταῖος νόμος τοῦ 1921) εἶναι ἀνάλογος τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν παραγῶγων αὐτοῦ. Μέχρι τοῦ 1925 ἐφορολογεῖτο ὁ καπνὸς ὅχι μόνον ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων, τῶν Ἐπαρχιῶν καθὼς καὶ τῶν Νομαρχιακῶν συμβουλίων, τὰ ὅποια ἐδικαιούντο νὰ ἐπιβάλουν φορολογίαν. Πρὸς τούτοις εἶχομεν τέλος ἐπιτηδεύματος καὶ δασμοὺς ἐξαγωγῆς ἐπὶ τοῦ ἀκατεργάστου, τοῦ κατειργασμένου καὶ τῶν ἐτοιμῶν εἰδῶν τοῦ καπνοῦ. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἔπαιζον σπουδαῖον ρόλον. Κατὰ τὸ 1925 ὑπεβλήθη Νομοσχέδιον ἐνοποιήσεως τῆς ποικιλίας τῶν φορολογιῶν τούτων δι' ἐνιαίου φόρου ἐπὶ τοῦ ἀκατεργάστου καπνοῦ, τὸν ὅποιον θὰ ἐπλήρωνεν ὁ ἀγοραστής τοῦ καπνοῦ, ἀνεξαρτήτως ἂν οὗτος ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ ἐξήγετο. Ὁ φόρος ἦτο μέχρι ἀξίας 50 λέβα 14 ο]ο, ἂνω τῶν 50 λέβα 10 ο]ο.

η) Ἡ Ἀργεντινὴ καὶ ἡ περιφέρεια τοῦ Μέμμελ ἔχουν ὡσαύτως τὴν φορολογίαν τοῦ κατειργασμένου εἵδους.

17. Χῶραι μετὰ μονοπωλίου.

α') Γαλλία.—Φορολογίαν τοῦ καπνοῦ ἀνευρίσκομεν ἐν Γαλλίᾳ ἤδη κατὰ τὸ πρῶτον τρίτον τοῦ 17ου αἰῶνος, κατὰ τὸ 1864 δὲ εἰσῆχθη αὐτόθι τὸ Μονοπώλιον. Ἐκτοτε τοῦτο πότε παραμένον κρατικόν, πότε ἐκμισθούμενον εἰς πρόσωπα ἢ εταιρείας διήλθε ποικίλα στάδια. Κατὰ τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν κατηργήθη. Εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα Ναπολεοντείους χρόνους (1810) ἐπανεισῆχθη.

Τέλος Νόμος τοῦ 1816 καθιέρωσε τοῦτο ἐπὶ νέων βάσεων καὶ παρ' ὅλας τὰς ἐν τῷ μεταξύ ἐπελθούσας σοβαρὰς βελτιώσεις αὐτοῦ, ὁ νόμος οὗτος παραμένει ὡς κυρία βάση καὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων.

Τὸ Γαλλικὸν Μονοπώλιον τοῦ Καπνοῦ εἶναι τέχνικῶς ἄριστα διαμορφωμένον καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς ὑπόδειγμα εἰς πολλὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι εἰσήγαγον τὸ Μονοπώλιον, ἢ προσήρμωσαν τὴν φορολογίαν των πρὸς αὐτό.

Τὸ Γαλλικὸν Μονοπώλιον εἶναι πλήρες Μονοπώλιον, περιλαμβάνον τὴν ὅλην διαδικασίαν τοῦ καπνοῦ ἀπὸ τὴν παραγωγὴν του μέχρι τῆς εἰς τὸν καταναλωτὴν παραδόσεως τοῦ ἐτοίμου προϊόντος.

Αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Μονοπωλίου, ἰδίως εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ εἴδους τῆς καλλιεργείας τοῦ καπνοφύτου ἐν Γαλλίᾳ ἔχουν γενικῶς ἀναγνωρισθῇ. Τοῦτο συστηματικῶς διέδωκεν εἰς τοὺς καλλιεργητὰς ἀντὶ τοῦ πρότερον, καλλιεργουμένου βαρέως καὶ ἀνθυγιεινοῦ καπνοῦ, ἐλαφρῶς καιόμενον, ἀρωματικόν, σπουδαίας ποιότητος εἶδος.

Ὁ διὰ τὸ Μονοπώλιον ἀναγκαιῶν καπνὸς καλλιεργεῖται εἰδικῇ ἀδείᾳ τῶν ἀρχῶν εἰς ὠρισμένα μόνον διαμερίσματα. Ἡ καλλιέργεια αὐτοῦ ἔχει ρυθμισθῇ μέχρι καὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν. Ἐπὶ τῇ βάσει καταγραφῶν λεπτομερῶν τῶν φυτειῶν παραδίδεται ὁ ὀφειλόμενος καπνὸς εἰς 20 κρατικὰ ἐργοστάσια, ἐπεξεργάζεται αὐτόθι καὶ διὰ ἑκατοντάδων πολλῶν πρατηρίων διαφόρων εἰδῶν διανέμονται περαιτέρω τὰ προϊόντα εἰς ὅλην τὴν χώραν.

Ἀπὸ τὰ πρατήρια ταῦτα ἐφοδιάζονται οἱ μικροπωληταὶ μὲ τὰ συνήθη προϊόντα καὶ ἀπὸ 36 εἰδικὰς ἀποθήκας μετὰ τῆς ἀρίστης ποιότητος καὶ πολυτελείας. Οἱ μικροπωληταὶ (debitants) ἔχουν ποσοστὰ 10-12 ο|ο, διατηροῦν δὲ ἴδια καταστήματα εἴτε καὶ πρατήρια ἐν εἴδει ὑποκαταστημάτων εἰς τοὺς σταθμούς, λέσχας κλπ.

Ἡ ἀπονομὴ τοιαύτης ἀδείας λαμβάνει χώραν κατὰ εἰδικὴν διαδικασίαν εἰς πρόσωπα ὑπηρετήσαντα ἄλλοτε εἰς τὸν στρατόν, ἢ τὸ κράτος εἴτε καὶ συγγενεῖς αὐτῶν.

Ἰδιαιτέρας μνείας ἀξίζει τὸ γεγονὸς ὅτι κατὰ τὸ 1925, ἔνεκα οἰκονομικῶν δυσχερειῶν, τὸ Κράτος συνεζήτησε τὴν ἐκμίσθωσιν τοῦ Μονοπωλίου εἰς ἁμερικανικὰς ἐταιρείας διὰ 99 ἔτη, ἔναντι μιᾶς

ἐφάπαξ προκαταβολῆς 20 δυσεκατομμυρίων φράγκων καὶ συμμετοχῆς κατόπιν τοῦ Κράτους κατὰ 50 ο]ο εἰς τὰ ἐκάστοτε καθαρὰ κέρδη.

Τὸ σχέδιον συνεζητήθη ζωηρῶς καὶ ὑπεστηρίχθη ἀπὸ μεγάλης μερίδα τοῦ ἡμερησίου τύπου (Temps, Journal, κλπ.) ἐν τούτοις ὁ φόβος, ὅτι ἡ μέλλουσα ἐταιρεία ἦτο δυνανὸν νὰ μὴ καλύπτῃ σπουδαῖον μέρος τῶν ἀναγκῶν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν, ὅπως κάμνει τὸ σημερινὸν Μονοπώλιον, ἀλλὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, οὕτω δὲ νὰ ὑποβιβάσῃ τὰς τιμὰς ἐπὶ ζημίᾳ τῶν καπνοκαλλιεργητῶν καὶ ἐπηρεάσῃ οὕτω τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ τὸ σχέδιον τοῦτο.

β') Αὐστρία.—Καὶ τὸ Αὐστριακὸν Μονοπώλιον καπνοῦ ἐξικνεῖται μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος. Καὶ τοῦτο διῆλθε ποικίλας φάσεις, ὡς καὶ τὸ Γαλλικόν, μέχρι τῆς ὁριστικῆς διαμορφώσεως αὐτοῦ, διὰ τῆς περὶ δασμοῦ καὶ μονοπωλίου Νομοθεσίας τοῦ 1850, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ σήμερον τὴν νομοθετικὴν βάσιν. Εἰς τὴν κεντρικὴν διεύθυνσιν τοῦ Μονοπωλίου, τὴν ἰδρυθεῖσαν κατόπιν (1855), μετεβιβάσθησαν τὸ 1873 ἡ ὅλη διαχείρησις.

Τὸ μονοπώλιον εἶναι καὶ ἐνταῦθα πλήρες, περιλαμβάνον ἀποκλειστικὸν δικαίωμα εἰσαγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας τοῦ καπνοῦ εἰς ἔτοιμα προϊόντα καθὼς καὶ τὸ ἐμπόριον μὲ ἀκατέργαστον καπνὸν ἢ ἔτοιμα εἶδη αὐτοῦ.

Καπνοκαλλιέργεια ὑπὸ ἰδιωτῶν ἐπιτρέπεται μόνον κατόπιν ἀδείας τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν καὶ ὑπόκειται εἰς αὐστηρότατον ἔλεγχον. Ὀλόκληρος ἡ ἐσοδεία προσφέρεται εἰς τὸ Μονοπώλιον συμφώνως πρὸς τὰς καθωρισμένας τιμὰς. Ἡ ἐπεξεργασία τοῦ καπνοῦ λαμβάνει χώραν ἀποκλειστικῶς εἰς κρατικὰ ἐργοστάσια μόνον, τὰ ὁποῖα παραδίδουν κατόπιν τὰ προϊόντα των εἰς τὰς ἀποθήκας χονδρικῆς πωλήσεως (Verlage), κρατικὰς (Tabakhauptverläge) καὶ ἰδιωτικὰς (Tabakverläge).

Οἱ μικροπωληταὶ ἐφοδιάζονται παρ' αὐτῶν εἰς τὰ πρατήρια των (Trafiken) καὶ εἶναι ταῦτα εἴτε καθαρὰ ἐπιχειρήσεις καπνοπωλείων εἴτε ἐν συνδυασμῷ πρὸς ἄλλας μικροεργασίας.

Καὶ ἐνταῦθα προτιμῶνται οἱ ὑπηρετήσαντες τὸ κράτος· τὸ

κέρδος αὐτῶν εἶναι συνήθως καὶ ἐνταῦθα 10 ο]ο, ὅπερ εἰσπράττουν προσθέτοντες τοῦτο εἰς τὴν χονδρικήν τιμὴν πωλήσεως.

Τοὺς ἔνεκα τοῦ πολέμου κλπ. περιορισμοὺς θεωρῶ περιττὸν νὰ μνημονεύσω.

Τὸ Μονοπώλιον ἐν Αὐστρίᾳ ἔνεκα τῆς σπουδαιοτάτης ἀποδόσεως αὐτοῦ, ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἄλλους φόρους, ἐχρησίμευσεν ὡς ἀσφάλεια διὰ τὴν λήψιν πιστώσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Οὕτω διὰ τῆς συμβάσεως τοῦ 1922 ἐξεχωρήθησαν πρὸς τοὺς δασμοὺς καὶ τὰ ὀκαθάριστα ἔσοδα τοῦ Μονοπωλίου τοῦ Καπνοῦ, ὡς ἀσφάλεια διὰ τὸ δάνειον τῆς Κ. Τ. Ε. Κατ' αὐτὴν τὸ τοκοχρεωλύσιον τοῦ δανείου ὑπηρετεῖται ἐξ αὐτῶν, δι' εἰδικοῦ λ)σμοῦ κρατουμένου ἐν τῇ Ἑθνικῇ Αὐστριακῇ Τραπεζῇ, καὶ μόνον μετὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ταύτην τὸ τυχὸν ἀπομένον μεταφέρεται εἰς τὸν λ)σμὸν τοῦ κράτους.

γ') Ἰταλία.—Ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν πρὸ τῆς Ἰταλικῆς Ἑνώσεως ὑφισταμένην φορολογικὴν νομοθεσίαν περὶ καπνοῦ εἰς τὰς καθ' ἑκάστον χώρας διερρυθμίσθη κατὰ τὸ 1862 τὸ μονοπώλιον, τὸ ὁποῖον ἐπεξετάθη τὸ 1874 εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν.

Τὸ Μονοπώλιον ἀρχικῶς (1869—1883) εἶχεν ἐκμισθωθῇ εἰς ἐταιρείας, κατόπιν ὅμως ἀνέλαβε τοῦτο τὸ Κράτος. Ἡ βασικὴ νομοθεσία τῆς σημερινῆς διαμορφώσεως εἶναι ἡ τοῦ 1862. Καὶ ἡ Ἰταλία ἔχει πλῆρες Μονοπώλιον, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει ὅλας τὰς φάσεις τῆς παραγωγῆς, τῆς ἐπεξεργασίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τοῦ καπνοῦ.

Ἡ ἔκτασις τῆς καλλιεργείας καθορίζεται ἀνὰ τριετίαν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, διὰ τὴν φυτείαν δὲ ἀπαιτεῖται ἄδεια καὶ ἀσφάλεια πρὸς τοῦτο.

Αἱ ἀγορασθεῖσαι ποσότητες συναθροίζονται εἰς ἐπὶ τούτῳ ἀποθήκας, ὅπόθεν καὶ μεταφέρονται ἐν καιρῷ εἰς τὰ κρατικὰ ἐργοστάσια (Manufatture). Τὰ ἔτοιμα προϊόντα παραδίδονται εἰς ἀποθήκας (Magazini di Deposito) καὶ ἐντεῦθεν ἐφοδιάζονται χονδρικῶς (spraeci all ingrosso) τὰ πρᾶτήρια (rivendite).

Ἡ ὅλη ὁργάνωσις τοῦ Μονοπωλίου ἀπαρτίζεται ἀπὸ δύο κεντρικὰς Ἀρχὰς ἐξ ὧν ἡ μία ἐπιμελεῖται τὴν ὁργάνωσιν τῆς καλλιεργείας τοῦ καπνοῦ, ἡ δὲ ἄλλη τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν κρα-

τικῶν ἐργοστασίων. Αἱ ἀρχαὶ αὗται διευθύνονται ἀπὸ 6 κρατικούς ὑπαλλήλους, οἱ ὅποιοι ἔχουν τελείως πρὸς τοῦτο εἰδικευθῇ. Αἱ λοιπαὶ θέσεις παρέχονται εἴτε εἰς ὑπαλλήλους τοῦ Κράτους εἴτε εἰς πλειοδοτοῦντας ἐργολάβους, αἱ δὲ κατώτεραι τῶν μικροπωλητῶν εἰς ἀρχαίους στρατιωτικούς καὶ πολιτικούς ὑπαλλήλους. Ἡ εἰσαγωγή καπνοῦ ἐπιτρέπεται ἐν περιορισμένῃ κλίμακι κατόπιν ἀδείας τοῦ Μονοπωλίου. Ἡ ἐξαγωγή ἐπιτρέπεται ἐφόσον ἡ παραγωγή ἔγινε εἰς εἰδικῶς πρὸς τοῦτο παρὰχωρηθείσας ἐκτάσεις, ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει δὲν ἀγοράζεται οὔτε ἀπ' τὸ Μονοπώλιον.

δ) Γιοϋγκοσλαβία. — Ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ εἰς τὴν Νέαν Σερβίαν καταλαμβάνει πολὺ σπουδαίαν ἑκτασιν. Εἰς τὴν ἀρχαίαν Σερβίαν ὑφίστατο παλαιόθεν τὸ Μονοπώλιον, εἰς δὲ τὰς προσαρτηθείσας χώρας ὑφίστατο πάλιν τὸ Αὐστριακὸν ἢ Οὐγγρικὸν τοιοῦτον. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Μονοπώλιον ἐνοποιήθη. Τὸ Κράτος ἀφίνει τὴν καλλιέργειαν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, ἀγοράζει δὲ τὸν καπνὸν ἐπὶ τῇ βάσει 5 κατηγοριῶν καὶ ἐπεξεργάζεται αὐτὸν εἰς 8 κρατικὰ ἐργοστάσια. Ἀναλόγως τῆς ἐσοδείας ἐκάστοτε παραμένει καὶ ποσὸν διὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἢ οὐ. Ἡ χρηματοδότησις τοῦ Μονοπωλίου, ἐπειδὴ εἰς ἐποχὰς πλουσίων συγκομιδῶν ἐδυσχεραίνετο τοῦτο εἰς τὴν ἐξαγορὰν ὅλου τοῦ προϊόντος, ὑπεβοηθήθη διὰ δανείου 300.000 στερλινῶν παρασχεθέντος ὑπὸ Ἀγγλικοῦ ὁμίλου Τραπεζῶν.

ε) Ἰσπανία. — Τὸ Ἰσπανικὸν Μονοπώλιον ὑφίστατο ἀπὸ τοῦ 1632 ὑπὸ μορφὴν βασιλικοῦ νομήματος, τὸ ὅποιον ἐναλλάξ ἐξεμισθοῦτο ἢ διεχειρίζετο ἀπευθείας ὑπὸ τοῦ κράτους.

Σπουδαίας μεταρρυθμίσεις νομοθετικὰς ἔφερεν ὁ Νόμος τοῦ 1887, τὸ μονοπώλιον ἐξεμισθώθη τῷ 1887 εἰς Ἑταιρείαν διὰ τὴν Ἰσπανίαν, Βαλλεαρίδας καὶ Βόρειον Ἀφρικὴν (πλὴν Μαρόκου), εἰς Γαλλικὴν δὲ Ἑταιρείαν διὰ τὸ Μαρόκον, διὰ Γαλλοῖσπανικῆς συμβάσεως τοῦ 1912.

Ἡ σύμβασις τροποποιηθεῖσα τῷ 1921 παρετάθη μέχρι τοῦ 1941.

στ) Τσεχοσλοβακία. — Αὕτη διετήρησε τὸ παλαιὸν Αὐστριακὸν Μονοπώλιον μὲ μικρὰς τινὰς τροποποιήσεις. Ἡ εἰσαγωγή καπνοῦ ἐπιτρέπεται διὰ τὰς ἐπιτοπίους μόνον ἀνάγκας

καὶ κατόπιν εἰδικῆς ἀδείας καὶ καταβολῆς πρὸς τὸν συνήθη δασμόν, ὑψηλῶν τελῶν.

Ἡ καλλιέργεια, ἐπεξεργασία καὶ τὸ ἐμπόριον τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν παραγῶγων τούτου ἐπιτρέπονται μόνον κατόπιν ἀδείας. Ἡ παραγωγή τῶν ἐτοιμῶν εἰδῶν λαμβάνει χώραν εἰς κρατικὰ ἐργοστάσια, ἡ δὲ πώλησις ὑπὸ χονδρικῶν (Verleger) καὶ λιανικῶν (Trafikanten) ἐμπόρων.

ξ) Τουρκία. — Αὕτη ἀπὸ τοῦ 1883 εἰσήγαγε τὸ Μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ καὶ ἐξεμίσθωσε τοῦτο εἰς Ἑταιρείαν διὰ 30 ἔτη παραταθέντα ἔπειτα διὰ ἕτερα 15 ἔτη. Πρὸ τῆς λήξεως ὅμως τῆς ἐκχωρήσεως ταύτης, διὰ συμβάσεως τοῦ 1923 μεταξὺ Κράτους καὶ Ἑταιρείας, ἡ Ἑταιρεία παρητήθη ἔναντι ἀποζημιώσεως τῶν περαιτέρω (μέχρι τοῦ 1929) δικαιωμάτων της καὶ ἀνέλαβε τὸ κράτος προσωρινῶς τὴν διαχείρισιν μέχρι τῷ 1930.

Ἡ μέχρι τοῦ 1924 διαχείρισις εἶχεν οὕτω:

Ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ ἐπετρέπετο εἰς ὠρισμένας περιφερείας κατόπιν ἀδείας. Οἱ καλλιεργηταὶ ἠδύναντο νὰ πωλοῦν πρὸς τὴν ἑταιρείαν ἢ νὰ ἐξάγουν τὰ προϊόντα των. Ἡ Regie κατέβαλεν ἐτησίως εἰς τὴν Dette Publique Ottomane 800.000 λίρας τουρκικὰς (1913), αἵτινες κατόπιν ἐμειώθησαν ἔνεκα ἀποσπάσεως ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ὠρισμένων ἐπαρχιῶν. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων καθαρῶν κερδῶν διενέμοντο 6 ο]ο εἰς τοὺς μετόχους, τὸ δὲ ὑπόλοιπον διενέμετο μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως, λαμβανούσης τὸ μεῖζον μέρος 30—70 ο]ο, τῆς δὲ Dette Publique Ottomane καὶ τῶν μετόχων τὸ ὑπόλοιπον.

Πρὸς τὸ μισθούμενον τοῦτο Μονοπώλιον ἡ Κυβέρνησις εἰσπράττει καὶ φόρον ἐπὶ τοῦ Τουμπεκίου, εἰσπραττόμενον ὑπὸ τῆς Regie καὶ μεταβιβασζόμενον κατὰ τὰ 9]32 παρ' αὐτῆς πρὸς τὸ κράτος, δεκάτην (ἀπόδοσις 1918]19 250.000 λιρῶν τουρκικῶν), ἀντικαταστασθεῖσαν τῷ 1926 διὰ δασμοῦ ἐξαγωγικοῦ 5 ο]ο, προσθέτους φόρους πολεμικοὺς ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν μονοπωλιακῶν εἰδῶν, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ 1917 ὑφιστάμενον φόρον ἐπὶ τοῦ σιγαροχάρτου. Μετὰ τὸ 1924 ἀνεγράφη ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ποσὸν ὠρισμένον διὰ τὴν διαχείρισιν τοῦ Μονοπωλίου καὶ ἀποζημιώσιν τῆς ἑταιρείας.

Διὰ τὸ Μονοπώλιον λειτουργεῖ ἰδιαιτέρα ὑπηρεσία λογιστικὴ κεχωρισμένη τοῦ γενικοῦ Λογιστηρίου τοῦ Κράτους, μὲ τὴν προσπάθειαν ἐφαρμογῆς καθαρῶς ἐμπορικῶν ἀρχῶν ἐν τῇ διαχειρίσει.

η) Π ο λ ω ν ί α. — Τὸ 1922 ἐπεξετάθη εἰς ὅλην τὴν Πολωνίαν τὸ ἐν ταῖς παρὰ τῆς Αὐστρίας ἀποσπασθείσαις χώραις ἰσχύον Μονοπώλιον. Κατὰ τοῦτο ἡ παραγωγή, εἰσαγωγή καὶ πώλησις ἀκατεργάστου καπνοῦ καὶ τῶν παραγῶγων αὐτοῦ εἶναι προνόμιον τοῦ Κράτους. Ἡ ἄδεια καλλιέργειας παρέχεται ἐφ' ὅσον ἐξασφαλισθῇ ἡ πρὸς τὸ Μονοπώλιον πώλησις τοῦ παραχθισομένου καρποῦ, ἡ δὲ καλλιέργεια λαμβάνει χώραν κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Μονοπωλίου καὶ ἰδίως ὅταν χρησιμοποιηθοῦν οἱ παραχθισόμενοι καπνόσποροι. Ἡ εἰσαγωγή διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Μονοπωλίου λαμβάνει χώραν διὰ λησμόν τοῦ Κράτους, οἱ ἰδιῶται εἰσάγουν κατόπιν ἀδείας. Ἡ ἐπεξεργασία γίνεται εἰς κρατικὰ ἐργοστάσια. Ἡ πώλησις τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν προϊόντων του λαμβάνει χώραν ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑποδεικνυμένων προσώπων διὰ τὴν χονδρικήν καὶ λιανικὴν πώλησιν.

Τὸ Μονοπώλιον, τὸ διὰ τοῦ Νόμου τοῦ 1922 καθιερωμένον, ἐλειτούργησε πλήρως ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 1924. Μέχρι τότε εἶχον ἀποζημιωθῇ τὰ ἰδιωτικὰ καπνεργοστάσια, τὰ ὁποῖα ἐπιμόνως ἐπολέμησαν τοῦτο.

Τὸ κέρδος εἶναι διὰ μὲν τοὺς χονδρικοὺς ἀγοραστὰς 13,5 — 14 ο/ο διὰ δὲ τοὺς λιανοπωλητὰς 10 ο/ο τῶν τιμῶν πωλήσεως.

Τῷ 1924 ἡ Ἰταλία παρέσχεν εἰς τὴν Πολωνίαν δάνειον 400 ἐκμ. λιρετῶν ἔναντι ὑποθήκης τῶν ἀκινήτων τοῦ Πολωνικοῦ Μονοπωλίου καὶ διὰ συμβάσεως περὶ εἰσαγωγῆς ἐκ τῆς Ἰταλίας 2 ἐκμ. χλμ. καπνοῦ, ὠρισμένης ποιότητος. Ἀνεξαρτήτως τούτων παρεσχέθη καὶ εἰς τὴν Banca Commerciale, ὡς ἀντιπαροχὴ διὰ τὸ δάνειον, προμήθεια εἰς τὸ Μονοπώλιον τῶν 60 ο/ο τῆς συνολικῆς ἀνάγκης του εἰς καπνόν, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα ἐκτίθενται εἰς δημοπρασίαν.

Ἀμερικανικαὶ ἐταιρεῖαι διαπραγματεύονται ἀπὸ τοῦ 1925 τὴν μίσθωσιν τοῦ Πολωνικοῦ Μονοπωλίου.

θ) Ἰ α π ω ν ί α. — Καὶ αὕτη ἔχει Μονοπώλιον καπνοῦ καὶ τῶν παραγῶγων του. Ἡ καλλιέργεια ὑπὸ ἰδιωτῶν χρήζει ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως, καθὼς καὶ ἡ εἰσαγωγή καπνοῦ· ἡ ἐξαγωγή χρή-

ζει ὡσαύτως εἰδικῆς ἀδείας· ἡ ἐπεξεργασία γίνεται εἰς κρατικὰ ἐργοστάσια, ἡ δὲ πώλησις γίνεται διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐντεταλμένων προσώπων εἰς ὑπ' αὐτοῦ ὀριζομένας τιμὰς.

ι) Ἡ Οὐγγαρία διετήρησεν τὸ παλαιὸν αὐστριακὸν Μονοπώλιον τοῦ καπνοῦ. Ἡ ἀπόδοσις ὅμως τῆς καλλιεργείας ἡλαττώθη (1923), ἔνεκα τῆς ἀπωλείας πολλῶν ἐκτάσεων, εἰς τὸ 1/3 τῆς τοῦ 1913.

Διὰ νόμου τοῦ 1921 ἐφορολογήθησαν καὶ τὰ κυτία τῶν σιγαρέττων καὶ τὸ σιγαρόχαρτον.

ια) Ἡ νεωτέρα μορφή τοῦ Μονοπωλίου διεμορφώθη τελευταίως ἐν Σουηδία, ὅπου μέχρι σήμερον ὑπῆρχον δασμοὶ μόνον διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ καπνοῦ. Διὰ συμβάσεως τοῦ 1915 ἰδρύθη Μονοπώλιον Βιομηχανίσεως καὶ Ἐμπορίου, παρεχωρήθη δὲ εἰς τὴν Svenska Tobakosmonopolet Aktieholaget. Ἀπὸ τὰ 46 ἑκατομμύρια κορωνῶν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου παρεκράτησε τὸ Κράτος 29 ἑκατομ. ἰδρυτικὰς μετοχάς, ἐκ δὲ τῶν ὑπολοίπων 17 ἑκατομ. μετοχῶν προτεραιότητος (Vorzugsaktien) παρεκράτησε τοσαύτας, ὥστε τῷ 1924 νὰ διαθέτῃ τὰ 89 0/10 τοῦ μετοχικοῦ Κεφαλαίου.

Τὸ Μονοπώλιον περιλαμβάνει εἰσαγωγὴν καπνοῦ, παρασκευὴν, παραγωγὴν του, καὶ χονδρικὸν ἐμπόριον. Ἡ ἐπιτόπιος εἰσαγωγὴ καλύπτουσα τὰ 50/10 τῶν ἀναγκῶν τοῦ Μονοπωλίου καὶ οὕσα ἀπολύτως ἐλευθέρᾳ παρέχεται εἰς αὐτὸ ἀντὶ τιμῆς καθοριζομένης ὑπὸ ἐπιτροπῆς, καταρτιζομένης ἐξ ἡμισείας ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων μερίδων. Παλαιότερον ἦτο ἐλευθέρᾳ καὶ ἡ εἰσαγωγὴ ὑπὸ ἰδιωτῶν προϊόντων τοῦ καπνοῦ. Ἡ διαρρύθμισις αὕτη ἡ ὁποία ἐπέεζε τὴν Ἐταιρείαν τοῦ Μονοπωλίου νὰ παράγῃ καὶ πολυτελείας εἶδη εἰς λογικὰς τιμὰς, καὶ συγχρόνως περιώρισεν οὐσιωδῶς τὴν ἀπόθεσιν ἐγχωρίων προϊόντων, κατηργήθη διὰ νόμου τοῦ 1922, ἀπαγορευθείσης τῆς εἰσαγωγῆς τῶν παραγῶγων τοῦ καπνοῦ.

Ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ Μονοπωλίου ἐστοίχισεν ἄρκετὰ ἔνεκα ἀποζημιώσεως τῶν ἐργοστασιαρχῶν καὶ μεγαλεμπόρων. Ἡ παρασκευὴ τῶν βιομηχανημένων εἰδῶν, ἡ ὁποία ἐγένετο ἄλλοτε εἰς 108 ἐργοστάσια καὶ εἰς 100 ἄλλας μικροτέρας ἐπιχειρήσεις, λαμβάνει χώραν σήμερον εἰς 12 ἐργοστάσια τῆς Ἐταιρείας Μονοπωλίου, ὃ

δὲ ἐφοδιασμὸς τῆς καταναλώσεως λαμβάνει χώραν διὰ 17 Γραφείων τῆς Ἑταιρείας Μονοπωλίου.

18. Χῶραι με δασμούς.

α) Ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ ἀντικατέστησε κατὰ τὸ 1652 φορολογίαν τινα ἐσωτερικῆς καταναλώσεως, δασμὸς ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς μετ' ἀπαγορεύσεως ¹⁾ τῆς καλλιεργείας τοῦ καπνοῦ. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη, ἣτις ἐσκόπει νὰ προστατεύσῃ τὰς ἀποικίας, ἔσχυε μέχρι τοῦ 1908]10 ὁπότε ἡ Κυβέρνησις πιεζομένη ὑπὸ τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου ἐπέτρεψε πάλιν τὴν καλλιέργειαν, τὸ πρῶτον (1908) ἐν Ἰρλανδίᾳ, κατόπιν (1910) ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Σκωττίᾳ, συγχρόνως, ἐπανεφέρε τὸν ἐσωτερικὸν φόρον καταναλώσεως, ὥστε νὰ συνισχύουν σήμερον οἱ ἐξῆς φόροι.

1) Ταμιευτικοὶ δασμοὶ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν παραγῶγων του παντὸς εἶδους.

2) Φόρος καταναλώσεως κατὰ βάρος τοῦ ἐπιτοπίως παραχθέντος καπνοῦ. («Home grown»).

3) Τέλη ἀδειῶν διὰ καπνοκαλλιεργητάς, καπνεργοστασιάρχας καὶ καπνεμπόρους.

Οἱ δασμοὶ ἀποτελοῦν καὶ σήμερον ἀκόμη τὴν ἀποδοτικωτέραν πηγὴν τῆς φορολογίας τοῦ καπνοῦ, ἔναντι τῆς ὁποίας ἡ ἐσωτερικὴ φορολογία τῆς καταναλώσεως καὶ τὰ τέλη ἀδειῶν δὲν παίζουσιν σπουδαῖον ρόλον.

Ἡ ποσότης τῶν εἰσαγομένων ἐτοιμῶν εἰδῶν εἶναι ὡσαύτως μηδαμινὴ ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀκατέργαστον καπνόν ²⁾.

Τὰ τέλη ἀδείας εἶναι ἐν προκειμένῳ μᾶλλον βοηθητικὰ τῆς ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου τῆς φορολογίας. Οἱ καπνοκαλλιεργηταὶ πληρώνουν ἓνα ὠρισμένον δι' ὅλους ἀνεξαιρέτως μικρὸν ποσὸν (1925 5sh). Οἱ καπνοβιομήχανοι πληρώνουν, ἀναλόγως, τῆς κλίμακος τῆς ἐπιχειρήσεώς των, ἐτήσιον τέλος (ἀνώτατον 31 1)2 Στερλ.)

(1) Μόνον ἐν Ἰρλανδίᾳ ἐπὶ χρονικόν τι διάστημα (1734-1831) ἐπετρέπετο.

(2) Τῷ 1922 ἔναντι εἰσαγωγῆς 137.17 ἑκατομ. πφουντίων ἀκατέργαστου καπνοῦ, εἰσῆχθησαν 0,89 ἑκατομ. πφουντίων εἶδη καπνοῦ. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν οἱ μὲν δασμοὶ ἀπέδιδον 55.107.907 Στερλίνας, ἡ δὲ ἐσωτερικὴ φορολογία καὶ τὰ τέλη ἀδείας 10.559 Στερλίνας.

Οἱ δὲ μικρέμποροι τοῦ καπνοῦ ἐπιβαρύνονται μὲ ἐτήσιον τέλος 5 sh 3d.

β) Ἑλβετία.—Ἡ Ἑλβετία παρακολουθεῖ τὴν Ἀγγλίαν ἐν τῇ φορολογίᾳ τοῦ καπνοῦ, καίτοι δὲ ἐγένοντο προσπάθειαι, ἥδη ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, διὰ φορολογικὸν μονοπώλιον, εἴτε φορολογίαν καταναλώσεως, ὅμως πᾶσαι ἀπέτυχον. Τελευταίως (1917-1919), ἐπανῆλθον εἰς τὸ ζήτημα τοῦ Μονοπωλίου ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν Κοινωνικὴν ἀσφάλειαν (κρατικὴν ἀσφάλειαν κατὰ τῆς ἀσθενείας καὶ ἀτυχημάτων) ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπερρίφθη. Τὸ ὁμοσπονδιακὸν δὲ συμβούλιον ἤρκεσθη νὰ τριπλασιάσῃ τὸν μέχρι τότε (1920) ἰσχύοντα δασμὸν διὰ τὸν καπνὸν καὶ τὰ παράγωγά του. Τὰ εἶδη τοῦ καπνοῦ διαφορίζονται πολὺ ἀναλόγως τῆς χρησιμοποίησεως αὐτῶν, τοῦ εἴδους καὶ τῆς προελεύσεώς των. Ἡ δασμολογία τοῦναντίον τῶν εἰδῶν τοῦ καπνοῦ δὲν εἰσέρχεται εἰς πολλὰς λεπτομερείας.
